

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa)

dokonanej w dniach 14 – 15 czerwca 2015 r.
na kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzonym
na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym
na Wydziale Finansów i Bankowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu.

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Grażyna Trzpiot – członek PKA
- dr hab. Bogusław Plawgo - ekspert PKA
- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA
- mgr Bogdan Lewiński – ekspert PKA – przedstawiciel pracodawców
- Mateusz Mrozek – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacją o wizytacji

Wizytacja na Wydziale Finansów i Bankowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu na kierunku *turystyka i rekreacja* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2014/2015. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz pierwszy.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie raportu samooceny, a także dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.

1.1).

Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu rozpoczęła działalność od prowadzenia kształcenia na kierunku *finanse i bankowość* na mocy decyzji Ministra Edukacji Narodowej nr DNS3-0145/TBM/210/94 z dnia 28 czerwca 1994 r. nadającej uprawnienia do prowadzenia wyższych studiów zawodowych.

Decyzją nr DNS-ZNU.6013.49.2013.2.AW z dnia 2 lipca 2013 r. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego udzielił pozwolenia na połączenie z dniem 1 października 2013 r. Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Turystyki i Zarządzania w Poznaniu do Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, która otrzymała uprawnienie do prowadzenia kształcenia na Wydziale Finansów i Bankowości na kierunku *turystyka i rekreacja* – na studiach pierwszego i drugiego stopnia. Tym samym posiadane prawo do prowadzenia studiów pierwszego i drugiego stopnia na kierunku *turystyka i rekreacja* posiadane przez Wielkopolską Wyższą Szkołę Turystyki i Zarządzania w Poznaniu przeszło w drodze sukcesji generalnej na Wyższą

Szkołę Bankową w Poznaniu – Wydział Ekonomiczny w Szczecinie (decyzja nr DKN.ZNU.6014.355.2013.2.MC z dnia 15 października 2013 r.)

Strategia Uczelni została zatwierdzona – zgodnie z przepisami Statutu Uczelni – Uchwałą Konwentu nr 174/2013 z dnia 29 listopada 2013 r. w sprawie uchwalenia strategii Wyższej Szkoły Bankowej Poznaniu. Zgodnie z treścią tej uchwały strategia Uczelni została określona do roku 2016. Strategia Uczelni stanowi załączniki do wymienionej uchwały. W dokumencie tym określona została również misja Uczelni. W dokumencie tym określono także strategię dla jednostek organizacyjnych Uczelni, tj. dla Wydziału Finansów i Bankowości w Poznaniu, Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie oraz dla Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Konwentu wraz z listami obecności w powyższych sprawach. W posiedzeniach oraz procedurze tworzenia tych dokumentów uczestniczyli interesariusze zewnętrzni.

Procedury związane z utworzeniem kierunku zostały zachowane, tj. odbywały się zgodnie z zapisami w Statucie, po pozytywnym zaopiniowaniu dokumentów przez Konwent oraz skierowaniu przez Rektora Uczelni stosownego wniosku do ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.

Oceniając koncepcje kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* w perspektywie zgodności z misją i strategią Uczelni trzeba podkreślić, iż koncepcja ta, mimo jeszcze krótkiego okresu funkcjonowania kierunku na Uczelni (przejętego od dwóch lat od Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Turystyki i Zarządzania) wpisuje się w misję, która określa cele Uczelni jako - *Partnerzy w rozwoju kariery zawodowej* oraz wizję nakreśloną w haśle - *Regionalny lider w kształceniu studentów łączących naukę i pracę*. W strategii Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu szczególne znaczenie ma nadanie procesowi kształcenia praktycznego charakteru rozumianego jako dostosowanie kształcenia do wymagań pracodawców i rynku pracy. Stąd kierunek *turystyka i rekreacja* jest kierunkiem o praktycznym profilu kształcenia Strategia Uczelni, w tym Wydziału określa swoje działania jako przyjazne podejście do studenta oraz dobra organizacja studiów. Te cele zakładają zatem praktyczność treści programowych oraz praktyczność i przyjazność form, metod i technik kształcenia. Jednym z celów strategicznych Wydziału jest umocnienie i rozwijanie kompetencji dydaktycznych kadry akademickiej. Zatem w ramach strategii wdrażany jest system opieki metodycznej procesu dydaktycznego, którą to opiekę sprawuje Zakład Metodyki Nauczania. Zakład organizuje zajęcia dla kadry podnoszące umiejętności dydaktyczne pracowników i doskonalące ich umiejętności w zakresie nowoczesnych i aktywnych metod i technik nauczania. Analiza koncepcji kształcenia z uwagi na cele strategiczne Wydziału pozwala stwierdzić, że rozwinięta misja podkreśla, iż studenci otrzymują wsparcie wynikające z siły Grupy Uczelni WSB. Badania przeprowadzane w ramach projektu *Badania Atrybutów Marki* powieliły na doskonalenie koncepcji kształcenia na podstawie wyników tych badań. W strategii zakłada się wspomaganie w rozwoju kariery zawodowej. Koncepcja kształcenia uwzględnia te cele gdyż oprócz realizowanego programu studiów oferuje możliwość zdobycia licznych certyfikatów zawodowych jak: zaświadczenie o ukończeniu kursu pierwszej pomocy (wszystkie specjalności), kurs i certyfikat animatora czasu wolnego (specjalność: Animator czasu wolnego), kurs pilota wycieczek (specjalność: Obsługa ruchu turystycznego i pilotaż wycieczek).

Koncepcja kształcenia kierunku *turystyka i rekreacja* zakłada wielkoobszarowość kształcenia i został kierunek przyporządkowany do trzech obszarów, tj. obszaru nauk społecznych, dziedzina: nauki ekonomiczne, dyscyplina: ekonomia, obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej, dziedzina: nauki o kulturze fizycznej, obszaru nauk przyrodniczych, dziedzina: nauki o Ziemi, dyscyplina: geografia. Stąd program studiów uwzględnia wiedzę takich dyscyplin nauki jak: ekonomia, geografia i

dziedzina nauki o kulturze fizycznej. Koncepcja kształcenia wypełnia tożsamość kierunku również poprzez nauczanie dwóch języków obcych.

Ważnym elementem praktycznego wymiaru koncepcji kształcenia jest:

- wkomponowanie kursów i certyfikatów zawodowych w program I stopnia na kierunku *Turystyka i rekreacja*: zaświadczenie o ukończeniu kursu pierwszej pomocy (wszystkie specjalności), kurs i certyfikat animatora czasu wolnego (specjalność: Animator czasu wolnego), kurs pilota wycieczek (specjalność: Obsługa ruchu turystycznego i pilotaż wycieczek)
- organizacja kursów przygotowawczych i egzaminów na certyfikaty zawodowe (BEC, EBCL, ECDL)
- możliwość uczestniczenia w płatnych stażach, organizowanych przez Biuro Karier i Praktyk w ramach projektu finansowanego z UE EFS „Staż szansą na rozpoczęcie kariery zawodowej” (3 miesięczne staże dla 20 studentów kierunku *Turystyka i rekreacja*)
- organizacja przez Biuro Karier i Praktyk procesów coachingowych dla studentów w zakresie wyznaczania celu życiowego i sposobów jego osiągnięcia, uczenia się stosowania narzędzi wewnętrznego rozwoju a także doradztwa zawodowego i organizacji Targów Kariery.

Ważną praktyczną cechą programu studiów kierunku *Turystyka i rekreacja* są ćwiczenia terenowe, podczas których studenci poszerzają swoją wiedzę specjalistyczną i doskonałą umiejętności praktyczne realizowane podczas wyjazdów w różne ciekawe zakątki Polski.

Ćwiczenia terenowe zostały podzielone na trzy moduły tematyczne, tak by zapewnić studentowi realizację różnych efektów kształcenia na poszczególnych semestrach. Są to moduły: I ogólny, moduł II: turystyki aktywnej i III moduł: obsługi turystycznej i rekreacyjnej, a na studiach II stopnia - I moduł ogólny: infrastruktura w regionie turystycznym, II moduł: Region jako produkt turystyczny. Koncepcja kształcenia wprowadza odpowiednie rozróżnienie między studiami I i II stopnia poprzez opis efektów kształcenia, oferowany program studiów i stopień wymagań.

Absolwent tego kierunku jest przygotowywany do kompleksowej obsługi klienta, tworzenia programów i ofert, organizowania imprez turystycznych i rekreacyjnych dostosowanych do potrzeb rynku. Studia drugiego stopnia na kierunku *Turystyka i rekreacja* przygotowują absolwentów do pracy w różnych przedsiębiorstwach branży turystycznej i rekreacyjnej, na stanowiskach kierowniczych i specjalistycznych, a także do prowadzenia własnej działalności gospodarczej w sektorze MŚP

Duży nacisk położono w programie na rozwój kompetencji miękkich - niezbędnych w pracy w sektorze usług turystycznych i rekreacyjnych. W związku z tym u absolwenta kierunku zarówno studiów I jak i II stopnia *Turystyka i rekreacja* rozwijane są kompetencje społeczne, szczególnie w zakresie: współpracy w grupie, rozwoju kreatywności, przedsiębiorczości a także elastyczności i samodzielności. W programie studiów II stopnia na kierunku *Turystyka i rekreacja* położono także duży nacisk na rozwój kompetencji zarządczych, a w szczególności studenci rozwijają w trakcie studiów swoje kompetencje w obszarze: zarządzania zespołem, oceniania pracy indywidualnej i grupowej, rozwiązywania sytuacji konfliktowych oraz motywacji do pracy.

Cele kształcenia osiągnąć są poprzez realizację m.in. takich przedmiotów, jak: Socjologia czasu wolnego, Współczesne tendencje w turystyce i rekreacji, *Turystyka i rekreacja* w polityce państwa, Produkt turystyczny i rekreacyjny, Regiony turystyczne Polski, Fundusze Unii Europejskiej i zarządzanie projektami, Zarządzanie przedsiębiorstwem turystycznym, geografia i kartografia turystyczna Promocję zdrowia w miejscu pracy, Ekologia z ochroną środowiska. Wyróżnikiem programu kształcenia, w szczególności na studiach II stopnia, jest rozbudowany moduł kompetencji zarządczych, niezbędnych w pracy przyszłego menedżera.

Koncepcja kształcenia z uwagi na tożsamość kierunku wyznaczoną przez efekty kształcenia, które wyraźnie pożytkują doświadczenia dydaktyczne środowiska polskich Uczelni wyższych oparta jest na dwóch filarach programowych: turystyce i rekreacji. Stąd program studiów oferuje różnorodność treści związanych z turystyką i rekreacją akcentując tematykę turystyki. Ponadto koncepcja zapewnia różnorodność poprzez oferowane specjalności. I tak w roku akademickim 2014/2015 realizowane są następujące specjalności: na studiach I stopnia: Obsługa ruchu turystycznego i pilotaż wycieczek, Hotelarstwo, Turystyka zdrowotna, spa i wellness, na studiach II stopnia: Turystyka międzynarodowa, Turystyka spa i wellness, Hotelarstwo. W programie kształcenia dostrzega się innowacyjne elementy jak np.: wprowadzenie zajęć zorientowanych na rozwój kompetencji miękkich, tj. negocjacje, komunikacja, praca w grupie, budowanie zespołu, przygotowywaniu praktycznych projektów zespołowych, wkomponowanie w program studiów I stopnia kursów i certyfikatów zawodowych, aktywizacji studentów w poszukiwaniu rozwiązania dla postawionych problemów poprzez stosowanie interaktywnych i aktywizujących metod nauczania, wizytach studyjnych w wybranych przedsiębiorstwach. Zdaniem Zespołu oceniającego wskazane jest wprowadzenie do koncepcji kształcenia większego nasycenia treści kształcenia wspomaganiem technikami informacyjnymi.

1.2).

WSB prowadzi Program Partnerstwa Biznesowego, który zakłada ścisłą współpracę z pracodawcami. Program określa zakres współpracy między partnerami, tj. Uczelnią a otoczeniem biznesowym) w obszarze kształcenia i badań naukowych. Programem tym objęty jest również kierunek *turystyka i rekreacja*. Koncepcja kształcenia kierunku *turystyka i rekreacja* tworzona jest przy udziale: założyciela, organów statutowych Uczelni i Wydziału, kadry naukowo-dydaktycznej, studentów i pracodawców. Strategia Uczelni zakłada, z uwagi na praktyczny profil kształcenia, systematyczną współpracę z pracodawcami. Jest to systematyczne monitorowanie potrzeb rynku pracy oraz pozyskiwanie opinii pracodawców o koncepcji kształcenia, w tym programie kształcenia. Podczas wizytacji przedstawiono bardzo liczne opinie pracodawców sektora turystyki i rekreacji dotyczące zarówno efektów kształcenia jak i treści programowych, przedmiotów, zajęć terenowych. Jest to bardzo obszerny materiał zawierający bardzo cenne informacje dla doskonalenia procesu kształcenia. Zestaw pytań kierowany do pracodawców pozwala na wyczerpującą diagnozę koncepcji kształcenia.

W opracowaniu i zmianach koncepcji kształcenia i treści programowych czynny udział bierze środowisko Wydziału -Menedżer Kierunku, Rada programowa kierunku, nauczyciele akademicy, Rada Wydziału, a następnie koncepcję tę opiniuje Senat i Konwent – w każdym z tych ciał czynny udział biorą studenci. Oferta nowych specjalności powstaje na bazie analizy potrzeb rynku pracy i jest weryfikowana przez pracodawców. Sylwetkę absolwenta i treści programowe poszczególnych przedmiotów wypracowuje środowisko Wydziału w ścisłej współpracy z pracodawcami. Spotkanie z kadrami akademicką potwierdziło zaangażowanie nauczycieli w proces budowania programu studiów, jak i rozwiązań systemowych w zakresie jakości kształcenia

Przy WSB działa również Rada Partnerów. Partnerami kierunku *Turystyka i rekreacja* są: biuro podróży Rainbow Tours, hotel 4* IBB Andersia, centrum rekreacyjne Termy Maltańskie oraz stowarzyszenie Polish Outdoor Group.

Rada Partnerów przy Wydziale Finansów i Bankowości WSZB w Poznaniu została powołana uchwałą Rady Wydziału nr3 /RW/2013 z dnia 13.03.2013. Do zadań Rady należy między innymi :

- opiniowanie kierunkowych efektów kształcenia
- opiniowanie programów nauczania
- wspieranie przedsięwzięć badawczo-naukowych pracowników Wydziału
- wspieranie organizowanych na Wydziale warsztatów, seminariów, konferencji.

Uczelnia nawiązuje współpracę z interesariuszami zewnętrznymi w ramach Programu Partnerstwa Biznesowego. Na poziomie Wydziału, na którym prowadzone są w/w kierunkowe studia istnieje realna współpraca z środowiskiem gospodarczym – Wielkopolskim Związkiem Pracodawców Lewiatan (Patron Honorowy Partnerstwa Biznesowego), Wielkopolską Izba Turystyczną (Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu jest członkiem WIT od 2013 roku), Lożą Wielkopolską BCC, Stowarzyszeniem IPMA.

Partnerzy Biznesowi wpływają na kształt i koncepcję kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja*. Z Partnerami Biznesowymi realizowane są między innymi praktyki zawodowe, wizyty studyjne (np. Port Lotniczy Ławica, Puro Hotel, Hotel IBB Andersia), spotkania branżowe oraz kursy specjalistyczne. Przykładem takich działań jest organizacja bezpłatnych, dodatkowych szkoleń, których celem jest aktywizacja zawodowa, pomoc studentom i absolwentom w wejściu na rynek pracy (np. przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej, Assessment Center), rozwój osobisty (np. trening kreatywności, pamięci, mindmapping, motywacja, techniki nauki) czy rozwój kompetencji miękkich (np. negocjacje, komunikacja, praca w grupie, budowanie zespołu itp.) przygotowywaniu praktycznych projektów zespołowych.

Na spotkaniu zespołu oceniającego byli obecni przedstawiciele partnerów biznesowych i przedstawili bardzo szerokie spektrum współpracy z Uczelnią w zakresie kierunku *turystyka i rekreacja*.

Perspektywy rozwoju kierunku TIR WSB w Poznaniu uwzględniają udział interesariuszy zewnętrznych. Współpraca z pracodawcami, ankietowanie pracodawców, bieżąca analiza tendencji rynkowych w turystyce i rekreacji sygnalizowana przez współpracujące podmioty tworzą podstawę analizy otoczenia, w którym działa Uczelnia.

Cztery główne obszary rozwoju kierunku *Turystyka i rekreacja* to :

- pierwszy związany z ofertą dydaktyczną obejmującą specjalności kierunku (m.in. wprowadzenie specjalności międzykierunkowej, wprowadzenie specjalności w jęz. angielskim),
- drugi związany z wdrażaniem modyfikacji i innowacji w procesach dydaktycznych (m.in. zakup licencji i oprogramowań, pozyskanie większej liczby wykładowców specjalistów i praktyków, pozyskanie/opracowanie manuali (przewodników) do przedmiotów dla wykładowcy i studenta).
- trzeci związany z wprowadzeniem większej liczby certyfikatów potwierdzających kwalifikacje zawodowe absolwentów we współpracy z interesariuszami zewnętrznymi z branży turystycznej i rekreacyjnej.
- czwarty dotyczący wprowadzenia oferty kursów i szkoleń dodatkowych dla studentów kierunku *Turystyka i rekreacja*.

Można zatem stwierdzić, iż w budowaniu koncepcji kształcenia oraz perspektyw rozwoju kierunku biorą udział przedstawiciele rynku pracy, kadra akademicka, w tym kadra zarządcza oraz studenci.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Koncepcja kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja wpisuje się w misję i strategię Uczelni oferując praktyczny profil kształcenia zorientowany na potrzeby rynku pracy.

1.2) W opracowywaniu i zmianach koncepcji kształcenia i treści programowych czynny udział bierze środowisko Wydziału, tj. Menedżer kierunku, Rada programowa kierunku, nauczyciele akademicy, Rada Wydziału, przedstawiciele rynku pracy sektora turystycznego, studenci, a następnie koncepcję tę opiniuje Senat i Konwent Uczelni.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1)

Uchwałą Nr 120/2013 z dnia 19 lipca 2013 r. Konwent określił - zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji - efekty kształcenia dla kierunku *turystyka i rekreacja* na studiach pierwszego i drugiego stopnia na Wydziale Finansów i Bankowości w Poznaniu.

Na Wydziale Finansów i Bankowości na kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzone są studia pierwszego i drugiego stopnia. Założeniem programu kształcenia realizowanego na studiach pierwszego stopnia jest przygotowanie absolwentów do pracy w różnych przedsiębiorstwach turystycznych i rekreacyjnych, na stanowiskach wykonawczych i specjalistycznych, oraz administracji samorządowej, organizacjach branżowych, a także do prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Ze względu na specyfikę Uczelni dominującym obszarem w profilu kształcenia jest obszar nauk społecznych. Program kształcenia kierunku *Turystyka i rekreacja* charakteryzuje interdyscyplinarny charakter studiów, nauczanie dwóch języków obcych oraz praktyczny profil kształcenia. Zgodnie z raportem samooceny program studiów pierwszego stopnia ma na celu przekazanie wiedzy i budowanie umiejętności z zakresu:

- znajomości systematyki turystyki i rekreacji oraz objaśniania ich związków z innymi dziedzinami wiedzy,
- opisywania i rozpoznawania typowych rodzajów oraz elementów struktur i instytucji rynku turystycznego, rekreacyjnego, w tym organizacji turystycznych i rekreacyjnych działających w Polsce,
- znajomości podstawowych zasad organizacji imprez turystycznych i rekreacyjnych w zależności od ich rodzaju,
- interpretacji zjawisk społecznych funkcjonujących w turystyce i rekreacji,
- oceny rangi regionu turystycznego i rekreacyjnego oraz identyfikacji czynników stanowiących o jego atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej,
- wyodrębniania pozytywnych i negatywnych skutków rozwoju turystyki dla miejscowości i regionów,
- udzielania fachowej porady odnośnie organizacji wydarzenia turystycznego i rekreacyjnego,
- opracowania programu imprezy turystycznej i rekreacyjnej dostosowanej do różnego odbiorcy,
- posługiwania się mapą i innymi źródłami informacji w tym elektronicznymi, w celu scharakteryzowania obiektów i regionów turystycznych.

Absolwent tego kierunku ma być przygotowywany do kompleksowej obsługi klienta, tworzenia programów i ofert, organizowania imprez turystycznych i rekreacyjnych dostosowanych do potrzeb rynku.

Studia drugiego stopnia na kierunku *turystyka i rekreacja* przygotowują absolwentów do pracy w różnych przedsiębiorstwach branży turystycznej i rekreacyjnej, na stanowiskach kierowniczych i specjalistycznych, a także do prowadzenia własnej działalności gospodarczej w sektorze MŚP. W trakcie studiów student pozyskuje wiedzę i nabywa umiejętności z zakresu funkcjonowania przedsiębiorstwa turystycznego i rekreacyjnego, marketingu usług, tworzenia produktów oraz pozyskiwania funduszy na działalność rekreacyjną i turystyczną. Wyróżnikiem programu kształcenia ma być interdyscyplinarny charakter studiów z rozbudowanym modułem kompetencji zarządczych, niezbędnych w pracy przyszłego menedżera. Program studiów II stopnia reprezentuje profil praktyczny, studenci mają zajęcia z jednego języka obcego.

Zgodnie z Raportem samooceny program studiów drugiego stopnia ma na celu przekazanie wiedzy i budowanie umiejętności m.in. z zakresu:

- znajomości współczesnych trendów w rozwoju i nowoczesnych form turystyki i rekreacji,
- uświadomienia roli turystyki i rekreacji w rozwoju społeczno-ekonomicznym i przemianach cywilizacyjnych,
- tworzenia strategii rozwoju produktu turystycznego i rekreacyjnego w skali krajowej, regionalnej i lokalnej oraz stosowania tych strategii we własnym biznesie turystyczno-rekreacyjnym,
- znajomości współczesnych koncepcji zarządzania systemami gospodarczymi i organizacjami w turystyce i rekreacji oraz narzędzi kooperacji i konkurencji,
- podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w ramach różnych form prawno-organizacyjnych przedsiębiorstwa,
- interpretacji wpływu czynników społecznych, geograficznych, ekonomicznych, biologicznych, prawnych i technologicznych na turystykę i rekreację oraz na zarządzanie własnym biznesem turystycznym lub rekreacyjnym,
- planowania pobytów turystycznych oraz analizy wpływu aktywności ruchowej oraz specyficznych zabiegów na organizm człowieka,
- wykorzystania metod i instrumentów zarządzania przedsiębiorstwem turystycznym i obszarem recepcji turystycznej.

Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku determinowana jest poprzez zdefiniowanie studiów jako profil praktyczny. Ponadto koncepcja kształcenia WSB zakłada jego dwie podstawowe cechy, a mianowicie praktyczność treści programowych oraz przyjazność form kształcenia.

Ocena przyjętej struktury zakładanych efektów kształcenia dla poszczególnych poziomów kształcenia i profili kształcenia zostanie dokonana także z perspektywy powyżej zrelacjonowanych ogólnych koncepcji kształcenia.

Oceniany kierunek został w następujący sposób przypisany do obszarów kształcenia oraz dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia:

- obszar nauk społecznych, dziedzina: nauki ekonomiczne, dyscyplina: ekonomia (70%),
- obszar nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej, dziedzina: nauki o kulturze fizycznej (15%),
- obszar nauk przyrodniczych, dziedzina: nauki o Ziemi, dyscyplina: geografia (15%).

Dla studiów I stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* profil praktyczny przewidziano 20 efektów w zakresie wiedzy; 22 efekty w zakresie umiejętności; 13 efektów w zakresie kompetencji społecznych. Treść tych efektów właściwie kształtuje tożsamość kierunku *turystyka i rekreacja*, odpowiada charakterowi obszarów kształcenia i dyscyplin naukowych do których przypisano kierunek. Warto podkreślić, iż treści kierunkowych efektów kształcenia posiadają wysoce praktyczny charakter. Można domniemywać, iż absolwenci zostaną wyposażeni w umiejętności bardzo konkretne, przydatne w codziennej pracy w organizacjach sektora turystycznego.

Powyższe przypisanie kierunku znajduje uzasadnienie w strukturze efektów kształcenia oraz właściwie odpowiada przyjętej koncepcji kształcenia. W raporcie samooceny w tabeli „Matryca efektów kształcenia dla studiów I stopnia” Uczelnia zgodnie z wymogami KRK właściwie przyporządkowała zakładane kierunkowe efekty kształcenia do efektów kształcenia w trzech obszarach nauki dla profilu praktycznego. Wymagania w tym zakresie zostały spełnione. We wzmiankowanej tabeli kierunkowym efektem kształcenia przypisano przedmioty, w ramach których ma nastąpić realizacja poszczególnych zakładanych efektów. Analiza tego przyporządkowania wskazuje, iż wszystkim zakładanym efektem kształcenia przypisano odpowiednie moduły kształcenia.

Na kierunku *turystyka i rekreacja* w roku akademickim 2014/2015 na studiach I stopnia realizowane są następujące specjalności: Obsługa ruchu turystycznego i pilotaż

wycieczek; Hotelarstwo, Turystyka zdrowotna, spa i wellness. Należy podkreślić, iż w dokumentacji programu kształcenia nie zawarto jednoznacznych opisów sylwetki absolwenta prowadzonych specjalności. Informacje na ten temat są zawarte natomiast na stronie internetowej Uczelni.

Szczegółowe/modułowe efekty kształcenia dla studiów I stopnia kierunku *rekreacja i turystyka* zawarto w kartach poszczególnych przedmiotów i jednoznacznie przypisano do kierunkowych efektów kształcenia. Analiza zakładanych kierunkowych efektów kształcenia, w tym ich przypisania do modułów kształcenia, a także analiza szczegółowych/przedmiotowych efektów kształcenia pozwala stwierdzić, iż zostają spełnione wymagania związane z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Zestaw analizowanych efektów kształcenia odpowiada koncepcji rozwoju kierunku. Należy podkreślić eksponowanie efektów kształcenia związanych z umiejętnościami praktycznymi, co jest silną stroną tego kierunku. Kierunkowe i szczegółowe efekty kształcenia odpowiadają koncepcji kształcenia na potrzeby rynku pracy, kształtowania umiejętności praktycznych.

Dla studiów II stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* profil praktyczny przewidziano 23 efekty w zakresie wiedzy; 22 efektów w zakresie umiejętności; 9 efektów w zakresie kompetencji społecznych. Treść tych efektów właściwie kształtuje tożsamość kierunku *turystyka i rekreacja*, odpowiada charakterowi obszarów kształcenia i dyscyplin naukowych do których przypisano kierunek. Warto podkreślić, iż treści kierunkowych efektów kształcenia posiadają wysoce praktyczny charakter. Można domniemywać, iż absolwenci zostaną wyposażeni w umiejętności bardzo konkretne, przydatne w codziennej pracy w organizacjach sektora turystycznego także na stanowiskach kierowniczych.

Powyżej opisane przypisanie kierunku studiów do obszarów kształcenia, dziedzin i dyscyplin nauki znajduje uzasadnienie w strukturze efektów kształcenia studiów II stopnia oraz właściwie odpowiada przyjętej koncepcji kształcenia. W raporcie samooceny w tabeli „Matryca efektów kształcenia dla studiów II stopnia” Uczelnia zgodnie z wymogami KRK właściwie przyporządkowała zakładane kierunkowe efekty kształcenia do efektów kształcenia w trzech obszarach nauki dla profilu praktycznego. Wymagania w tym zakresie zostały spełnione. We wzmiankowanej tabeli kierunkowym efektem kształcenia przypisano przedmioty, w ramach których ma nastąpić realizacja poszczególnych zakładanych efektów. Analiza tego przyporządkowania wskazuje, iż wszystkim zakładanym efektem kształcenia przypisano odpowiednie moduły kształcenia.

Na kierunku *turystyka i rekreacja* w roku akademickim 2014/2015 na studiach II stopnia realizowane są następujące specjalności: Turystyka międzynarodowa, Turystyka spa i wellness, Hotelarstwo. Należy podkreślić, iż w dokumentacji programu kształcenia nie zawarto jednoznacznych opisów sylwetki absolwenta prowadzonych specjalności. Informacje na ten temat są zawarte jednak na stronie internetowej Uczelni.

Szczegółowe/modułowe efekty kształcenia dla studiów II stopnia kierunku *rekreacja i turystyka* zawarto w kartach poszczególnych przedmiotów i jednoznacznie przypisano do kierunkowych efektów kształcenia. Analiza zakładanych kierunkowych efektów kształcenia, w tym ich przypisania do modułów kształcenia, a także analiza szczegółowych/przedmiotowych efektów kształcenia pozwala stwierdzić, iż zostają spełnione wymagania związane z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Zestaw analizowanych efektów kształcenia odpowiada koncepcji rozwoju kierunku. Należy podkreślić eksponowanie efektów kształcenia związanych z umiejętnościami praktycznymi. Kierunkowe i szczegółowe efekty kształcenia odpowiadają koncepcji kształcenia na potrzeby rynku pracy, kształtowania umiejętności praktycznych.

Formułowanie efektów kształcenia, uwzględnianie wymagań rynku pracy, organizacji zawodowych, interesariuszy zewnętrznych dokonywana jest w oparciu o funkcjonowanie Programu Partnerstwa Biznesowego, Rady Partnerów, współpracę Menedżera Kierunku z pracodawcami w trakcie konsultacji indywidualnych .

Poza działalnością Rady Partnerów zapewnienie udziału i wpływu opinii pracodawców i innych przedstawicieli rynku pracy na proces określania i oceny efektów kształcenia na kierunku *Turystyka i rekreacja* Wydziału FIB WSB w Poznaniu realizowane jest także poprzez wizyty studyjne w przedsiębiorstwach, instytucjach, praktyki i staże zawodowe (także płatne), dodatkowe szkolenia, spotkania z doradcą zawodowym realizowane przez Biuro Karier oraz bezpośrednią współpracę między konkretnym pracodawcą a Wydziałem.

Ważnym aspektem oddziaływania pracodawców na proces kształcenia jest bezpośredni udział praktyków w prowadzeniu zajęć. Są nimi zarówno przedstawiciele kadry naukowo-dydaktycznej Wydziału, którzy mają własne doświadczenie zawodowe jak również osoby pracujące w firmach/instytucjach nie będące etatowymi pracownikami Wydziału FIB. Oprócz współpracy w zakresie organizacji staży i praktyk zawodowych istotnym elementem działalności Biura Karier jest organizacja dodatkowych szkoleń i warsztatów.

Przedstawiciele pracodawców współpracujących z Wydziałem uczestniczyli w bezpośrednim spotkaniu z zespołem wizytującym. W wypowiedziach na spotkaniu potwierdzili oni swoje zaangażowanie i wpływ na formułowanie oferty dydaktycznej, projektowanie i weryfikowanie efektów kształcenia, opiniowanie programów studiów. Odpowiednia frekwencja przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych biorących udział w bezpośrednim spotkaniu oraz różnorodność sformułowanych refleksji na temat współpracy z Wydziałem potwierdza rzeczywistą aktywność przedstawicieli pracodawców/interesariuszy zewnętrznych.

Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do programu studiów I i II stopnia na kierunku *Turystyka i rekreacja*, profilu praktycznym przedstawione w kartach przedmiotu, matrycach efektów kształcenia zgodne są z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku. Poprzez wpływ interesariuszy zewnętrznych na wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, aktywne zaangażowanie pracodawców na każdym etapie współpracy planowane efekty kształcenia korespondują z oczekiwaniami rynku pracy w w/w zakresie.

Studenci podczas spotkania z przedstawicielem Zespołu Oceniającego umiarkowanie orientowali się w tym, czym są efekty kształcenia i jaką wagę mają dla ich wykształcenia oraz przydatności dla rynku pracy. Zapytani o najważniejsze problemy jakie zauważyli w programach kształcenia zaznaczyli, że głównym problemem są zajęcia praktyczne, które są według nich na poziomie bardziej przystającym do technikum. Studenci, którzy uczęszczali wcześniej do techników o profilu hotelarskim zaznaczyli, że treść szczególnie na zajęciach praktycznych i terenowych jest na zdecydowanie niezadowolającym poziomie. Studenci wskazywali przede wszystkim przestarzałe materiały (nawet z 2004 roku) oraz nieskuteczne metody wykorzystywane na zajęciach praktycznych, na których nie uczą się korzystania z nowych, branżowych narzędzi do zarządzania bazą hotelową czy turystyczną. Studenci nie wiedzą jednak do kogo zgłosić się w razie problemów z programem studiów, jak sami wskazali mają poczucie braku wpływu na zmiany w tym zakresie. Problemem, jaki wskazali studenci, a który znalazł potwierdzenie w dokumentach, jest przede wszystkim kwestia teoretycznego wprawienia wykładowców, którzy na ogół są teoretykami turystyki i rekreacji w klasycznej formie, nie zaś w sprofilowaniu biznesowo-ekonomicznym, jakie oferuje WSB. W realizacji efektów kształcenia nie pomagają również częste zastępstwa nauczycieli akademickich. Kluczowym w tym wypadku jest głębsza dyskusja z samymi studentami, którzy mają niejednokrotnie ciekawe spostrzeżenia na temat programu kształcenia. Powyżej przedstawione problemy mogą być spowodowane niedawną konsolidacją WSB z inną Uczelnią, która prowadziła wizytowany kierunek. Nie zwalnia to jednak z odpowiedzialności głębszej analizy problematycznych kwestii.

Zdaniem Zespołu oceniającego należy problemy te wyjaśnić na bezpośrednim spotkaniu władz Uczelni ze studentami.

W ramach programu kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* zarówno w odniesieniu do studiów I stopnia, jak i studiów II stopnia przedstawiono odpowiednie macierze odniesienia kierunkowych efektów kształcenia do poszczególnych modułów kształcenia uwzględniając moduł praktyki zawodowej. Zapewniono spójność kierunkowych efektów z modułami kształcenia. W ramach kart poszczególnych przedmiotów uwzględniono wskazanie szczegółowych/przedmiotowych efektów kształcenia oraz ich przypisanie do kierunkowych efektów kształcenia. **Analiza struktury szczegółowych efektów kształcenia w kontekście ich przyporządkowania do kierunkowych efektów kształcenia wskazuje, iż generalnie zachodzą warunki umożliwiające realizację kierunkowych efektów kształcenia poprzez efekty przedmiotowe - szczegółowe. Występuje generalna spójność kierunkowych i szczegółowych efektów kształcenia.**

W zakresie spójności kierunkowych i szczegółowych efektów kształcenia oraz treści kształcenia występują jednak uchybienia związane z niewystarczającymi warunkami do realizacji kierunkowych efektów kształcenia w odniesieniu do obszaru rekreacji.

W opracowaniu i zmianach koncepcji kształcenia i treści programowych na ocenianym kierunku czynny udział bierze środowisko Wydziału (Menedżer Kierunku, nauczyciele akademicy, Rada Wydziału). Uwzględniane są opinie Senatu i Konwentu – w każdym z tych ciał czynny udział biorą studenci. Rada Wydziału powołuje 3-5 osobową Radę programową, złożoną z zespołu specjalistów z zakresu kierunku, której przewodniczy Menedżer Kierunku. Zespół pracuje nad koncepcją kierunku i jego modyfikacjami. Program studiów stanowiący wynik pracy Rady programowej jest konsultowany z pracodawcami. Efekty kształcenia dla kierunków zatwierdza Konwent. Ofertę specjalności wypracowuje środowisko Wydziału, a następnie Rada Wydziału i Konwent (z udziałem studentów). Oferta nowych specjalności powstaje na bazie analizy potrzeb rynku pracy i jest weryfikowana przez pracodawców. Sylwetkę absolwenta i treści programowe poszczególnych przedmiotów wypracowuje środowisko Wydziału w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Zgodnie z deklaracjami oferta kierunków jest konsultowana z pracodawcami, szczególnie współpracującymi z Uczelnią w ramach programu Partnerstwa Biznesowego dla kierunku *turystyka i rekreacja*. Uczelnia nawiązuje współpracę z różnego typu organizacjami w ramach Programu Partnerstwa Biznesowego. Program zakłada nawiązanie współpracy z organizacjami, które będą partnerami dla poszczególnych kierunków studiów. Partnerami kierunku *Turystyka i rekreacja* są: biuro podróży Rainbow Tours, hotel 4* IBB Andersia, centrum rekreacyjne Termy Maltańskie oraz stowarzyszenie Polish Outdoor Group.

Można zatem stwierdzić, iż zapewniony jest udział poszczególnych interesariuszy w budowaniu efektów kształcenia w następujący sposób:

- organy statutowe (konwent, senat, rada Wydziału): poprzez stosowne uchwały,
- kadra naukowo-dydaktyczna i studenci: poprzez udział w ciałach statutowych i radach programowych,
- studenci: poprzez ocenę zajęć dydaktycznych,
- pracodawcy: w ramach Programu Partnerstwa Biznesowego i Rady Partnerów.

Można potwierdzić, iż koncepcja kształcenia formowana jest przy udziale: założyciela, organów statutowych Uczelni i Wydziału, kadry naukowo-dydaktycznej, studentów i pracodawców. W świetle powyższych uwag można jednoznacznie potwierdzić, iż Uczelnia w kształtowaniu programu kształcenia o profilu praktycznym w tym efektów kształcenia uwzględnia wymagania rynku pracy, pracodawców oraz innych interesariuszy.

Jak wskazano wyżej Uczelnia przedstawiła jednoznaczne przyporządkowanie kierunkowych efektów kształcenia do modułów kształcenia, a w ramach kart przedmiotów przyporządkowanie efektów szczegółowych/modułowych do efektów kierunkowych. Należy stwierdzić, iż analiza treści i powiązań kierunkowych i szczegółowych efektów kształcenia jednoznacznie wskazuje na możliwość osiągnięcia wszystkich zakładanych efektów kształcenia poprzez efekty przedmiotowe. W kartach przedmiotów w sposób jednoznaczny i przejrzysty przyporządkowano treściom kształcenia szczegółowe efekty kształcenia. Analiza

tych powiązań pozwala stwierdzić, iż generalnie zachodzą warunki umożliwiające realizację szczegółowych efektów kształcenia.

Można podsumować, że występują właściwe warunki zapewniające możliwość osiągnięcia kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

Opis efektów kształcenia jest dostępny dla studentów na platformie informatycznej Moodle po zalogowaniu. Dostępny jest zarówno opis efektów kierunkowych jak i opisy efektów szczegółowych zawarty w kartach przedmiotów. Platforma Moodle zawiera zasoby dydaktyczne takie jak karty przedmiotów, ale także treści merytoryczne w formie elektronicznej. Wydział współdzieli wymienioną platformę z innymi Wyższymi Szkołami Bankowymi, w ramach której rozwijany jest projekt eSylabus zakładający stworzenie bazy sylabusów do wszystkich przedmiotów w formie elektronicznej (tzw. eSylabusów). Takie wersje minimum programowych znajdują się na platformie e-learningowej i są dostępne dla studentów uczestniczących w zajęciach różnego typu. Celem tego projektu jest wytworzenie bazy dla dalszego rozwijania serwisów internetowych (tzw. eSerwisów) do wykładanych przedmiotów.

Natomiast na ogólnodostępnej stronie internetowej są dostępne jedynie opisy sylwetki absolwenta poszczególnych specjalności. Podano tu takie treści jak: „Twoja wiedza i umiejętności”: (wymienione kilka punktów), „Przykładowe miejsca pracy”, „Przykładowe stanowiska”. Informacje te należy ocenić jako cenne z punktu widzenia kandydatów, jednakże nie wyczerkują one pełnego opisu zakładanych efektów kształcenia.

Podstawowe wymagania w zakresie dostępności opisu założonych efektów kształcenia zostają spełnione. Przy czym można by sugerować potrzebę udostępnienia co najmniej kierunkowych efektów kształcenia dla wszystkich potencjalnych zainteresowanych, w tym w szczególności dla osób rozważających podjęcie kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

Zakładane efekty kształcenia są opinii studentów opisane w sposób przejrzysty i zrozumiały. Studenci mają świadomość tego, gdzie w razie potrzeby szukać interesujących ich treści. Materiały udostępniane są w wersji elektronicznej poprzez system Extranet oraz stronę internetową Uczelni, co umożliwia stały dostęp do potrzebnych informacji. Niestety studenci twierdzą, że materiały te nie mają zbyt dużego przełożenia w praktykę. Wskazują przede wszystkim problemy związane ze sposobem przeprowadzania zajęć, w formie referatów, które dodatkowo w ich przekonaniu są wykorzystywane potem przez wykładowców, bez ich wiedzy, w innych celach naukowych. Szczegółowe informacje dotyczące wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych jakie zdobędą w trakcie kształcenia są przekazywane przez prowadzącego na początku zajęć z każdego przedmiotu, Treści te, zdaniem studentów, w wystarczającym stopniu określają przebieg kursu i sylwetkę studenta po jego zakończeniu. Nagminne są jednak przypadki, w których treść dostępna w sylabusach odbiega od tej, która jest prezentowana na zajęciach. Rozwiązaniem tej sytuacji może być pogłębienie analizy przeprowadzanej w ramach systemu zapewniania jakości kształcenia o ocenę zgodności treści realizowanych przez nauczycieli akademickich podczas zajęć z informacjami zawartymi w sylabusach.

2.2).

Analiza treści zakładanych efektów kształcenia ocenianego kierunku pozwala potwierdzić, iż zostały one sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne. Kierunkowe efekty kształcenia zostały określone w sposób prawidłowy. Przyjęte w kartach modułów (sylabusach przedmiotów) zasady formułowania celów kształcenia, efektów szczegółowych, treści kształcenia oraz stosowania wzajemnych odniesień mają prawidłową konstrukcję i zawierają szeroki zakres informacji. Warto podkreślić, iż efekty szczegółowe zostały przypisane treściom kształcenia. Efektom szczegółowym przypisano także jednoznacznie formy weryfikacji, nie przypisano natomiast metod dydaktycznych. Sposób formułowania

efektów szczegółowych i zawarcie w kartach przedmiotów przypisania im treści kształcenia oraz form weryfikacji nie pozostawia wątpliwości, iż efekty szczegółowe są sprawdzalne.

W zakresie formułowania szczegółowych efektów kształcenia można mieć zastrzeżenia jedynie do braku przypisania poszczególnym efektom szczegółowym określonych metod dydaktycznych. Efekty kształcenia są jednak niewątpliwie sformułowane w sposób zrozumiały i sprawdzalny.

2.3)

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta, a także dyplomy prowadzona jest prawidłowo.

Natomiast w suplementach do dyplomu wskazane jest: w pkt. 2 - Informacje o dyplomie ust. 2.3 – Nazwa i status Uczelni wydającej dyplom – określenie statusu Uczelni, tj. „niepubliczna Uczelnia zawodowa”, zamieszczenie informacji, na podstawie jakiej ustawy funkcjonuje obecnie Uczelnia. Natomiast zapis dotyczący określenia podstawy prawnej rejestru Uczelni niepublicznych i związków Uczelni niepublicznych („na podstawie ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385 z późniejszymi zmianami) wydaje się zbędny.

Przechowywanie efektów kształcenia

W Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu obowiązuje Zarządzenie nr 12/2013 Kanclerza z dnia 3 czerwca 2013 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji Kancelaryjnej, którego celem jest ustalenie zasad postępowania, mających zapewnić sprawne i szybkie wykonywane czynności kancelaryjnych, a także określenie zasad przechowywania i postępowania z aktami w toku bieżącej pracy w komórkach organizacyjnych. Tryb przekazywania do Archiwum Uczelni zostało uregulowane w Zarządzeniu nr 2/2007 z dnia 23 marca 2007 r. w sprawie archiwum zakładowego Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu. Po upływie okresu przechowywania, akta przekazywane są do archiwum Uczelnianego na podstawie spisu zdawczo-odbiorczego.

Dziekan Wydziału Finansów i Bankowości - Zarządzeniem z dnia 1 października 2013 r. w sprawie określenia terminu przechowywania prac pisemnych stanowiących zaliczenie lub egzamin z poszczególnych przedmiotów określił okres przechowywania przez prowadzących zajęcia dydaktyczne dokumentacji potwierdzającej wyniki prac egzaminacyjnych i zaliczeniowych wynoszący 12 miesięcy od daty zaliczenia lub egzaminu dla studiów pierwszego i drugiego stopnia.

Na kierunku *Turystyka i rekreacja* w Wydziale FiR WSZB w Poznaniu istnieje przejrzysty system oceny efektów kształcenia obejmujący dostępne kategorie (wiedzę, umiejętności, kompetencje społeczne). Realizowany jest na dwóch poziomach : jako działania cząstkowe oraz kompleksowe badanie tzw. Badanie Atrybutów Marki.

Do działań cząstkowych związanych z interesariuszami zewnętrznymi należą badania pracodawców współpracujących z Wydziałem, różnorodne formy uzyskiwania opinii w ramach istniejącego sformalizowanego systemu kontaktów z otoczeniem społeczno-gospodarczym – prac Rady Programowej kierunku TiR, realizacji Partnerstwa Biznesowego .

System oceny prac zaliczeniowych określa w każdym przypadku Karta przedmiotu. Sposób weryfikacji efektów kształcenia proponuje koordynator przedmiotu. Trafność doboru sposobów weryfikacji efektów kształcenia podlega ocenie metodyka z ZMN. Karty przedmiotów podlegają corocznej aktualizacji i weryfikacji z powodu zmian wynikających z potrzeby dostosowania ich do nowych programów studiów. Specyficzną formą zajęć na kierunku *Turystyka i rekreacja* są ćwiczenia terenowe, dla których opracowano odrębny regulamin. Zaliczenie ćwiczeń terenowych wymaga odbycia określonej liczby godzin zajęć terenowych, które przebiegają według określonego programu. Studenci realizują ćwiczenia

terenowe w układzie modułowym. Realizacja programu modułowego ma na celu osiągnięcie pożądaných efektów kształcenia.

Kompleksowym narzędziem służącym między innymi do oceny efektów kształcenia jest Badanie Atrybutów Marki (BAM), w którym także grupą badawczą są pracodawcy współpracujący i niewspółpracujący z WSZB. BAM stanowi cenne źródło informacji nt. trendów rynkowych – potrzeb rynkowych dot. m. in. umiejętności, kompetencji i oczekiwań pracodawców. BAM weryfikuje wiedzę i kompetencje absolwentów (efekty kształcenia) z rynkiem pracy, a tym samym pozwala na uzyskanie przez władze Wydziału szczegółowych informacji na temat wymagań współczesnego rynku pracy znajdującego się w otoczeniu społeczno-gospodarczym Uczelni. Pozyskane dane pokazują także zmiany w obszarze losów zawodowych absolwentów prowadząc do wdrażania zmian w zakresie praktycznego kształcenia i podnoszenia jakości kształcenia.

Celem nadrzędnym odbywanych przez studentów praktyk jest wzbogacenie wiedzy teoretycznej o praktyczną znajomość zagadnień związanych ze studiowaną specjalnością. Praktyki odbywają się w agencjach turystycznych, biurach podróży, hotelach, centrach informacji turystycznej oraz w Wydziałach turystycznych instytucji państwowych i samorządowych, w których wymagana jest wiedza zakresu turystyki i rekreacji oraz umiejętności organizacyjne.

Podstawą organizacji praktyk zawodowych Biura Karier jest posiadanie programu praktyk zawodowych, zdefiniowanego dla kierunku kształcenia i specjalności. Biuro Karier weryfikuje planowane i realizowane efekty kształcenia związane z praktykami zawodowymi począwszy od wyboru odpowiedniego miejsca praktyk poprzez nadzór przebiegu i zebranie dokumentów po zakończonej praktyce.

Weryfikacja efektów uzyskanych po odbyciu praktyki/stażu następuje na podstawie dokumentacji przedłożonej przez studenta, która powinna zawierać określoną w kierunkowym programie liczbę elementów (programy praktyk). Dokonują jej pracownicy Biura Karier i Praktyk.

W roku akademickim 2013/14, w związku z przejściem przez WSB w Poznaniu Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Turystyki i Zarządzania dostosowano dokumentację praktyk (programy praktyk) i staży do standardów obowiązujących w Wyższej Szkole Bankowej. Dokumentacja przebiegu praktyk nie uwzględnia jednak w pełni wymogów związanych z pomiarem efektów odbytych praktyk (wzrost umiejętności praktycznych), dlatego też planowana jest ich modyfikacja. Nowe wymogi w zakresie dokumentowania przebiegu praktyk zawodowych powinny mieć zastosowanie w roku akad. 2015/16.

Ogólne ramy formułujące zasady weryfikacji zakładanych efektów kształcenia zostały ujęte w Regulaminie studiów. Każdy przedmiot (podstawowy, kierunkowy, specjalnościowy) kończy się zaliczeniem lub egzaminem. Kryteria zaliczenia przedmiotu ustalane są indywidualnie przez każdego wykładowcę i zawarte są w sylabusie przedmiotu dostępnym na platformie Moodle. Wszyscy wykładowcy prowadzący zajęcia w danym semestrze zobligowani są do wyznaczenia terminów konsultacji dla studentów, które są dostępne dla studentów w Extranecie. Warunkiem zaliczenia semestru jest uzyskanie zaliczeń z wszystkich przedmiotów i pozytywnej oceny z egzaminów i praktyk przewidzianych planem studiów oraz uzyskanie wymaganej liczby punktów ECTS. Studenci mają prawo do jednego terminu zaliczeń i egzaminów w trybie zwykłym i jednego w trybie poprawkowym. Warunkiem zaliczenia seminarium dyplomowego na ostatnim semestrze studiów jest złożenie pracy dyplomowej oraz jej przyjęcie do obrony przez promotora.

Ukończenie studiów na ocenianym kierunku związane jest z uzyskaniem zaliczeń ze wszystkich przedmiotów przewidzianych w planie studiów, przygotowaniem pracy dyplomowej i egzaminem dyplomowym (planowany jest zastąpienie pracy dyplomowej egzaminem z projektu). Pozytywne oceny uzyskane ze wszystkich tych etapów są warunkiem ukończenia całego procesu kształcenia. Można zatem potwierdzić, iż system weryfikacji

efektów kształcenia jest kompletny, obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia oraz wszystkie etapy kształcenia.

Studenci korzystając z Extranetu mają po zalogowaniu się w systemie możliwość dostępu do Regulaminu studiów, jak i szczegółowego opisu zasad i form weryfikacji efektów kształcenia w ramach kart przedmiotów, posiadają także dostęp do informacji dotyczących swoich wyników w nauce.

Należy ocenić, iż Uczelnia stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia i możliwości weryfikacji zakładanych celów, a system ten jest powszechnie dostępny dla studentów.

Kluczowym etapem weryfikacji poszczególnych efektów kształcenia jest ocena ich realizacji w ramach przedmiotów ujętych w programie kształcenia. System weryfikacji efektów kształcenia obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia, tj. wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. W kartach modułów w formie zestawienia tabelarycznego dla poszczególnych szczegółowych efektów kształcenia przypisano metody ich weryfikacji. W Regulaminie studiów przewidziano tryb prowadzenia zaliczeń i egzaminów z poszczególnych przedmiotów i egzaminu dyplomowego.

Osiągane efekty kształcenia w zakresie wiedzy zwykle weryfikowane są poprzez egzaminy, kolokwia, quizy i testy. Natomiast umiejętności zwykle weryfikowane są poprzez projekty i ocenę aktywności na zajęciach, która rozumiana jest jako ocena efektów pracy studenta na zajęciach konwersatoryjnych, laboratoryjnych. Osiąganie przez studenta efektów kształcenia w zakresie kompetencji społecznych zwykle weryfikowane jest poprzez ocenę aktywności na zajęciach i ocenę pracy nad projektem oraz ocenę prezentacji wyników projektu. W ramach każdego z narzędzi nauczyciel akademicki ustala kryteria i sposób oceny czy dany efekt został osiągnięty przez studenta.

Można stwierdzić, iż system weryfikacji efektów kształcenia obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) i przewiduje właściwe dla nich sposoby weryfikacji

Etapy i procedury weryfikacji efektów kształcenia zostały określone w Regulaminie studiów. Jak wskazano już wyżej ukończenie studiów na ocenianym kierunku związane jest z uzyskaniem zaliczeń ze wszystkich przedmiotów przewidzianych w planie studiów, przygotowaniem pracy dyplomowej i egzaminem dyplomowym. Pozytywne oceny uzyskane ze wszystkich tych etapów są warunkiem ukończenia całego procesu kształcenia. Można zatem potwierdzić, iż system umożliwia ocenę efektów kształcenia na wszystkich etapach kształcenia.

Sprawdzanie końcowych efektów kształcenia w procesie dyplomowania od roku akademickiego 2013/14 uległo zmianie w stosunku do lat poprzednich, które cechowała jednolita forma obrony prac dyplomowych. W przypadku kierunku *turystyka i rekreacja* na trybie niestacjonarnym (I stopień) zwiększono liczbę pytań związanych z kierunkiem studiów zadawanych podczas obrony. W przypadku studiów stacjonarnych (I stopnia) indywidualne prace dyplomowe zastąpiono grupowymi pracami projektowymi. W roku akademickim 2014/15 grupowe prace projektowe są przygotowywane zarówno na trybie stacjonarnym jak i niestacjonarnym. Procedura obrony pracy magisterskiej od roku akademickiego 2013/14 uległa niewielkim modyfikacjom, których celem było bardziej kompleksowe sprawdzenie wiedzy studenta związanej z kierunkiem studiów.

W trakcie wizytacji przedstawiono zarządzenie nr 18/2014 Dziekana Wydziału Finansów i Bankowości WSB w Poznaniu z dnia 1 października 2014 roku w sprawie zasad przygotowania i oceny projektu dyplomowego w roku akademickim 2014/15. Dotyczy on studentów I stopnia studiów. Studenci wykonują projekt w zespołach 3-4 osobowych. Projekt na być przygotowywany zgodnie z „Formularzem dokumentacji projektu dyplomowego”. Ocena skuteczności zaproponowanego projektu dyplomowego w osiąganiu zakładanych efektów kształcenia może być dokonana dopiero po pełnym cyklu realizacji zakładanych projektów i przedstawieniu ich do oceny. Analiza dokumentacji w części dotyczącej

„kryteriów oceny projekt” pozwala jednak wysunąć wątpliwość, czy w wystarczającym stopniu zostanie zapewniona możliwość weryfikacji osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia przez poszczególnych studentów. W zasadach oceny uwzględniono jedynie, iż indywidualna ocena pracy studenta zostaje dokonana przez „promotora w oparciu o opinie członków zespołu”. Taka metoda „indywidualizacji ocen” może nie zapewnić weryfikacji osiągnięcia wszystkich zakładanych efektów kształcenia dla projektu dyplomowego przez poszczególnych studentów uczestniczących w zespole projektowym.

W kontekście oceny możliwości weryfikacji zakładanych efektów kształcenia poprzez projekt dyplomowy należy zauważyć, iż dokonana w trakcie wizytacji analiza prac dyplomowych wskazuje, iż poziom dotychczas realizowanych prac był zróżnicowany, a w szczególności wystąpiły niedostatki w zakresie wykorzystania dorobku **teorii dyscyplin naukowych, do których przypisano kierunek.**

Zgodnie z regulaminem studiów egzamin dyplomowy składa się z dwóch części egzaminu kierunkowego i obrony pracy dyplomowej. W części pierwszej student odpowiada na losowo dobrane pytanie z zakresu kierunku kształcenia. W trakcie obrony pracy dyplomowej student odpowiada na pytania dotyczące problematyki pracy. Analiza procesu dyplomowania przeprowadzona podczas wizytacji ZO potwierdziła stosowania powyższej procedury.

Zastosowane regulacje dotyczące procesu dyplomowania spełniają podstawowe wymagania. Jednak analiza prac dyplomowych dokonana w trakcie wizytacji ZO wykazała, iż nie zawsze nawiązują one do teorii dyscyplin do których przypisano kierunek. Należy z dużą uwagą podchodzić do proponowanej obecnie koncepcji zespołowych projektów dyplomowych, szczególnie w kontekście potrzeby oceny osiągnięcia wszystkich zakładanych efektów kształcenia przez poszczególnych studentów.

Można wnioskować, iż system weryfikacji efektów kształcenia umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach, w tym w ramach procesu dyplomowania.

Wymagania związane z zaliczaniem wszystkich etapów kształcenia są w sposób przejrzysty określone w Regulaminie studiów oraz kartach modułów (przedmiotów). Zapewnia to niezbędną standaryzację wymagań stosowanych w odniesieniu do wszystkich studentów. Przyjęto jednolitą skalę ocen na poszczególnych etapach weryfikacji efektów kształcenia (Regulamin Studiów § 20), która jest powszechnie dostępna. Podobnie ustalono w wystandaryzowany sposób zasady wyznaczania oceny końcowej na dyplomie, w ramach której uwzględnia się średnią ocen z toku studiów, oceny z pracy oraz oceny z egzaminu dyplomowego według określonych udziałów procentowych. Zgodnie z Regulaminem studiów § 24 kryteria uzyskania zaliczenia, także w trybie poprawkowym ustala prowadzący zajęcia w porozumieniu z dziekanem i podaje do wiadomości studentów na początku semestru. Prowadzący zajęcia jest obowiązany podać wyniki prac zaliczeniowych do wiadomości studentów w ciągu 7 dni od terminu ich złożenia. Co ważne student ma prawo uzyskać uzasadnienie otrzymanej oceny w terminie 7 dni od daty ogłoszenia wyników. Podobne regulacje dotyczą przeprowadzania egzaminów. Zgodnie z Regulaminem studiów w sprawach dotyczących zaliczeń lub egzaminów studentowi przysługuje prawo odwołania się do dziekana. Dziekan może zarządzić zaliczenie lub egzamin w trybie komisyjnym. W takim zaliczeniu przewiduje obecność przedstawiciela samorządu studenckiego.

Analiza struktury ocen uzyskanych przez studentów zarówno w trakcie ostatniej sesji egzaminacyjnej jak i podczas ostatnich egzaminów dyplomowych wskazuje na występowanie normalnego rozkładu ocen co potwierdza właściwe wystandaryzowanie stawianych wymagań:

Struktura ocen z ostatniej sesji egzaminacyjnej i egzaminu dyplomowego											
Sesja egzaminacyjna						Egzamin dyplomowy					
Oce na	Oce na	Oce na	Oce na	Ocen a	Ocen a	Dst	Dst +	Db	Db +	Bdb.	

	ndst	dst	dst +	db	db +	bdb					
Liczba ocen	172	172	118	131	95	75	3	6	30	32	50

Na podstawie powyższych uwag można uznać, że stosowane w Uczelni rozwiązania pozwalają na odpowiednią standaryzację wymagań oraz zapewnienie przejrzystości i obiektywizmu formułowania ocen.

Uczelnia prowadzi dokładną analizę zjawiska odsiewu. W Raporcie samooceny podano szczegółowe dane o poziomie i przyczynach odsiewu. W latach akademickich 2013/2014 i 2014/2015 główną przyczyną spadku liczby studentów były rezygnacje (72%). Liczba rezygnacji na kierunku *turystyka i rekreacja* była wyraźnie wyższa w roku akademickim 2013/14, co było pośrednim skutkiem procesu włączania Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Turystyki i Zarządzania w Poznaniu w struktury WSB w Poznaniu. W kolejnym roku akademickim liczba rezygnacji zmniejszyła się o 1/3. Skreślenia z listy studentów związane z niezaliczeniem sesji miały mniejsze znaczenie (16%). Najmniej istotnym powodem skreśleń w analizowanym okresie były płatności (12%). Zgodnie z informacją z Raportu samooceny przedmiotem, który mógł mieć wpływ na poziom retencji na kierunku *turystyka i rekreacja* wśród studentów I stopnia była Ekonomia. W przypadku pozostałych przedmiotów charakterystycznych dla kierunku większe znaczenie miały kompetencje wykładowcy niż charakter poszczególnych przedmiotów.

Informacje na temat skali i przyczyn odsiewu odzwierciedlają rozkład normalny i nie sugerują nieprawidłowości w procesie kształcenia, w tym w zakresie weryfikacji efektów kształcenia.

Informacje na temat stosowanego systemu ocen są dostępne dla studentów. Stosowany system ocen obejmujący Regulamin studiów oraz karty poszczególnych modułów jest dostępny dla studentów na platformie informatycznej. Należy podkreślić także, iż każdy student korzystając z Extranetu ma po zalogowaniu się w systemie możliwość dostępu do informacji dotyczących swoich wyników w nauce. Na podstawie przeprowadzonej wizytacji można stwierdzić, iż prowadzący zajęcia na początku semestru informują studentów o warunkach i kryteriach weryfikacji ich osiągnięć i wystawiania oceny. Nie ma zatem wątpliwości, że Uczelnia zapewnia odpowiedni dostęp do informacji na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia oraz udostępnia studentom wyniki ocen.

W latach akademickich 2013/14 oraz 2014/15 nie było prowadzone kształcenie na odległość studentów kierunku *Turystyka i rekreacja*. Od momentu włączenia studentów i kadry dydaktycznej Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Turystyki i Zarządzania w strukturę WSB w Poznaniu rozpoczęto proces dostosowywania formy prowadzenia zajęć dydaktycznych do standardów WSB dla rocznika 2014/15, co oznacza w praktyce wsparcie nauczania tradycyjnego kursami na e-learningowej na platformie Moodle. Należy przyjąć, iż Uczelnia prowadzi tak zwany blended learning. Uczelnia nie prowadzi kształcenia na odległość.

2.4)

Zgodnie z Raportem samooceny badania losów absolwentów w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu na Wydziale Finansów i Bankowości obejmuje każdy rocznik absolwentów, poczynając od 2012 roku. Sytuacja zawodowa badana jest do roku od ukończenia studiów. Cele badania obejmują:

- gromadzenie informacji dotyczących otoczenia gospodarczo – społecznego absolwenta poszukującego pracy,
- określenie sytuacji, w jakiej znajdują się absolwenci na rynku pracy,
- określenie planów edukacyjnych i zawodowych absolwentów,
- badanie marki WSB w Poznaniu.

W założeniu badanie ma charakter wyczerpujący (pełny). W praktyce jednak nie jest spełnione założenie badania pełnej populacji absolwentów, gdyż ok. 20-30% z danego rocznika absolwentów nie wyraża zgody na przetwarzanie danych osobowych [https://www.biurokarier.umk.pl/metodologia-prowadzenia-badania-losow-absolwentow - ftn1](https://www.biurokarier.umk.pl/metodologia-prowadzenia-badania-losow-absolwentow-ftn1) na potrzeby badania. Realizacja założonych celów badania losów absolwentów pozwala na:

- uzyskanie przez Władze Wydziału szczegółowych informacji na temat wymagań współczesnego rynku pracy znajdującego się w otoczeniu społeczno-gospodarczym Uczelni,
- uzyskanie informacji przez pracowników Biura Karier i Praktyk pomagających w wyborze kariery zawodowej dla studentów,
- uzyskanie informacji o lukach kompetencyjnych absolwentów, informacje te są bazą do przygotowywania oferty szkoleń dodatkowych oferowanych studentom WSB, organizowanych przez Biuro Karier i Praktyk.

Ponadto w kontekście grupy Wyższych Szkół Bankowych należy zauważyć, iż formą monitorowania losów absolwentów jest realizacja tak zwanego „Badania Atrybutów Marki (BAM)” realizowanego na poziomie całej grupy. Badanie to służy szerzej jako kompleksowe narzędzie monitorowania jakości kształcenia. Prowadzone jest ono w cyklach rocznych, w okresie kwietnia–czerwca, we wszystkich Uczelniach i Wydziałach w grupie Wyższych Szkół Bankowych w Polsce. Grupę badawczą stanowią zarówno studenci, absolwenci, jak i pracownicy administracyjni, dydaktyczni, naukowo–dydaktyczni, a także pracodawcy współpracujący i niewspółpracujący z WSB. Realizacja badań pozwala na weryfikację wiedzy i kompetencji absolwentów (efekty kształcenia) w kontekście potrzeb rynku pracy, a tym samym pozwala na uzyskanie szczegółowych informacji na temat wymagań współczesnego rynku pracy znajdującego się w otoczeniu społeczno–gospodarczym Uczelni. Pozyskane dane wprost pokazują zmiany (losy zawodowe) tej kategorii badanych i mogą być podstawą do podnoszenia jakości kształcenia.

Uczelnia wypełnia zadanie monitorowania przez jednostkę karier absolwentów na rynku pracy oraz wykorzystuje uzyskane informacje do doskonalenia procesu kształcenia.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

W trakcie wizytacji ZO wylosował 6 przedmiotów do oceny dokumentacji weryfikacji efektów kształcenia. Dokumentacja zawierała zarówno wyniki egzaminów, prac pisemnych jak i efekty zrealizowanych przez studentów prezentacji i projektów. Można potwierdzić stosowanie zróżnicowanych form weryfikacji efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Analiza powyższej dokumentacji wykazała, iż stosowane formy były generalnie adekwatne do efektów kształcenia zawartych w kartach przedmiotów i stanowiły właściwą formę ich weryfikacji. **Najistotniejszym uchybieniem jednak była w części przypadków niekompletność przedstawionej dokumentacji, bowiem nie zawsze udokumentowane zostały wszystkie przewidziane w sylabusie przedmiotu stosowane formy weryfikacji efektów kształcenia oraz przechowywana dokumentacja nie dotyczyła wszystkich studentów. Należałoby zalecić zwiększenie dbałości o kompletność przechowywanej dokumentacji weryfikacji efektów kształcenia.**

Zespół Oceniający PKA wylosował do analizy 9 prac dyplomowych. Tematyka prac okazała się zgodna z kierunkiem studiów i specjalnościami studentów. Analiza treści prac wykazała na występowanie pewnych uchybień i przypadki prac o niższej jakości merytorycznej. Większość prac przygotowano z wykorzystaniem literatury dotyczącej turystyki oraz z uwzględnieniem własnych analiz praktycznych/empirycznych. Występują jednak problemy z wyraźnym wyodrębnieniem części teoretycznej odwołującej się do dorobku dyscyplin nauki do których przypisano kierunek. Niektóre prace przyjmują formę

przewodnika turystycznego, czy afirmującego opisu walorów kulturowych czy przyrodniczych określonych obiektów, bez odwołania do teorii dyscyplin naukowych.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Analiza zakładanych kierunkowych efektów kształcenia, w tym ich przypisania do modułów kształcenia uwzględniająca proponowane specjalności kształcenia, a także analiza szczegółowych/przedmiotowych efektów kształcenia pozwala stwierdzić, iż zostają spełnione wymagania związane z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Zestaw analizowanych efektów kształcenia odpowiada koncepcji rozwoju kierunku. Należy podkreślić eksponowanie efektów kształcenia związanych z umiejętnościami praktycznymi. Kierunkowe i szczegółowe efekty kształcenia odpowiadają koncepcji kształcenia na potrzeby rynku pracy, kształtowania umiejętności praktycznych. Analiza struktury szczegółowych efektów kształcenia w kontekście ich przyporządkowania do kierunkowych efektów kształcenia wskazuje, iż zachodzą warunki umożliwiające realizację kierunkowych efektów kształcenia. Uczelnia w kształtowaniu programu kształcenia o profilu praktycznym uwzględnia wymagania rynku pracy, pracodawców oraz innych interesariuszy.

2.2) Analiza treści zakładanych efektów kształcenia stopnia ocenianego kierunku pozwala potwierdzić, iż zostały one sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne. W zakresie formułowania szczegółowych efektów kształcenia można mieć pewne zastrzeżenia jedynie do braku przypisania poszczególnym efektom szczegółowym określonych metod dydaktycznych. Efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały dla studentów i pozwalają na sprecyzowanie wymagań potrzebnych do ich osiągnięcia. W odczuciu studentów nie są jednak osiąmane.

2.3) System weryfikacji efektów kształcenia umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach, w tym w ramach procesu dyplomowania. Zastosowane regulacje dotyczące procesu dyplomowania spełniają podstawowe wymagania. Jednak analiza prac dyplomowych dokonana w trakcie wizytacji ZO wykazała, iż nie zawsze nawiązują one do teorii dyscyplin do których przypisano kierunek. Należy z dużą ostrożnością podchodzić do proponowanej obecnie koncepcji zespołowych projektów dyplomowych, szczególnie w kontekście potrzeby oceny osiągnięcia wszystkich zakładanych efektów kształcenia przez poszczególnych studentów. Studenci podczas spotkania z przedstawicielem Zespołu ocenili system oceny efektów kształcenia jako dostępny, transparentny i zrozumiały. Potwierdza to analiza sylabusów, regulaminu studiów oraz materiałów wyprodukowanych przez system zapewniania jakości kształcenia Uczelni.

2.4) Można potwierdzić, iż Uczelnia uwzględnia wyniki badań losów absolwentów i badań rynku pracy w doskonaleniu programu kształcenia.

Kryterium 3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

3.1)

Plany studiów i programy kształcenia były przedmiotem obrad Rady Wydziału Finansów i Bankowości, w których uczestniczyli studenci. Wszystkie zmiany w planach studiów i programach kształcenia wynikające ze zmian w przepisach prawa (tj. np. dostosowanie planów i programów do obowiązujących standardów kształcenia, utworzenie

nowych specjalności), a także doskonalenia procesu kształcenia do zmieniających się potrzeb wewnętrznych odbywają się zgodnie z przyjętą w Uczelni procedurą, tj. przez Radę Wydziału oraz Konwent.

Na mocy Uchwały nr 207/RW/2013 oraz Uchwały nr 21/RW/2013 z dnia 9 października 2013 r. Rada Wydziału Finansów i Bankowości przyjęła programy studiów odpowiednie dla studiów pierwszego i drugiego stopnia dla kierunku *turystyka i rekreacja* od roku akademickiego 2013/2014, zaś Uchwałą nr 9/RW/2014 z dnia 7 maja 2014. od roku akademickiego 2014/2015.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Rady Wydziału w czasie których były zatwierdzone zostały wymienione wyżej dokumenty.

Istniejąca koncepcja studiów oparta jest na rozwoju treści od zagadnień ogólnych i wprowadzających do coraz bardziej szczegółowych i praktycznych. Zwraca uwagę nacisk na samodzielną pracę studenta (w formie projektów, referatów, *case studies*), co z jednej strony pozwala na zmniejszenie liczby godzin wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego, a z drugiej wpływa pozytywnie na praktyczne umiejętności i kompetencje studentów.

Oceniając program kształcenia z punktu widzenia możliwości osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia można uznać, iż jest on poprzez swoje treści kształcenia zorientowany na realizację efektów kierunkowych i przedmiotowych. Można jednak dostrzec pewne luki, które należy uzupełnić. Przykładowo na studiach II stopnia kluczowy z punktu widzenia kształtowania umiejętności w zakresie rekreacji efekt kierunkowy K_U02 „przedstawia turystykę i rekreację jako zjawisko interdyscyplinarne oraz posługuje się wiedzą z różnych dziedzin w celu tworzenia markowego produktu turystycznego i rekreacyjnego” w macierzy powiązania efektów kształcenia został przypisany do 5 przedmiotów, w ramach, których ma być realizowany. Tymczasem szczegółowa analiza tych przedmiotów prowadzi do wniosku, iż efekt ten nie może zostać osiągnięty w wymiarze umiejętności związanych z rekreacją. Poniżej przedstawiono uwagi w tym zakresie:

1. *Turystyka i rekreacja* w polityce Państwa

Brak odwołania w sylabusie do K_U02

Należy dokonać korekty w macierzy przyporządkowania kierunkowych efektów kształcenia z przedmiotami.

2. Produkt turystyczny i rekreacyjny

Jest jedno odwołanie do efektu K_U02: PT_U01 identyfikuje i analizuje czynniki rozwoju produktu turystycznego z wykorzystaniem metod właściwych dla audytu turystycznego

Efekt ten jednak nie dotyczy rekreacji. W szczegółowych efektach kształcenia występuje wyłączone powiązanie z turystyką i brak odniesień do kwestii rekreacji. Podobna sytuacja ma miejsce w odniesieniu do literatury przedmiotu uwzględnionej w karcie przedmiotu. Przy istniejącej strukturze szczegółowych efektów kształcenia treściach kształcenia oraz zakładanej literaturze nazwa przedmiotu jest nieadekwatna i powinna zostać ograniczona do „produkt turystyczny”

3. Praca magisterska

Brak odniesienia sylabusie seminarium magisterskiego do K_U02. Ponadto należy zauważyć, iż Seminarium magisterskie nie może realizować efektu kierunkowego K-U02 i to w odniesieniu do rekreacji w stosunku do wszystkich studentów, ze względu na zróżnicowaną tematykę prac magisterskich.

4. Przedmioty specjalnościowe

Np. w hotelarstwie jeden efekt: w przedmiocie „Marketing internetowy w turystyce”, są odniesienia do K_U02, ale tylko w kontekście turystyki. Zatem co najmniej studenci specjalności hotelarstwo nie zrealizują efektu K_U02 w zakresie rekreacji w ramach grupy przedmiotów specjalnościowych.

5. Ćwiczenia terenowe

W ramach tego przedmiotu zostało uwzględnione odniesienie do efektu K_U02. Należy jednak podkreślić, iż koncepcja ćwiczeń terenowych zakłada, iż mają one zapewnić” możliwość praktycznego sprawdzenia umiejętności studenta”. Nie jest możliwe natomiast pełne realizowanie około 22 szczegółowych efektów kształcenia bez bazowania na wiedzy i umiejętnościach zdobytych na wcześniej realizowanych przedmiotach. W tej sytuacji, brak realizacji efektu K_U02 w zakresie rekreacji na innych przedmiotach uniemożliwia także pełne zrealizowanie tego efektu w trakcie modułu Ćwiczenia terenowe.

Reasumując powyższa analiza wskazuje na pewne ograniczenie osiągnięcia zakładanego efektu kierunkowego K_U02 w zakresie umiejętności dotyczących rekreacji.

Program studiów charakteryzuje duży stopień upracticznienia, co jest silną stroną kierunku. Praktyczność treści programowych przejawia się w układaniu takich siatek przedmiotów w obrębie specjalności oraz doborze takiej tematyki zajęć poszczególnych przedmiotów, aby proces nauczania-uczenia się nie dotyczył jedynie wiedzy (na temat pojęć, faktów, procedur itp.), aby przeważały działania ukierunkowane na rozwijanie umiejętności (poznawczych i praktycznych). Praktyczność form kształcenia przejawia się natomiast w przewadze ćwiczeń nad wykładami oraz możliwie jak najszerszym włączaniu metod kształcenia pozwalających na nauczanie umiejętności.

Oznacza to, iż najpełniej, jak to tylko jest możliwe, wykorzystywane są wizyty studyjne, studia przypadków, czy realizowanie części zajęć w warunkach rzeczywistych. Praktyczne formy i metody kształcenia stają się przyjazne dla studenta, który ma możliwość powiązania swoich wyobrażeń i/lub już posiadanych doświadczeń z treściami przedmiotowymi oraz poznawania treści nieznanych poprzez ich osadzenie w kontekście rzeczywistych działań i doświadczeń. Aktywizacja studentów za pomocą różnego rodzaju inicjatyw w postaci konkursów, stypendiów, staży, wymiany międzynarodowej, sprzyja przyswojeniu przez studentów właściwych postaw w relacji do ich otoczenia oraz ich kreatywności i chęci rozwoju a także umożliwia poszerzenie umiejętności praktycznych.

Stosowane przez Uczelnię rozwiązania w zakresie indywidualizacji procesu kształcenia tworzą dodatkowy ważny praktyczny element programu kształcenia. Forma realizacji zajęć określana jest w koncepcji kształcenia jako praktyczna i dopasowywana do potrzeb programu, oczekiwań studentów i wymagań pracodawców.

Promowane są:

- udział praktyków w procesie dydaktycznym
- nowoczesne formy prezentacji (z wykorzystaniem narzędzi audiowizualnych)
- wykorzystanie e-learningu
- aktywne i angażujące formy prowadzenia ćwiczeń
- wizyty studyjne w wybranych przedsiębiorstwach branży turystycznej
- dodatkowe szkolenia /kursy, certyfikacje
- program płatnych staży

Efekty kształcenia opisane w matrycy oraz potwierdzone w sylabusach przedmiotowych uwzględniają wymagania rynku pracy i organizacji zawodowych. Lista firm współpracujących z Uczelnią, istniejące narzędzia organizacyjne i formalne Partnerstwa wraz z rzeczywistą aktywnością interesariuszy zewnętrznych budują istotny wpływ na formułowanie efektów kształcenia.

Ze spotkania zespołu wizytującego z przedstawicielami Rady Partnerów biznesowych wynika, że Uczelnia mimo starań musi zwrócić uwagę na naukę języków obcych studentów kierunku TiR WSB, czego potwierdzeniem jest wynik przedstawiony w raporcie badania atrybutów marki powstałym w 2014 roku.

Praktyki organizuje i koordynuje Biuro Karier i Praktyk WSZB w Poznaniu. Przed rozpoczęciem praktyki zawodowej student ma obowiązek odebrać z Biura Karier imienne

skierowanie, program praktyki oraz druk sprawozdania. Realizowany podczas praktyki program odpowiada specyfice firmy oraz uwzględnia kierunek i specjalność studiów.

W czasie praktyki student zapoznaje się z organizacją i funkcjonowaniem firmy oraz ma możliwość wykorzystania w praktyce wiedzy merytorycznej wyniesionej z procesu dydaktycznego. Studenci pozostają wtedy pod opieką wyznaczonego wcześniej pracownika instytucji lub firmy, tzw. opiekuna praktyk ze strony praktykodawcy, którego zadaniem jest czuwanie nad prawidłowością przebiegu praktyki pod kątem merytorycznym i organizacyjnym. Student ma prawo egzekwować od przyjmującej go firmy realizacji programu praktyk, a wszelkie uwagi zgłasza opiekunowi praktyk.

Po zakończeniu praktyki opiekun ze strony przyjmującej firmy wystawia praktykantowi zaświadczenie o jej odbyciu, które przekazuje następnie do Biura Karier. Zaliczenia praktyki dokonuje dziekan na podstawie zaświadczenia o jej odbyciu, opinii praktykodawcy i sprawozdania studenta. Student nie otrzymuje zaliczenia praktyki w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na praktyce, negatywnej opinii opiekuna praktyki. W takim przypadku student powtarza praktykę. Na pisemny wniosek studenci mogą ubiegać się o częściowe lub całkowite zaliczenie praktyk na podstawie wykonywanej pracy zawodowej. O wymiarze zaliczenia praktyki decyduje dziekan. Przy ustalaniu wymiaru praktyk brany jest pod uwagę staż pracy oraz zgodność z kierunkiem studiów.

Prowadzona przez Biuro Karier współpraca z firmami, weryfikacja przedkładanych przez studentów miejsc odbywania praktyk realizowana za pomocą bezpośrednich kontaktów, rozmów telefonicznych, tworzy mechanizm doboru właściwych miejsc realizacji praktyk. W ramach przyjętej procedury i w praktyce działania Biura Karier istnieje kontrola przebiegu i zaliczania praktyk wpływająca na nabywanie umiejętności praktycznych.

Dobór modułów kształcenia/przedmiotów ściśle podporządkowano strukturze zakładanych celów i efektów kształcenia. Na podstawie macierzy efektów kształcenia można potwierdzić, iż wszystkim kierunkowym efektom kształcenia przypisano odpowiednie moduły kształcenia. Na podstawie analizy treści kształcenia zawartych w kartach przedmiotów/sylabusach dla poszczególnych modułów i ich ścisłego przypisania do efektów szczegółowych można zakładać, iż istnieją warunki do osiągnięcia wszystkich zakładanych szczegółowych efektów kształcenia (z uwzględnieniem omawianych wyżej trudności z osiągnięciem efektów w zakresie rekreacji), a w związku z jednoznacznym ich przyporządkowaniem do efektów kierunkowych zapewniono warunki realizacji wszystkich kierunkowych efektów kształcenia.

Studia pierwszego stopnia na kierunku *turystyka i rekreacja* trwają trzy lata i są podzielone na sześć semestrów. Koncepcja studiów pierwszego stopnia na studiach stacjonarnych zakłada realizację 1835 godzin (223 punktów ECTS). Obok przedmiotów kierunkowych studenci realizują przedmioty specjalnościowe w wymiarze 242 godzin (48 punkty ECTS). Student dokonuje wyboru specjalności w trakcie 3 semestru studiów w terminie wyznaczonym przez Dziekana. Na studiach stacjonarnych wykłady stanowią 25,2% ogólnej liczby zajęć, ćwiczenia 52,2%; laboratoria 1,6%; projekty 19,3%. Studia niestacjonarne I stopnia obejmują 1313 godzin zajęć (217 punktów ECTS), a rozkład poszczególnych form zajęć w ogólnej liczbie jest podobny jak na studiach stacjonarnych z nieco większym udziałem projektów.

Studia drugiego stopnia na kierunku *turystyka i rekreacja* trwają dwa lata (cztery semestry). Na studiach stacjonarnych zakłada się realizację 974 godziny zajęć dydaktycznych (136 punktów ECTS). Obok przedmiotów kierunkowych studenci realizują przedmioty specjalnościowe w wymiarze 96 godzin (24 punkty ECTS). W strukturze ogólnej liczby godzin zajęć dydaktycznych wykłady stanowią 27,4%; ćwiczenia 52,1%; projekty 20,1%. Studia niestacjonarne II stopnia na ocenianym kierunku trwają 764 godziny zajęć dydaktycznych, a struktura poszczególnych form zajęć jest analogiczna jak na studiach stacjonarnych z nieco większym udziałem projektów.

W Raporcie samooceny w zestawieniu godzin dydaktycznych zarówno na studiach I jak i II stopnia zarówno stacjonarnych jak i niestacjonarnych Uczelnia uwzględniła marginalny udział zajęć w formie e-learningu, na poziomie od 0,4% do 1,7% na studiach dziennych i około 10% na studiach niestacjonarnych. W trakcie wizytacji ustalono, iż Uczelnia nie realizuje zajęć w klasycznym trybie e-learning, lecz jedynie stosuje wspomaganie zajęć kontaktowych w formie udostępniania materiałów na platformie internetowej, czyli stosuje tak zwany blended learning. W tej sytuacji należy dokonać korekty liczby realizowanych godzin dydaktycznych stosownie do prowadzonych zajęć kontaktowych z udziałem nauczyciela akademickiego.

Niezależnie od wzmiankowanej uwagi dotyczącej potrzeby korekty liczby zajęć traktowanych jako e-learning przewidziany programem wymiar zajęć należy uznać za wystarczający. Tym bardziej, że w przedstawionym bilansie czasu kształcenia nie uwzględniono modułu Praktyki zawodowej, co należy określić jako uchybienie formalne. Uwzględniając moduł praktyki zawodowej, na którego realizację przeznaczono na studiach I stopnia przewidziane 480 godzin, zaś na studiach II stopnia mają obecnie 160 godzin (z planowanym zwiększeniem do 320 godzin) można potwierdzić, iż w **odniesieniu do ocenianego kierunku *turystyka i rekreacja* czas trwania kształcenia jest przewidziany w sposób zapewniający możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Podobnie analiza kart przedmiotów, a w ich ramach doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia generalnie wskazuje na możliwość osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego przedmiotu/modułu.**

Szczególne znaczenie na ocenianym kierunku prowadzonym w ramach profilu praktycznego posiada realizacja zajęć o charakterze praktycznym. Uczelnia deklaruje, iż podejmuje szereg działań zmierzających do uprządkowania kształcenia. Specyficzną formą zajęć na kierunku *turystyka i rekreacja* są ćwiczenia terenowe, dla których opracowano odrębny regulamin. Zaliczenie ćwiczeń terenowych wymaga odbycia określonej liczby godzin zajęć terenowych, które przebiegają według określonego programu. Studenci realizują ćwiczenia terenowe w układzie modułowym. Realizacja programu modułowego ma na celu osiągnięcie pożądanego efektów kształcenia. Wskazano, iż studenci odbywają wyjazdy do wybranych regionów turystycznych. W trakcie wizytacji ZO przedłożono jako potwierdzenie realizacji zajęć praktycznych materiały dokumentujące wyjazdy studyjne.

Należy docenić, iż pozytywny wpływ na praktyczność kształcenia ma także zaangażowanie nauczycieli posiadających doświadczenia zawodowe związane z sektorem turystycznym. Uczelnia dostosowała się także do obowiązujących wymogów w zakresie długości trwania praktyki zawodowej. Doceniając szereg wysiłków, a nawet sukcesów w zakresie uprządkowania kształcenia na ocenianym kierunku należy jednocześnie stwierdzić, iż **nie jest możliwa pełna ocena wymiaru i adekwatności zajęć praktycznych w stosunku do zakładanych szczegółowych i kierunkowych efektów kształcenia ze względu na to, iż zajęcia praktyczne nie zostały opisane w kartach przedmiotu, ani w żadnej innej kompleksowej formie, która mogłaby potwierdzić, iż kształtowanie umiejętności praktycznych, odbywa się zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia. W powołanym rozporządzeniu reguluje się, iż zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym, przewidziane w programie studiów dla kierunku o profilu praktycznym są prowadzone: 1) w warunkach właściwych dla danego zakresu działalności zawodowej; 2) w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie określonych czynności praktycznych przez studentów; 3) przez osoby, z których większość posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć. Jednocześnie zgodnie z § 4 ust. 4 tego rozporządzenia program studiów dla kierunku o profilu praktycznym powinien obejmować moduły zajęć powiązane z praktycznym**

przygotowaniem zawodowym, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze większym niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.

Studenci podkreślają, że słabą stroną kształcenia są według nich niektóre zajęcia, z których są bardzo niezadowoleni. Argumentując przy tym, że niektórzy wykładowcy są nieprzygotowani do zajęć, są jedynie teoretykami, nie zaś praktykami w zakresie zarządzania w Turystyce i rekreacji. Obecni na spotkaniu wskazali, że zajęcia oparte są na realizacji zadań na bardzo niskim poziomie. Wyłonionym zespołom zlecane są do realizacji projekty całosemestralne, które w rzeczywistości pochłonęłyby jednej osobie parę godzin. Poprzez takie zarządzanie przedmiotem – dużo pracy w domu, szukanie materiałów na tematy nie związane z polepszeniem kwalifikacji potrzebnych do zarządzania w turystyce – studenci czują się oszukani ofertą WSB. Niestety studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym, nie zdecydowali się wskazać konkretnych zajęć. Studenci obecni na spotkaniu jeszcze niżej oceniali zajęcia praktyczne, które w ich przekonaniu nie przygotowują do wejścia na rynek pracy. Podkreślili również wątek przestarzałych treści przekazywanych im na niektórych zajęciach, gdzie niektóre prezentacje są niezmiennie od 2004 roku. Wskazali na brak praktycznych rozwiązań problematycznych zagadnień, brak im przede wszystkim podstaw użytkowania narzędzi do obsługi bazy turystycznej i hotelowej, prowadzenia strony www, zarządzanie treściami online, social media, zasad działania serwisów noclegowych, zarządzania hotelem czy inną bazą turystyczną czy brak specjalistycznego słownictwa w trakcie zajęć z języka obcego.

Pozytywnie ocenili Uczelnię i administrację jednostki za informowanie o wszystkich harmonogramach zajęć i ewentualnych zmianach w nich z odpowiednim wyprzedzeniem, choć zmiany są w opinii studentów zbyt częste – szczególnie jeżeli chodzi o zastępstwa. Uczestnicy spotkania uważają, że treść zajęć, jak i obrane metody jej przekazywania nie pomagają w osiągnięciu zakładanych wiedzy, umiejętności i kompetencji.

Kluczowym problemem w tym wypadku jest głębsza dyskusja ze studentami, którzy mają niejednokrotnie ciekawe spostrzeżenia na temat programu kształcenia. Powyżej przedstawione problemy mogą być spowodowane niedawną konsolidacją WSB z inną Uczelnią, która prowadziła wizytowany kierunek.

Uczelnia w Raportie samooceny deklaruje, iż system przydzielania punktów ECTS opiera się na zasadach ogólnych, wynikających z obowiązujących uregulowań prawnych. Zgodnie z ich postanowieniami, do zaliczenia każdego semestru studiów konieczne jest zdobycie przez studenta co najmniej 30 punktów ECTS (czyli dla ukończenia 6-semesteralnych studiów pierwszego stopnia należy uzyskać co najmniej 180 punktów ECTS a dla ukończenia 4-semesteralnych studiów drugiego stopnia należy uzyskać co najmniej 120 punktów ECTS). Jeden punkt ECTS wymaga średnio od studenta 25-30 godzin pracy, zarówno w formie zajęć organizowanych przez Uczelnię, jak i w ramach indywidualnej pracy studenta. Punkty ECTS przypisano każdemu z zajęć, a także praktykom studenckim, odbywanym w ramach studiów pierwszego stopnia oraz za przygotowanie i złożenie pracy dyplomowej. Zgodnie z wymogami programy studiów przewidują możliwość wyboru przez studentów modułów kształcenia, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 30% ogólnej liczby punktów. W kartach przedmiotów zawarto informacje o liczbie punktów ECTS przypadających na następujące formy aktywności studentów:

1) Punkty za zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego, w podziale również na:

- Punkty za zajęcia wykładowe
- Punkty ECTS z ćwiczeń, projektów lub laboratoriów

2) Punkty ECTS za pracę własną studenta

Zgodnie z informacją Uczelni przy szacowaniu nakładu pracy został uwzględniony całkowity czas pracy zarówno na zajęciach organizowanych w Uczelni, jak i czas pracy bez bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego (pracy własnej). W wielu przedmiotach

różniących się wymiarem zajęć dydaktycznych przypisana jest identyczna liczba punktów, co wiąże się z różnym nakładem pracy własnej. Dopuszczając możliwość występowania różnych potrzeb w zakresie nakładu czasu pracy własnej studentów należy stwierdzić, iż takie potrzeby powinny być szerzej opisane w bilansie nakładu czasu pracy studentów. Takiego bilansu nakładu czasu pracy Uczelnia jednak na zawała w kartach przedmiotów. Stąd zaobserwowane zróżnicowanie przydziału punktów ECTS nie znajduje wyjaśnienia i uzasadnienia. **Należy wnioskować, iż niezbędne jest przedstawienie precyzyjnego bilansu nakładu czasu pracy studentów, obejmującego jej różne rodzaje, tak aby można było uzasadnić przyznaną punktację ECTS.**

Ponieważ w raporcie samooceny nie zawarto informacji o wszystkich informacji o strukturze punktacji ECTS, o taką informację wystąpiono w trakcie wizytacji ZO, a Uczelnia niezwłocznie je przedstawiła:

Wartości wskaźników ECTS - Studia I stopnia

Łączna liczba punktów ECTS określonych dla studiów	STAC		NIEST	
	223		217	
Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów	116	52%	98	45%
Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z zakresu nauk podstawowych, do których odnoszą się efekty kształcenia dla określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia	81	36%	81	37%
Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć o charakterze praktycznym, w tym zajęć laboratoryjnych i projektowych	114	52%	108	52%
Minimalna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać, realizując moduły kształcenia oferowane na zajęciach ogólnouczelnianych lub na innym kierunku studiów	8	3,5%	8	3,7%
Liczba punktów, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z obszarów nauk humanistycznych i nauk społecznych, nie mniejszą niż 5 punktów ECTS	57	25,6%	51	23,5%
Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z języka obcego	18	8%	12	5,5%
Minimalną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z wychowania fizycznego:	0	0%	0	0%
Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach praktyki zawodowej	12	5,4%	12	5,5%
Program studiów umożliwia studentowi wybór modułów kształcenia, do których przypisuje się punkty ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS	94	42%	88	40%

Wartości wskaźników ECTS Studia II stopnia

Łączna liczba punktów ECTS określonych dla studiów	STAC		NIEST	
	136		136	
Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów	68	50%	58	43%
Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z zakresu nauk podstawowych, do których odnoszą się efekty kształcenia dla określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia	36	26,5%	36	26,5%

Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć o charakterze praktycznym, w tym zajęć laboratoryjnych i projektowych	74	51%	74	51%
Minimalna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać, realizując moduły kształcenia oferowane na zajęciach ogólnouczeniowych lub na innym kierunku studiów	8	6%	8	6%
Liczba punktów, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z obszarów nauk humanistycznych i nauk społecznych, nie mniejszą niż 5 punktów ECTS	36	26,5%	36	26,5%
Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z języka obcego	6	4,4%	6	4,4%
Minimalną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z wychowania fizycznego:	0	0%	0	0%
Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach praktyki zawodowej	4	3,9%	4	3,9%
Program studiów umożliwia studentowi wybór modułów kształcenia, do których przypisuje się punkty ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS	64	47%	64	47%

Analiza rozkładu punktów ECTS zarówno w odniesieniu do studiów I stopnia, jak i studiów II stopnia wskazuje, iż nie przypisano punktów ECTS za zajęcia z wychowania fizycznego. Zgodnie z informacjami uzyskanymi w trakcie wizytacji ZO zajęcia z wychowania fizycznego są realizowane zarówno na studiach I stopnia, jak i na studiach II stopnia i to zarówno prowadzonych w formie stacjonarnej jak i niestacjonarnej. Należy zatem przyjąć, iż są one nieobowiązkowe dla studentów. **Brak obowiązkowych zajęć z wychowania fizycznego i nie przypisanie im punktów ECTS należy uznać za uchybienie występujące w programie kształcenia.**

Wątpliwości budzi prawidłowość przyznania punktacji ECTS za zajęcia o charakterze praktycznym. Uczelnia równoważnie traktuje zajęcia praktyczne z zajęciami powiązаныmi z praktycznym przygotowaniem zawodowym. W przypadku niektórych przedmiotów wskazano, iż część zajęć realizowana jest w formie tak zwanych „godzin projektowych” rozumianych jako „realizowane w warunkach praktycznych”. W trakcie wizytacji ZO dyskutował tę kwestię z przedstawicielami Uczelni. Wyjaśniono, iż na Wydziale jako zajęcia praktyczne traktowane są wszystkie zajęcia poza wykładami. Tak szerokie rozumienie zajęć praktycznych nie jest uzasadnione. Zdaniem Zespołu oceniającego należy do sylabusów wprowadzić wyraźne wskazanie zajęć o charakterze praktycznym, jak i zajęć powiązanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym, tak by można było ustalić ich udział ECTS w programie studiów oraz wskazać studentom specyfikę danego przedmiotu i jego rolę w kształceniu na profilu proklitycznym.

Studenci nie potrafili jednoznacznie określić czy zajęcia mają dobrze określony nakład pracy. W ich przekonaniu na niektórych zajęciach, czas potrzebny na zdobycie określonych efektów kształcenia jest niedoszacowany, co czasami powoduje brak możliwości przyswojenia zasobu wiedzy, umiejętności i kompetencji jakie przekazywane są na zajęciach. Obecni na spotkaniu stwierdzili, że taka sytuacja ma miejsce ze względu na nieefektywne prowadzenie zajęć, które skoncentrowane jest często na referatach i przeszacowanej ilościowo pracy w grupach. Studenci mieli świadomości tego, czym są punkty ECTS i do czego służą w kontekście określania ich nakładu pracy. Uczestnicy poinformowali przedstawiciela Zespołu Oceniającego PKA, o tym że przypisane zajęciom punkty bywają nieadekwatne do faktycznego nakładu pracy na nich.

Zdaniem Zespołu oceniającego spotkanie władz Uczelni ze studentami ;powinno wyjaśnić te problemy.

Sekwencja przedmiotów zarówno na studiach I stopnia, jak i na studiach II stopnia nie budzi zastrzeżeń. Została ona opracowana w sposób prawidłowy i sprzyja realizacji założonych efektów kształcenia w ramach wszystkich modułów. Program studiów I stopnia opracowano w oparciu o rozwój treści od zagadnień ogólnych i teoretycznych do coraz bardziej szczegółowych i praktycznych. W pierwszym semestrze stopniowo wdrażane są przedmioty kierunkowe. Obok przedmiotów kierunkowych studenci realizują przedmioty specjalnościowe w wymiarze 242 godzin (48 punkty ECTS). Student dokonuje wyboru specjalności w trakcie 3 semestru studiów w terminie wyznaczonym przez Dziekana. Na studiach II stopnia Realizacja przedmiotów specjalnościowych w roku akademickim 2014/15 rozpoczyna się w III semestrze studiów.

Studenci na spotkaniu z Zespołem Oceniającym potwierdzili dane znajdujące się w sylabusach przedmiotów oraz programach i planach studiów - sekwencja przedmiotów i modułów jest prawidłowa. W przekonaniu studentów wiedza na zajęciach nie dubluje się, jednak jej zakres jest dalece niezadowalający, przez co dobre założenia nie przekładają się na realną wartość zajęć.

Wymiar praktyk obowiązkowych dla studentów I roku studiów I stopnia na kierunku *turystyka i rekreacja*, którzy rozpoczęli naukę w roku akademickim 2014/15 wynosi 12 tygodni. Student odbywa praktykę zgodną z programem praktyk dla kierunku *turystyka i rekreacja*. Organizacją praktyk zajmuje się Biuro Karier i Praktyk. **Studenci I stopnia mogą praktyki zawodowe realizować w całości (12 tygodni po I lub po II roku) lub w części (6 tygodni po I i 6 po II roku)**. Student może ubiegać się o częściowe lub całkowite zaliczenie praktyki na podstawie pracy zawodowej, indywidualnie zorganizowanej praktyki lub stażu.

Studenci studiów II stopnia mają także w programie obowiązkowe praktyki. W roku akademickim 2014/15 praktyki mają wymiar 4 tygodni. W roku akademickim 2015/16 wymiar ten będzie zwiększony aż do 8 tygodni. Studenci II stopnia praktyki zawodowe realizują w całości po 1 roku. Student może ubiegać się o częściowe lub całkowite zaliczenie praktyki na podstawie pracy zawodowej, indywidualnie zorganizowanej praktyki lub stażu. Student odbywa praktykę zgodną z programem praktyk dla jego kierunku. Organizacją praktyk zajmuje się Biuro Karier i Praktyk.

W trakcie wizytacji analizowano miejsca odbywania praktyk zawodowych przez studentów ocenianego kierunku. Praktyki odbywają się niewątpliwie w przedsiębiorstwach i organizacjach związanych z sektorem turystyki.

Weryfikacja efektów uzyskanych po odbyciu praktyki następuje na podstawie dokumentacji przedłożonej przez studenta, która powinna zawierać określoną w kierunkowym programie liczbę elementów (programy praktyk). Dokonują jej pracownicy Biura Karier i Praktyk. W roku akademickim 2013/14, w związku z przejściem przez WSB w Poznaniu Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Turystyki i Zarządzania dostosowano dokumentację praktyk (programy praktyk) i staży do standardów obowiązujących w Wyższej Szkole Bankowej. Uczelnia w raporcie samooceny krytycznie stwierdza, iż dokumentacja przebiegu praktyk nie uwzględnia jednak w pełni wymogów związanych z pomiarem efektów odbytych praktyk (wzrost umiejętności praktycznych), dlatego też planowana jest ich modyfikacja. Nowe wymogi w zakresie dokumentowania przebiegu praktyk zawodowych powinny mieć zastosowanie w roku akad. 2015/16.

W trakcie wizytacji przedstawiono Regulamin praktyk (dotyczy Wydziału Finansów i Bankowości, Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie i Wydziału Zamiejscowego w Szczecinie). Na podstawie regulaminu praktyka jest realizowana zgodnie z programem praktyki składającym się z części podstawowej i kierunkowej (§ 1 ust. 4 Regulaminu praktyk). Tryb zaliczania praktyk reguluje § 5. Praktykę zalicza Dziekan na podstawie zaświadczenia oraz sprawozdania studenta. Zgodnie z § 6. Studenci mogą ubiegać się o częściowe lub całkowite zaliczenie praktyki na podstawie pracy. O zaliczenie praktyki na tej

podstawie mogą ubiegać się studenci, którzy: 1) wykonują prace lub odbywają staż; 2) wykonywali pracę lub odbywali staż; 3) pracują lub pracowali; 4) wykonują lub wykonywali inne aktywności zawodowe potwierdzone odpowiednimi dokumentami. Od decyzji Dziekana w sprawie całkowitego lub częściowego zaliczania praktyki studentowi przysługuje prawo odwołania się do Rektora. W trakcie wizytacji przedstawiono „Ramowy program praktyk zawodowych dla kierunku *turystyka i rekreacja*”. Program ten zgodnie z Regulaminem zawierał dwie części: I. Moduły obowiązkowe i II. Moduły do wyboru, z których obowiązkowo musi zrealizować co najmniej 4 moduły. Modułowy program praktyk zawodowych, zdefiniowany został nie tylko dla kierunku kształcenia i specjalności, ale także posiada warianty dopasowane do rodzaju instytucji i miejsca praktyki. Programy modułowe mają być wskazówkami dla zakładowych opiekunów praktykantów, którzy są odpowiedzialni za zorganizowanie i przebieg praktyki zgodnie z zawartymi porozumieniami. Program praktyk można ocenić pozytywnie jako odpowiadający charakterowi kierunku *turystyka i rekreacja*.

Zgodnie z dokumentacją przedstawioną w trakcie wizytacji jednostronicowe „Zaświadczenie o odbyciu praktyki zawodowej” jest podpisywane przez Opiekuna Praktyk oraz kierownika jednostki przyjmującej. Zawiera ono okres odbywania praktyki, wskazanie (do wyboru) z jakimi zagadnieniami zapoznał się student w jakich departamentach (zagadnienia te/departamenty odpowiadają Modułom do wyboru z Programu praktyk). W formularzu zaświadczenia pozostawiono miejsce na kilkudziesięć innych informacji. Sprawozdanie z odbytej praktyki wypełnia student. Jest to jednostronicowa karta z możliwością zaznaczenia odpowiedzi na pytania dotyczące: czy został zrealizowany program praktyk WSB, czy student poleciłby daną instytucję innym praktykantom, czy otrzymał propozycje zatrudnienia. W sprawozdaniu pozostawiono po kilka wierszy na zaprezentowanie informacji na 3 pytania otwarte: w jakich działach pracował praktykant, z jakimi dokumentami się zapoznał, jakie zadania wykonywał.

Należy stwierdzić, iż wskazanie przez przedstawicieli pracodawcy w zaświadczeniu o odbyciu praktyki obszaru, z którym zetknął się student nie może być utożsamiane ze zrealizowaniem wszystkich zagadnień ujętych w Programie praktyk w poszczególnych Modułach. Należy krytycznie ocenić także przewidzianą w Regulaminie i stosowaną procedurę zwalniania z odbywania praktyki. W procedurze tej nie uwzględniono etapu obiektywnej weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia zakładanych dla modułu praktyka zawodowa. **Niezbędne jest zapewnienie spójności pomiędzy programem praktyk zawodowych, treściami kształcenia dla modułu praktyka zawodowa w karcie przedmiotu i szczegółowych zakładanych efektów kształcenia dla tego modułu. Konieczne jest także zweryfikowanie właściwych form weryfikacji wszystkich zakładanych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych przypisanych do Praktyki zawodowej realizowanych zarówno w stosunku do studentów odbywających praktykę zawodową, jak i w części lub w całości zwolnionych z obowiązku odbywania praktyki. Władze Uczelni poinformowały iż podejmują działania doskonalące proces zaliczania praktyk zawodowych w zwiększonym wymiarze.**

Rok akademicki w WSB rozpoczyna się 1 października i trwa do 30 września następnego roku kalendarzowego. Podzielony jest na dwa semestry: zimowy i letni. Organizacja studiów na kierunku *turystyka i rekreacja* odbywa się według wyznaczonego przez Rektora harmonogramu roku akademickiego. Podstawą organizacji procesu dydaktycznego na ocenianym kierunku jest plan studiów zatwierdzony przez Radę Wydziału obejmujący spis przedmiotów wraz z wykazem godzin, formę ich realizacji i zaliczenia, liczbę punktów ECTS w podziale na semestry i lata studiów oraz warunki ukończenia studiów. Zajęcia dydaktyczne na studiach stacjonarnych prowadzonych na kierunku *turystyka i rekreacja* odbywają się w tygodniu (najczęściej w ciągu trzech lub czterech dni tygodnia). Na studiach niestacjonarnych natomiast odbywają się one w systemie weekendowym

(sobotnio-niedzielnym) przeciętnie co dwa tygodnie. Przeciętna liczba osób w grupach wykładowych wynosi do 120 osób, w grupach konwersatoryjnych 30-35 osób, a w grupach laboratoryjnych 12 - 24 osób. Umożliwia to stosowanie odpowiednich technik nauczania pozwalających na opanowanie przez słuchaczy materiału omawianego podczas wykładów. Liczebność grup lektoratowych oscyluje w granicach do 16 studentów.

Zgodnie z Raportem samooceny, ale także na podstawie wizytacji Zespołu PKA można stwierdzić, że proces kształcenia na ocenianym kierunku realizowany jest z wykorzystaniem różnych form dydaktycznych: wykładów, ćwiczeń audytoryjnych, ćwiczeń projektowych, seminariów, lektoratów. Wykłady realizowane są w formie tradycyjnego wykładu uzupełnionego prezentacjami multimedialnymi. Wykładowcy często stosują formę wykładu konwersatoryjnego czy problemowego, aktywizując w ten sposób studentów.

Do dyspozycji wykładowców pozostaje sprzęt audiowizualny, który jest wykorzystywany w trakcie prowadzenia zajęć dydaktycznych, co podnosi ich atrakcyjność i efektywność. Są to m.in.: rzutniki, projektory multimedialne, magnetofony, urządzenia nagłaśniające, TV i video, itp. Na potrzeby wykładowców udostępniane są również kserografy, dzięki którym wszelkie materiały przygotowane przez wykładowców są dostępne w wystarczającej ilości dla studentów. Standardem jest wykorzystywanie przez prowadzących zajęcia platformy e-learningowej, gdzie każdy z dydaktyków umieszcza sylabus do swoich zajęć, a często także materiały dydaktyczne czy innego typu dokumenty poszerzające wiedzę studentów. Dla studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych wybrane zajęcia prowadzone są metodą blended learning, łączącą zalety kształcenia konwencjonalnego z walorami nauczania zdalnego.

Na Wydziale funkcjonuje system zarządzania dydaktyką i nauką obejmujący opiekę metodyczną procesu dydaktycznego oraz nowe podejście do nadzoru nad jakością kształcenia. Elementem tego procesu jest m. in. powołanie metodyka oraz menedżerów kierunków, pełniących jednocześnie rolę kierowników zakładów dydaktycznych, przypisanych do określonych kierunków studiów. Metodyk odpowiada za całokształt działań związanych z zapewnieniem odpowiedniej jakości kształcenia poprzez właściwą metodykę formułowania, realizacji i weryfikacji efektów kształcenia. Należy bardzo wysoko ocenić wsparcie procesu dydaktycznego realizowane przez metodyka.

Menedżerowie kierunków odpowiedzialni są za rozwój danego kierunku studiów, sprawowanie nadzoru nad realizacją zajęć dydaktycznych (hospitacje) przypisanych do kierunku, proponowanie obsady zajęć dla danego kierunku, współpracę z partnerami biznesowymi, analizę wyników ankiet dotyczących dydaktyki, współpracę z prodziekanami odpowiedzialnymi za sprawy studentów w sprawach oceny pracowników akademickich Wydziału, a także współpracę z dziekanem i prodziekanami w kwestii rozwoju oferty specjalności na kierunku, tworzenia i spójności programów oraz efektów kształcenia na kierunku. Menedżerowie kierunków są członkami Rady Wydziału i Komisji Rady Wydziału ds. Jakości i Oferty Kształcenia. Uczestniczą również w spotkaniach Rady Kierunku *Turystyka i rekreacja*, złożonej z przedstawicieli pracodawców, wspierających merytoryczne dopasowanie kierunku do wymogów rynku pracy w ramach Programu Partnerstwa Biznesowego.

Ocena organizacji procesu kształcenia nie budzi zastrzeżeń.

Studenci obecni na spotkaniu podkreślali, że studia na Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu są przeprowadzane w sposób, który w większości przypadków nie wypełnia założeń deklarowanych w programie kształcenia i sylabusach poszczególnych przedmiotów. Wykładowcy – choć nie wszyscy – zostali przedstawieni, jako słaba strona procesu kształcenia na wizytowanym kierunku, ze względu na jedynie teoretyczne wprawienie w materię *Turystyki i rekreacji*, które w ich mniemaniu zasadniczo utrudnia osiągnięcie założonych celów ich kształcenia. Spotkanie ze studentami potwierdza konieczność dyskusji władz Wydziału ze studentami.

Indywidualizacja procesu kształcenia wynika z Regulaminu studiów, który przewiduje inny niż przewidziany w normalnym trybie okresu nauki, inną kolejność zaliczania przedmiotów i składania egzaminów oraz inną strukturę przedmiotów, co pozwala na przystępowanie do zaliczeń i egzaminów w terminach uzgodnionych z prowadzącymi zajęcia. Prawo studiowania w ramach indywidualnego planu studiów (IPS) przysługuje studentom o szczególnych uzdolnieniach i wysokiej średniej ocen oraz studentom, którzy na podstawie skierowania przez Uczelnię podjęli studia zagraniczne. Z tego prawa student może skorzystać poprzez złożenie odpowiedniego wniosku i po zaakceptowaniu przez Dziekana indywidualnego planu zaliczeń i egzaminów na dany rok akademicki.

Poza tym program studiów jest tak skonstruowany aby dawał możliwości pewnego zróżnicowania i elastyczności w zależności od potrzeb i zainteresowań studentów. Takie możliwości daje wybór specjalności lub przedmiotów specjalnościowych i seminariów.

Uczelnia stwarza formalne warunki do indywidualizacji procesu kształcenia, natomiast poziom ich wykorzystania w praktyce jest ograniczony.

W kwestii indywidualizacji procesu kształcenia zapisy w dokumentach przedstawionych przez Uczelnię są przejrzyste i korzystne dla studentów. Regulamin Studiów WSB w Poznaniu przewiduje jedną formę indywidualizacji kształcenia. Indywidualny Plan Studiów. Prawo studiowania w ramach IPS przysługuje studentom o szczególnych uzdolnieniach i wysokiej średniej ocen oraz studentom, którzy na podstawie skierowania przez Uczelnię podjęli studia zagraniczne. Z tego prawa student może skorzystać poprzez złożenie odpowiedniego wniosku i po zaakceptowaniu przez Dziekana indywidualnego planu zaliczeń i egzaminów na dany rok akademicki.

Studenci obecni na spotkaniu, nie byli zainteresowani ofertą wymian międzynarodowych. Powodem takiego stanu rzeczy były przede wszystkim trudności w pogodzeniu studiów z wyjazdem i wynikającymi z niego komplikacjami w życiu zawodowym i osobistym. Udostępniona przez Uczelnię dokumentacja obrazuje potencjał z jakiego studenci mogą korzystać. Warto w tym świetle zastanowić się nad bardziej kompleksową promocją wymian ze szczególnym naciskiem na zagraniczne staże i praktyki w ramach programu Erasmus +

Łączna liczba osób niepełnosprawnych na studiach I stopnia i II stopnia na wszystkich kierunkach i trybach studiów licencjackich wyniosła (według stanu na 1.03.2015) 250 osób. W grupie tej było jedynie 12 osób o znacznym stopniu niepełnosprawności. Na kierunku Turystyka i Rekreacja, na studiach I stopnia i II stopnia, studiowało we wskazanym dniu 16 osób niepełnosprawnych. W grupie tej 10 osób studiowało na studiach licencjackich, natomiast 6 osób na studiach magisterskich. Większość z nich (10 osób) miała orzeczonego umiarkowany stopień niepełnosprawności. Wszystkie osoby niepełnosprawne legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności i niezdolności do pracy lub o przyznanej grupie inwalidzkiej mogą starać się o stypendium specjalne. W minionych latach akademickich, plany zajęć dla grup studenckich, w skład których wchodziły osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich, uwzględniały ich potrzeby i ograniczenia.

3.2)

Program kształcenia realizowany na kierunku *turystyka i rekreacja* został opracowany w układzie obejmującym efekty kierunkowe oraz efekty szczegółowe/przedmiotowe, a także treści kształcenia dla poszczególnych przedmiotów, formy ich realizacji i stosowane metody dydaktyczne. Treści kształcenia zostały opisane we właściwy szczegółowy sposób. Szczegółowym efektem kształcenia przypisano treści kształcenia. Na podstawie opisu treści kształcenia można wnioskować o ich dopasowaniu do efektów kształcenia. Karty modułów wskazują także metody dydaktyczne stosowane w ramach danego przedmiotu. Metody te odpowiadają założonym celom kształcenia i są bezpośrednio i właściwie przypisane efektom szczegółowym. Na tej podstawie można stwierdzić, że efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów w pełni

spójną całość. Wyjątkiem jest jedynie moduł praktyki zawodowej gdzie nie zapewniono pełnej spójności pomiędzy programem praktyk zawodowych, i szczegółowymi efektami kształcenia dla tego modułu a formami weryfikacji wszystkich zakładanych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Niezależnie od wskazanych uchybień, generalnie można stwierdzić, że efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów w pełni spójną całość.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Można potwierdzić, iż wszystkim kierunkowym efektom kształcenia przypisano odpowiednie moduły kształcenia. Czas trwania kształcenia zapewnia warunki osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Analiza kart przedmiotów, a w ich ramach doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia wskazuje na możliwość osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego przedmiotu/modułu. Wskazanych uzupełnień wymagają treści kształcenia z zakresu rekreacji. Ponieważ kierunkowe efekty kształcenia zostały przypisane jednoznacznie do efektów szczegółowych program kształcenia tworzy warunki do osiągnięcia także kierunkowych efektów kształcenia. Brak obowiązkowych zajęć z wychowania fizycznego i nie przypisanie im punktów ECTS należy uznać za uchybienie występujące w programie kształcenia. Należy dostosować system zaliczania praktyk do potrzeby weryfikacji wszystkich zakładanych dla tego modułu szczegółowych efektów kształcenia. Powinien on uwzględniać także weryfikację efektów kształcenia dla praktyki zawodowej w stosunku do tych studentów, którzy są zwalniani z obowiązku odbywania praktyki na podstawie zatrudnienia. Spotkania ze studentami wskazują na konieczność dyskusji i rozwiązania problemów p[ostawionych podczas wizytacji przez studentów. Indywidualizacja procesu kształcenia dla studentów wybitnie uzdolnionych nie jest powszechna wśród studentów, pomimo przejrzystych dla studentów zapisów regulaminowych. Studenci z niepełnosprawnościami są odpowiednio wspierani w procesie kształcenia, a także pod kątem administracyjnym.

3.2) Można stwierdzić, że efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą, mimo podniesionych uwag, w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów w pełni spójną całość.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

4.1)

Zajęcia dydaktyczne na studiach I i II stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* na Wydziale Finansów i Rachunkowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu prowadzi 50 pracowników. W grupie zatrudnionych spoza minimum kadrowego jest 2 doktorów habilitowanych (1 osoba nauki techniczne i 1 osoba nauki prawne), 22 doktorów. Struktura zatrudnienia wśród doktorów jest następująca: stopnie doktora w zakresie ekonomii ma 11 osób, poza tym mamy przedstawicieli innych nauk: nauk humanistycznych (1 osoba), dr inż. nauki medyczne (1 osoba), nauki rolnicze (1 osoba), nauki biologiczne (1 osoba), nauki humanistyczne (1 osoba), nauki leśne (1 osoba), nauki o kulturze fizycznej (2 osoby), nauki o ziemi (1 osoba), nauki prawne (1 osoba), nauki społeczne (1 osoba), nauki o polityce (1 osoba).

Dodatkowo zajęcia prowadzi 14 osób z tytułem magistra (3 mgr ekonomii, 1 mgr turystyki, 1 mgr inż. zootechniki, 1 mgr nauk prawnych, 1 mgr nauk humanistycznych). Znaczna część kadry ma udokumentowane doświadczenie zawodowe. Kadra pracująca na kierunku *Turystyka i rekreacja* Wydziału FIB WSZB w Poznaniu posiada doświadczenie praktyczne związane z problematyką usług turystycznych, rekreacji, prowadzenia animacji turystycznej i sportowej. Zakres pełnionych funkcji jest zróżnicowany obejmuje pełnienie funkcji zarządczych, jak również działalność na poziomie specjalisty. Rekomendujemy by uzupełnić zapisy w tabeli zawierającej zakres dorobku praktycznego nauczyciela dydaktycznego o okresy czasowe.

Liczba wyżej wymienionych pracowników naukowo-dydaktycznych, dla których Uczelnia stanowi podstawowe lub dodatkowe miejsce pracy i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych, przypisanych do obszaru nauk obszar nauk społecznych, nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej oraz nauk przyrodniczych celów i efektów kształcenia na ocenianym kierunku.

Kadra wchodząca w skład minimum kadrowego (12 osób) posiada dorobek naukowy w dyscyplinach ekonomia, w dziedzinie: nauki o zdrowiu oraz nauki o kulturze fizycznej oraz w dyscyplinie geografia, co odpowiada zakładanym efektom kształcenia dla ocenianego kierunku. Pozostali pracownicy naukowo-dydaktyczni co do ich liczby i struktury ich kwalifikacji zostali dobrani odpowiednio dla osiągnięcia założonych efektów kształcenia.

4.2)

Teczki osobowe zawierają dokumenty pozwalające na ocenę, czy nauczyciel akademicki spełnia wymagania do zaliczenia do minimum kadrowego na kierunku *turystyka i rekreacja*, tj. czy posiada odpowiednie kwalifikacje naukowe (stopnie i tytuły naukowe oraz dorobek lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów – zgodnie z wymaganiami określonymi w § 12 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 131) i rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), w jakim wymiarze realizują pensum dydaktyczne, a także czy złożył nie później niż do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki oświadczenie o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku *turystyka i rekreacja* na Wydziale Finansów i Bankowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 112a ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). W Uczelni oświadczenia zostały podpisane w terminie zgodnym z wymaganiami określonymi w przepisach ustawy, tj. w czerwcu 2014 r., za wyjątkiem jednej osoby, która została zatrudniona w Uczelni od 1 października 2014 r.

Zgodnie z art. 9a ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym Wydział zgłosił do minimum kadrowego nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uczelni w pełnym wymiarze czasu pracy, na podstawie złożonych przez nich oświadczeń, o których mowa w art. 112a ustawy, nie krócej niż od początku semestru studiów, a więc zgodnie z wymaganiami określonym w § 13 ust. 1 i 2 wymienionego wyżej rozporządzenia z dnia 5 października 2011 r. oraz § 13 ust. 1 rozrządzenia z dnia 3 października 2014 r., *tj. nie później niż od początku semestru studiów.*

Analiza dokumentacji pozwala na stwierdzenie, iż wymagania określone w § 15 ust. 1 obu wymienionych wyżej rozporządzeń są spełnione, bowiem do minimum kadrowego na ocenianym kierunku i poziomie kształcenia Uczelnia wskazała 12 osób, z tego 6 samodzielnych nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego, oraz 6 osób ze stopniem naukowym doktora.

W teczkach osobowych znajduje się również dokumentacja związana z realizacją zwyczajowych procedur dotyczących prowadzonej w Uczelni polityki kadrowej.

Wszystkie osoby wyżej wymienione przeprowadzą osobiście na kierunku *turystyka i rekreacja* co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych (samodzielni nauczyciele akademicy) oraz co najmniej 60 godzin (doktorzy), co spełnia wymagania określone w § 13 ust. 3 wymienionego wyżej rozporządzenia z dnia 5 października 2011 r. oraz § 13 ust. 2 pkt. 1 i 2 rozporządzenia z dnia 3 października 2014 r.

Warunek minimum kadrowego dla studiów I stopnia oraz II stopnia kierunku *turystyka i rekreacja o profilu praktycznym* na Wydziale Finansów i Bankowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, którego efekty usytuowano w obszarze nauk społecznych, dziedzina: nauki ekonomiczne, dyscyplina: ekonomia, w obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej, dziedzina: nauki o kulturze fizycznej oraz w obszarze nauk przyrodniczych, dziedzina: nauki o Ziemi, dyscyplina: geografia jest spełniony. Do minimum kadrowego kierunku można zaliczyć wszystkie wskazane przez Uczelnię osoby, wśród których sześć osób to samodzielni pracownicy naukowo-dydaktyczni, sześć osób legitymuje się stopniem naukowym doktora, a ich dorobek naukowy związany jest z dyscyplinami do których przypisano kierunkowe efekty kształcenia. Obszar nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia reprezentowany jest przez trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz jednego doktora. Obszar nauk przyrodniczych w dyscyplinie geografia reprezentowany jest przez 1 profesora i dwóch doktorów. Obszar nauk medycznych, nauk o zdrowiu i kulturze fizycznej reprezentowany jest przez 2 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz trzech doktorów. Dorobek naukowy osób tworzących minimum kadrowego skoncentrowany jest na problematyce turystyki w aspekcie określonych dyscyplin i dziedzin naukowych.

Skład minimum kadrowego na kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzonego na Wydziale Finansów i Bankowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu w perspektywie długookresowej jest w stabilny, bowiem 8 osób wskazanych do minimum kadrowego osoby zatrudnionych zostało na czas nieokreślony, zaś tylko 4 osoby na czas określony, tj. do 30.09.2016 r. – 2 osoby oraz do 30.09.2017 r. – 2 osoby.

Dla wszystkich osób wskazanych do minimum kadrowego Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy.

Zgodnie z § 29 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r., poz. 1370) Uczelnia prowadząca kierunek studiów w obszarze nauk społecznych w dniu wejścia w życie ww. rozporządzenia (10 października 2014 r.) jest zobowiązana dostosować minimum kadrowe w zakresie proporcji liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów na danym kierunku studiów, do wymogów określonych w § 17 ust. 1 pkt. 8 nowego rozporządzenia, *do dnia 1 października 2015 roku*.

Zatem warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *turystyka i rekreacja*, do liczby studentów na tym kierunku jest spełniony i wynosi 1: 34, co spełnia wymagania określone w § 17 ust. 1 pkt. 3 cytowanego wyżej rozporządzenia z dnia 5 października 2011 r.

Przedmioty prowadzone na kierunku *turystyka i rekreacja* powierzone są specjalistom, których wiedza poparta jest dyplomami oraz dorobkiem publikacyjnym. Liczba przedmiotów prowadzonych przez poszczególnych nauczycieli i ich obciążeń nie budzi zastrzeżeń, odpowiada generalnie potrzebom wynikającym z zakładanych efektów kształcenia dla studiów I stopnia oraz II stopnia kierunku o profilu praktycznym.

W Uczelni nie są prowadzone zajęcia na odległość.

Załącznik nr 6. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena

Ocena sposobu prowadzenia zajęć i przekazywanych w ich ramach treści zajęć jest pozytywna. Poziom hospitowanych zajęć dydaktycznych był zróżnicowany, studenci byli w różnym stopniu aktywowani. Wykłady były wspomagane prezentacjami multimedialnymi. Prowadzone zajęcia zależały od frekwencji, a na zajęciach wykładowcy starali się aktywizować studentów. Sale wykładowe wyposażone były w odpowiednie urządzenia multimedialne i nagłaśniające.

4.3).

Zgodnie z *Raportem samooceny* Jednostka kładzie szczególny nacisk na pozyskanie własnej kadry. Przy doborze kadry stosuje się procedurę konkursową jako formę poszukiwania i zatrudniania kadry na pierwszym etapie. Jako wyraźny pozytywny efekt prowadzonej polityki kadrowej można wskazać, iż obecnie Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy dla wszystkich 12 osób wskazanych do minimum kadrowego. Zapewnia to pełne wykorzystanie wiedzy i kwalifikacji nauczycieli akademickich w realizacji programu kształcenia. Stwierdza się, iż podstawą doboru kadry jest pozytywna ocena zgodności profilu naukowego z dziedzinami i dyscyplinami, w jakiej kształci się na Wydziale Finansów i Rachunkowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu.

W trakcie wizytacji problematyka rozwoju pracowników naukowych była przedmiotem rozmów członków Zespołu Oceniającego prowadzonych z władzami Uczelni i Wydziału. Na podstawie prowadzonych rozmów można stwierdzić, iż rozwój pracowników wspierany jest poprzez dofinansowanie działań służących rozwojowi ocenianego kierunku studiów. Rozwój kadry naukowo-dydaktycznej jest wspierany przez Uczelnię poprzez finansowanie udziału pracowników w konferencjach naukowych, oraz organizowanie konferencji naukowych z udziałem pracowników naukowo-dydaktycznych Uczelni. Na Wydziale Finansów i Bankowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu na kierunku *turystyka i rekreacja* w 2014 roku jedna osoba zamknęła pozytywnie postępowanie habilitacyjne. Tworzone są warunki do prezentowania wyników prowadzonych prac badawczo-naukowych poprzez możliwość publikowania w „Zeszytach Naukowych” oraz wydawania prac w Wydawnictwie WSB w Poznaniu.

Czytelnym elementem wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej jest system stypendiów doktorskich i habilitacyjnych ze środków własnych (w oparciu o Zarządzenie nr 11/2007 Rektora WSB w Poznaniu z dnia 1 lipca 2007 roku w sprawie regulaminu przyznawania stypendium doktorskiego i habilitacyjnego fundowanego przez Wyższą Szkołę Bankową w Poznaniu).

W spotkaniu uczestniczyło 12 nauczycieli akademickich. Przewodnicząca przedstawiła skład ZO i jego zadania. Dyskutowano o wielu problemach, a spotkanie rozpoczęło od sformułowanego przez Przewodniczącą ZO pytania o opinie na temat perspektywy rozwoju kierunku. Rozważono tożsamość kierunku: jak została udokumentowana w dydaktyce przy możliwości kształtowania efektów kształcenia. Można zaobserwować przechylenie w kierunku turystyki czy obecna nazwa jest szanowana w wystarczający sposób. Czego oczekuje rynek pracy? Jaki ma być współcześnie wykształcony absolwent? Dyskusja pokazała, że pracownicy obserwują zagadnienia rekreacji w pracach dyplomowych, a jednocześnie w specjalnościach dydaktycznych brakuje takiej oferty. Pracownicy nie potrafili wskazać odpowiedzi na polemiczne pytania, pojawiły się głosy mówiące o tym, że zapotrzebowanie rynku pracy trudno ocenić, oraz że problematyki rekreacji brakuje w przedmiotach. Wskazano, że będzie profil nowy Animacja – na studiach licencjackich. Kadra oceniła wysoko satysfakcję pracy ze studentami, którzy mają dobrą motywację do nauki, lepszą niż w innych krajach. Wskazano na takie cechy jak zdyscyplinowani, zmotywowani.

Pracownicy wysoko ocenili wspomaganie procesu naukowego przez badania naukowe. Wskazano na możliwość zaangażowania studentów do badań. Zebranie materiału podstawowego przez studentów jest zrobiona poprawnie – padła jedna z ocen. Podniesiono przyjazny wymiar pensum dydaktycznego dla samodzielnych pracowników, dający czas na badania, model dobrowolności badań, możliwość udziału w konferencjach, pozyskiwanie grantów zewnętrznych. Podniesiono w pozytywnych ocenach finansowanie przez Uczelnie specjalistycznego wydawnictwa (Studia Peregretyka nr 3), finansowanie zakupów dla celów badawczych – wskazano jako elementy wsparcia dla rozwoju kierunku.

Dyskutowano o wykorzystaniu specjalistycznego oprogramowania przykładowo: systemy rezerwacyjne czy portale mapowe GIS (małopolski portal szlaków turystycznych, opis krajoznawczy, panorama) w dydaktyce jako oczekiwany kierunek działań. Dotychczasowe działania zespół metodyków – wsparcie, przez kompetencje, studio nagraniowe – umieszczenie materiałów na *Moodlu* czy rozliczanie aktywności takich jak opieka dydaktyczna w pensum - oceniono pozytywnie. Jednocześnie za nieprzyjazne uznano zajęcia bez wystarczającej liczby godzin kontaktowych z nauczycielem (przykładowo: 2 spotkania socjologia) oraz wskazano jako nie wystarczającą liczbę godzin kształcenia językowego.

Załącznik nr 5- Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1) Liczba i struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów I i II stopnia odpowiada potrzebom wynikającym z zakładanych efektów kształcenia studiów o profilu praktycznym na kierunku turystyka i rekreacja.

4.2) Zasadniczo obsada zajęć dydaktycznych jest prawidłowa. Biorąc pod uwagę prawne wymogi związane z posiadaniem minimum kadrowego niezbędnego do prowadzenia kierunku studiów na poziomie I i II stopnia o profilu praktycznym należy stwierdzić, iż są one spełnione. Obszar nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia reprezentowany jest przez trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz jednego doktora. Obszar nauk przyrodniczych w dyscyplinie geografia reprezentowany jest przez 1 profesora i dwóch doktorów. Obszar nauk medycznych, nauk o zdrowiu i kulturze fizycznej reprezentowany jest przez 2 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz trzech doktorów.

4.3) Politykę kadrową oraz działania wspierające rozwój naukowy kadry należy ocenić z bardzo pozytywnie. Stanowczo pozytywnie należy ocenić działania na rzecz rozwoju kadry. Uczelnia stosuje również szereg narzędzi, które mają na celu wsparcie pracowników w rozwoju dydaktycznym i naukowym.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia w pełni zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Budynki, w których prowadzone są zajęcia na kierunku *turystyka i rekreacja* są zlokalizowane w centrum miasta:

1) ul. Powstańców Wlkp. 2a – BR (pow. 2704 m²) - budynek przystosowany do obsługi osób niepełnosprawnych, kioski informatyczne dostępne dla studentów, szatnia, punkt ksero, barek posiada 4 aule na ok. 125 osób, salę wykładową na 125 osób, salę wykładową na 80 osób, 2 sale wykładowe na 40 osób, 5 sal wykładowych na 50 osób, 2 sale wykładowe na 30 osób, 3 sale wykładowe na 35 osób oraz 3 sale lektoratowe na 16 osób (wszystkie sale z wyposażeniem: projektor, ekran, tablica suchościeralna biała, Wi-Fi, klimatyzacja,

2) ul. Różana 17 – CR (pow. 2799 m²) – w budynku kioski informatyczne dostępne dla studentów, bufet, szatnia, punkt ksero posiada aulę z antresolą na 454 osoby (projektor, tablica multimedialna, ekran, nagłośnienie, klimatyzacja), 2 sale wykładowe na 35 osób, sala wykładowa na 58 osób, 6 sal wykładowych na 40 osób, sala wykładowa na 90 osób, 5 sal wykładowych na 37 osób, 2 sale wykładowe na 50 osób, 6 sal wykładowych na 18 osób, sala wykładowa na 120 osób oraz sala wykładowa na 84 osoby (wszystkie sale z wyposażeniem: projektor, ekran, tablica suchościeralna,

3) ul. Ratajczaka 5/7 – CP (pow. 3297 m²) – budynek przystosowany do obsługi osób niepełnosprawnych, kioski informatyczne dostępne dla studentów, punkt kawiarniany, szatnia, punkt ksero posiada aulę na 270 osób (nagłośnienie, projektor, ekran, tablica suchościeralna biała, klimatyzacja) oraz salę wykładową na 49 osób, 2 sale komputerowe na 24 osoby, sala wykładowa na 112 osób i salę wykładową na 98 osób (wyposażenie sal: projektor, ekran, tablica suchościeralna,

4) ul. Powstańców Wlkp. 1 – PW (pow. 1112 m²) – kioski informatyczne dostępne dla studentów, punkt ksero ma 10 sal komputerowych na 12 osób +1 (komputery stacjonarne, projektor, ekran, tablica suchościeralna biała, Wi-Fi), sala komputerowa na 24 osoby +1 osoba (komputery stacjonarne, tablica suchościeralna biała, Wi-Fi),

sala wykładowa na 55 osób, sala wykładowa na 50 osób, sala wykładowa na 54 osoby (projektor, ekran, tablica suchościeralna, Wi-Fi) oraz sala wykładowa na 16 osób (tablica suchościeralna, Wi-Fi).

5) Zespół Szkół Budownictwa nr 1 ul. Rybaki 17 (pow. 2373 m²) – szatnia, bufet posiada salę wykładową na 26 osób, tablica suchościeralna biała, projektor, ekran. Dodatkowo 15 sal wykładowych na 35 osób, 3 sale wykładowe na 30 osób, 2 sale wykładowe na 20 osób, (na wyposażeniu: tablica kredowa, projektor, ekran) oraz aula na 110 osób (tablica suchościeralna biała, projektor, ekran, nagłośnienie).

W Zespole Szkół Budownictwa nr 1 (ul. Rybaki 17) realizowane są w pracowniach specjalistycznych następujące przedmioty kierunkowe: Historia sztuki i architektury (sala historii sztuki s. 304), Geografia i kartografia turystyczna, Regiony turystyczne Polski, Regiony turystyczne świata, Geografia turystyczna Europy (sala geograficzna i kartograficzna s. 106), Odnowa biologiczna, Podstawy masażu, Podstawy fizjoterapii (sala chemiczna s.202 – wyposażona dodatkowo stół/leżanka do masażu), Fizjologia człowieka (sala biologiczno-przyrodnicza, s.111, dodatkowo dostarczany na miejsce zajęć mobilny sprzęt: Ciśnieniomierze - 5 szt; Pulsometry - POLAR - 2 szt; Monitor do pomiaru tkanki tłuszczowej 2 szt (BF 306); Przyrząd pomiarowy Baseline Aesthesiometr (czucie skórne) - 1 szt; Młoteczek neurologiczny - 1 szt.; Miernik napięcia (HTS-100) - 1 szt, Miarka do pomiaru obwodu - 5 szt; Krokomierz - 2 szt; Przyrząd do pomiaru tkanki tłuszczowej 2 szt.

W budynku przy ul. Różnej 17 (CR), ul. Powstańców Wlkp. 2a (BR) realizowany jest przedmiot: Pierwsza pomoc - na wyposażeniu są: 2x fantomy os. dorosłej, 1 fantom dziecka oraz fantom niemowlęcia firmy LEARDAL, defibrylator firmy LERDAL, apteczka pierwszej pomocy; mini-instrukcje ratownicze dla uczestników zajęć (Polski Instytut Kształcenia Przedmedycznego PAAB - współpraca w ramach prowadzenia zajęć). Przedmioty specjalizacyjne: Pilotaż i przewodnictwo, Teoria i metodyka rekreacji oraz Ćwiczenia terenowe prowadzone są w wykorzystaniem 2 przenośne wzmacniacze głosu firmy Monacor WAP-5, z mikrofonem elektretowym. Natomiast przedmioty specjalizacyjne: Teoria i metodyka rekreacji, Trening zdrowotny oraz Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne prowadzone są w siłowni przy Politechnice Poznańskiej przy ul. Jana Pawła II nr 28.

Dodatkowo zajęcia w ramach sekcji KU AZS WSB i WF realizowane są w wynajmowanych obiektach takich jak: Hala WKS Grunwald ul. Saperska 48, Basen Poznań ul. Słowiańska nr 78, Zespół Szkolno - Przedszkolny nr 5, os. Kosmonautów 111 oraz Politechnika Poznańska, ul. Jana Pawła II nr 28, DS1.

Przechodząc do oceny dostępu do komputerów, Internetu oraz specjalistycznego oprogramowania należy stwierdzić, że ich liczba jest odpowiednia. W laboratoriach komputerowych znajdują się komputery z zainstalowanym systemem operacyjnym Windows 7 Professional. Lista oprogramowania zawsze dostępnego w salach to: pakiet Microsoft Office w wersji 2007. Nie jest to oprogramowanie dedykowane do ocenianego kierunku. Specjalistyczne oprogramowanie odpowiednie do wizytowanego kierunku jakim jest przykładowo pakiet ADONIS Amadeus czy Izzyhotel8 (które, powinny być choć częściowo wykorzystywane na przedmiotach specjalnościowych na kierunku *Turystyka i rekreacja*) jest w fazie wdrażania. Uczelnia prowadzi prace wstępne w tym zakresie. Zasoby specjalistycznego oprogramowania oraz ich dostępność należy ocenić, jako nie w pełni spełniające wymogi wynikające z zakładanych efektów kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* o profilu praktycznym.

WSB w Poznaniu Uczelnia posiada nowoczesną Bibliotekę. Informacje o zbiorach biblioteki (książki, czasopisma, zbiory specjalne) znajdują się w jednej Bibliotecznej Bazie Danych – KOHA. Katalog biblioteki jest dostępny na stronie internetowej WSB w dziale Biblioteka. Literatura dla kierunku *turystyka i rekreacja* obejmuje ponad 310 tytułów oraz 80 tytułów w formie elektronicznej. Są to książki dotyczące turystyki i rekreacji, w tym również hotelarstwa, gastronomii i żywienia. Czytelnię (8 stanowisk z dostępem do Internetu oraz baz danych, 9 pracowniczych). W Bibliotece można również korzystać z bezprzewodowego Internetu Zbiory biblioteczne są pozyskiwane drogą zakupu ze środków własnych Uczelni, z wymiany i darów. Zakupy są dokonywane w oparciu o literaturę programową, bieżące zamówienia wykładowców. Dobór czasopism ściśle odpowiada profilowi naukowemu Wyższej Szkoły Bankowej.

Uzupełnieniem zasobów tradycyjnych są także bazy danych udostępniane w Czytelni na stanowiskach komputerowych. Znacznym uzupełnieniem zasobów książkowych Uczelni jest czytelnia on-line podręczników akademickich i książek naukowych w języku polskim – **IBUK.PL**. Liczba dostępnych dla WSB książek w bazie wzrasta z każdym rokiem. Poza wyżej wymienionymi bazami Biblioteka posiada dostęp do następujących elektronicznych baz danych: INFOR LEX Biblioteka, LEX OMEGA, Pro Quest ABI/Inform, - EBSCO, ELSEVIER, EMIS, Springer Link, NATURE, SCIENCE, Web of Knowledge, Wiley-Blackwell, Scopus. Zasoby biblioteczne oraz ich dostępność należy ocenić pozytywnie, jako spełniające wymogi wynikające z zakładanych efektów kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* o profilu praktycznym.

Ważnym elementem wspierającym sprawną organizację procesu dydaktycznego stanowiącą duże ułatwienie w kształceniu studentów stanowi baza dydaktyczno-naukowa Uczelni. Zajęcia dydaktyczne na kierunku TIR WSZB w Poznaniu odbywają się w budynkach wyposażonych w projektory multimedialne, laptopy, radiomagnetofony z CD i mp3, rzutniki, zestawy TV. Wydział dysponuje przestronnymi aulami, salami komputerowymi, konwersatoryjnymi, lektoratowymi. Studenci mają swobodny dostęp do czytelni internetowej przeznaczonej wyłącznie do pracy własnej studentów znajdującej się w Bibliotece. Mogą tam pisać prace dyplomowe i zaliczeniowe, zbierać materiały do prac w Internecie, doskonalić swoje umiejętności komputerowe. Księgozbiór gromadzony w Bibliotece jest ściśle dostosowany do kategorii użytkowników; służy zarówno tym, którzy studiują i zdobywają kwalifikacje, jak i prowadzącym badania naukowe. Tematyka zbiorów Biblioteki jest bardzo różnorodna. Obejmuje dziedziny takie jak: finanse i rachunkowość, bankowość, podatki, ubezpieczenia, ekonomia, prawo, zarządzanie, zarządzanie kadrami, marketing, logistyka, historia gospodarcza, public relations, europeistyka, socjologia,

psychologia, matematyka, statystyka oraz informatyka. Zakres tematyczny ulega zmianom spowodowanym stałym rozszerzaniem tematyki wykładów.

W celu podnoszenia jakości kształcenia w systematycznie podejmowane są działania mające na celu rozwój infrastruktury Wydziału. Działania te mają na celu przede wszystkim podniesienie efektywności i komfortu kształcenia. W tym zakresie wskazać należy zwłaszcza na działania, w wyniku których poprawie ulegają:

- zasoby informacyjne (zakres i dostęp do fachowych czasopism, a także do Internetu),
- infrastruktura dydaktyczna (budynki, sale dydaktyczne, wyposażenie, organizacja przestrzenna budynków i sal, biblioteka, czytelnia, pomieszczenia dla wykładowców, laboratoria komputerowe),
- zaplecze techniczne procesu kształcenia (sprzęt audiowizualny, sprzęt nagłaśniający, komputery z dostępem do Internetu, flipchart etc.),
- usługi na terenie Uczelni powiązane z procesem kształcenia (punkty kserograficzne, miejsce do wypoczynku dla studentów),

Analiza dokumentacji Biura Karier i Praktyk Wydziału Finansów i Bankowości WSZB w Poznaniu w zakresie miejsca odbywania praktyk potwierdza właściwy i korespondujący z procesem kształcenia charakter miejsc odbywanych praktyk i staży .

Studenci kierunku *Turystyka i rekreacja* mają dostęp do dobrej infrastruktury dydaktycznej i naukowej, która jest przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Pozytywnie oceniają sale dydaktyczne oraz ich wyposażenie. Podczas spotkania z Zespołem Wizytującym PKA podkreślili, że są zadowoleni z działalności biblioteki, choć nie wszystkie pozycje wymagane w sylabusach są dostępne. Zdarzają się również problemy podczas sesji, kiedy to niektóre publikacje są dostępne w ograniczonej liczbie.

Uczelnia dba o poprawność doboru instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne, co zasługuje na pozytywną ocenę. Uczelnia nawiązuje współpracę z różnego typu organizacjami w ramach Programu Partnerstwa Biznesowego. Program zakłada nawiązanie współpracy z organizacjami, które będą partnerami dla poszczególnych kierunków studiów. Partnerami kierunku *Turystyka i rekreacja* są: biuro podróży Rainbow Tours, hotel 4* IBB Andersia, centrum rekreacyjne Termy Maltańskie oraz stowarzyszenie Polish Outdoor Group.

Studenci dobrze ocenili sposób doboru instytucji, w których odbywają się praktyki. Podobnie pozytywnie odnieśli się do zdobywania efektów kształcenia założonych dla praktyk. Uczelnia wspiera studentów w znalezieniu i odpowiednim przebyciu praktyk. Zajęcia nie są jednak często ewaluowane i wizytowane przez opiekunów praktyk, co jest niewątpliwie negatywną praktyką. Studenci bardzo negatywnie odnieśli się do terenowych ćwiczeń praktycznych, które w ich przekonaniu nie umożliwiły zdobycia zakładanych im efektów kształcenia. Studenci narzekali również na wysoką cenę wyjazdów, która nie była adekwatna do warunków faktycznych.

WSB dostosowało 2 budynki dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Są w nich podjazdy i windy umożliwiające osobom niepełnosprawnym uczestniczenie w zajęciach dydaktycznych, jak i dostęp do działów dziekanatu i wybranych działów Uczelni. Dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich przystosowano większość budynków, w których odbywają się zajęcia dydaktyczne (windy; podjazdy; specjalne miejsca w salach; toalety). W budynku BR zastosowano ponadto system otwierania drzwi dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. W latach 2013/14 i 2014/15, ze względu na brak studentów o tego rodzaju niepełnosprawności, taka potrzeba nie zachodziła.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Uwzględniając wymogi wynikające z zakładanych efektów kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* oraz aktualną liczbę studentów można jednoznacznie stwierdzić, iż

liczba, wielkość oraz podstawowe wyposażenie dydaktyczne odpowiadają potrzebom kształcenia na ocenianym kierunku. Wydział zapewnia studentom odpowiednią liczbę miejsc w salach dydaktycznych. Specjalistyczne oprogramowanie odpowiednie do wizytowanego kierunku jest w fazie planowania i wdrażania. Działania te należy ocenić jako pożądane, ale na obecnym etapie jako wskazane do niezbędnej poprawy. Uczelnia dba o poprawność doboru instytucji, w których studenci odbywają praktyki. Budynki Uczelni zostały w części dostosowane do potrzeb studentów niepełnosprawnych (2 na 5 budynków, w których prowadzone są zajęcia). Infrastruktura naukowo-dydaktyczna, od strony materialnej, stoi na dobrym poziomie. Studenci dobrze oceniają pracę biblioteki, choć mają do niej pewne zastrzeżenia. Podkreślają, że wyposażenie sal zapewnia im możliwość realizacji celów i efektów kształcenia, choć dodatkowe wyposażenie zoptymalizowałoby cały proces. Pozytywnie odnieśli się co do zajęć praktycznych, jednak zdecydowanie negatywnie ocenili zajęcia praktyczne oraz praktyczne ćwiczenia terenowe.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Badania naukowe realizowane w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu realizowane są w oparciu o zarządzenie nr 14/2013 Kanclerza Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu z dnia 18 lipca 2013 r. w sprawie powołania struktury zarządzania dydaktyką i nauką na Wydziałach w obszarze studiów wyższych. W zarządzeniu tym podstawowe zadania w zakresie badań naukowych oraz rozwoju naukowego kadry powierzono Wydziałowi Finansów i Bankowości.

W tym celu, z dniem 1 października 2013 r. na WFiB utworzono pion nauki, kierowanie którym powierzono powołanemu po raz pierwszy Prodziekanowi ds. Nauki.

W strukturze organizacyjnej pionu nauki WFiB utworzono dwa instytuty naukowe: Instytut Nauk Ekonomicznych (INE) i Instytut Finansów i Bankowości (IFiB). W ich skład wchodzi:

- pracownicy naukowo-dydaktyczni WFiB zatrudnieni na I etacie przypisani do minimów kadrowych na studiach II stopnia,
- pozostali pracownicy naukowo-dydaktyczni i dydaktyczni, którzy wpisali się w profil badawczy danego instytutu naukowego.

W powiązaniu z kształceniem na kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzone są następujące badania naukowe :

Projekty badawcze realizowane w 2014 r. w ramach działalności statutowej Wydziału Finansów i Bankowości (utrzymanie potencjału badawczego).

L.p.	Tytuł projektu badawczego
Instytut Nauk Ekonomicznych	
1.	Rola doświadczeń żywieniowych i zdrowotnych w procesie zakupowym konsumentów
2.	Zachowania konsumentów na rynku Day SPA w Polsce
3.	Aglomeracja miejska jako region turystyczny (na przykładzie aglomeracji poznańskiej)

Projekty badawcze zgłoszone do realizacji w 2015 r. w ramach działalności statutowej Wydziału Finansów i Bankowości (utrzymanie potencjału badawczego).

L.p.	Tytuł projektu badawczego
------	---------------------------

Instytut Nauk Ekonomicznych		
1.		Region metropolitalny jako przestrzeń penetracji rekreacyjnej na przykładzie aglomeracji poznańskiej

Ponadto w 2015 r. zespół badawczy Instytutu Nauk Ekonomicznych rozpoczął realizację - w ramach badań własnych - projektu badawczego pt. Rekreacja fizyczna w zdrowym stylu życia przyszłych funkcjonariuszy grup dyspozycyjnych - aspekty aksjologiczne, behawioralne i środowiskowe. W projektach badawczych realizowanych aktualnie przez nauczycieli akademickich na WFiB bezpośrednio nie uczestniczą studenci. Promotorzy prac i projektów dyplomowych pośrednio włączają dyplomantów w proces realizacji projektów badawczych poprzez oferowanie im tematów prac, w których podejmowane są częściowe zadania badawcze składające się na określony projekt badawczy. Inicjatywa w tym zakresie należy do promotorów prac dyplomowych. Działalność naukowa WFiB jest finansowana przede wszystkim ze środków własnych WSB w Poznaniu oraz z dotacji przyznawanych przez MNiSW. Budżet WFiB przeznaczony na działalność naukową przyznawany jest przez Kanclerza WSB w Poznaniu na każdy rok akademicki.

Dotychczas zrealizowano wydawnictwa powiązane z kierunkiem *Turystyka i Rekreacja* o charakterze badawczym to Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu: nr 1(33)/2013, pt. *Zarządzanie i turystyka – wybrane aspekty sektorowe, funkcjonalne i regionalne* ISSN 1643-7772 oraz nr 39/2011, pt. *Rozwój lokalny i regionalny* ISSN 1426-9724. Powołano nową serię wydawniczą dedykowaną dla wsparcia dydaktycznego kierunku *Turystyka i Rekreacja: Studia Periegetica*. Wydano trzy numery nowego czasopisma: nr 2(10)/2013, pt. *Współczesne tendencje rozwoju turystyki w Polsce*, red. Arnold Bernaciak, ISSN: 1897-9262; nr 1(11)/2014, pt. *Zdrowie i bezpieczeństwo w turystyce i rekreacji* red. Arnold Bernaciak, ISSN 1897-9262; 2(12)/2014, pt. *Turystyka i rekreacja w przestrzeni miast i regionów*, ISSN 1897-9262.

Dodatkowo można wskazać podręcznik pt. *Podstawy turystyki*, 2011, ISBN 978-83-7205-294-0, monografię pt. *Mieczysław Orłowicz (1881-1959). Propagator turystyki masowej i sportu*, ISSN 978-83-7205-257-5 oraz dwie prace zbiorowe powiązane z konferencjami naukowymi związane tematycznie z kierunkiem: *Wielopolska regionalna?* 2008, ISBN 978-83-7205-281; *Współczesna kultura fizyczna studentów szkół wyższych w teorii i praktyce*, red., 2005, ISBN 83-7205-226-3.

Badania naukowe realizowane w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu realizowane są w oparciu o zarządzenie nr 14/2013 Kanclerza Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu z dnia 18 lipca 2013 r. w sprawie powołania struktury zarządzania dydaktyką i nauką na Wydziałach w obszarze studiów wyższych. W zarządzeniu tym podstawowe zadania w zakresie badań naukowych oraz rozwoju naukowego kadry powierzono Wydziałowi Finansów i Bankowości.

W tym celu, z dniem 1 października 2013 r. na WFiB utworzono pion nauki, kierowanie którym powierzono powołanemu po raz pierwszy Prodziekanowi ds. Nauki. W strukturze organizacyjnej pionu nauki WFiB utworzono dwa instytuty naukowe: Instytut Nauk Ekonomicznych (INE) i Instytut Finansów i Bankowości (IfiB).

Projekty badawcze realizowane w 2014 r. w ramach działalności statutowej Wydziału Finansów i Bankowości dotyczyły : zachowań konsumentów na rynku Day SPA w Polsce, problematyki aglomeracji miejskiej jako regionu turystycznego (na przykładzie aglomeracji poznańskiej).

W 2015r. zgłoszono do realizacji projekty badawcze związane z analizą regionu metropolitalnego jako przestrzeni penetracji rekreacyjnej na przykładzie aglomeracji poznańskiej

W 2015 r. zespół badawczy Instytutu Nauk Ekonomicznych rozpoczął realizację - w ramach badań własnych - projektu badawczego pt. Rekreacja fizyczna w zdrowym stylu życia

przyszłych funkcjonariuszy grup dyspozycyjnych - aspekty aksjologiczne, behawioralne i środowiskowe, kierownik zespołu badawczego -

Nauczyciele akademicy WFiB uczestniczą także w konkursach o granty z NCN. Przykładem może być uzyskanie przez dr Magdalenę Szyszko (IFiB) grantu z NCN na realizację projektu badawczego „Współzależności między prognozami inflacji a oczekiwaniami inflacyjnymi podmiotów gospodarczych. Wnioski dla banków centralnych”. Ważnym elementem współpracy badawczej jest fakt uczestniczenia kadry Wydziału FiR WSZB w Poznaniu w realizacji międzynarodowych projektów badawczych podejmowanych przez kraje Grupy Wyszehradzkiej (V4 - Polska, Czechy, Słowacja i Węgry), finansowanych w ramach grantów przyznanych przez Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki (International Visegrad Fund – IFV). Współpraca z Franklin University Columbus (USA), University of Akureyri (Islandia) pozwala na rozwój metod e-learningowych i doskonalenie procesów formułowania efektów kształcenia oraz dotyczy tworzenie contentów dla 2 kierunków studiów podyplomowych .

Realizacja badań naukowych wywiera bezpośredni i pośredni wpływ na proces kształcenia. Przejawia się to w:

- przenoszeniu rezultatów badań naukowych do treści programowych w kartach określonych przedmiotów opracowywanych przez ich koordynatorów i prowadzących,
- wykorzystywaniu rezultatów badań naukowych w ramach treści programowych podczas prowadzenia zajęć dydaktycznych (wykładów, seminariów, ćwiczeń i warsztatów),
- przenoszeniu rezultatów badań naukowych w studiach przypadków i scenariuszach wykorzystywanych podczas zajęć dydaktycznych (seminariów, ćwiczeń i warsztatów),
- powiązaniu rezultatów badań naukowych z oferowaną studentom tematyką seminariów dyplomowych, w tym szczególnie seminariów magisterskich, sugerowanymi im tematami projektów dyplomowych i prac magisterskich, a także prac opracowywanych w ramach studiów podyplomowych.

Na kierunku *Turystyka i Rekreacja* Funkcjonuje Studenckie Koło Naukowe. Obecna na spotkaniu przedstawicielka wskazała, że jej działania oscylują przede wszystkim w działaniach popularnonaukowych oraz społecznikowskich. Studenci nie uczestniczą bezpośrednio w badaniach naukowych WSB. Wskazują przy tym, że mają poczucie wykorzystywania przez wykładowców studenckiej pracy w ich działaniach naukowych. Spotkanie z przedstawicielką koła, uwidocznilo konflikt pomiędzy organizacjami studenckimi, a Pełnomocnikiem Dziekana ds. Organizacji Studenckich, którego zadaniem jest opieka nad organizacjami studenckimi, wspieranie ich inicjatyw, nadzór nad budżetem tych organizacji i pośredniczenie pomiędzy organizacjami a władzami Wydziału i Uczelni. Studenci wskazali, że przez działalność pełnomocnika czują się znacznie ograniczeni.

Nauczyciele akademicy WFiB uczestniczą także w realizacji międzynarodowych projektów badawczych podejmowanych przez kraje Grupy Wyszehradzkiej (V4 - Polska, Czechy, Słowacja i Węgry), finansowanych w ramach grantów przyznanych przez Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki (International Visegrad Fund - IFV). Oceniam jako pozytywną stymulantę na proces dydaktyczny.

Ocena dotyczyła studiów I stopnia, nie przedstawiono uwag.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.

Uczelnia prowadzi działalność badawczą, których tematyka bezpośrednio wspomaga proces dydaktyczny na I stopniu studiów oraz na II stopniu studiów kierunku *turystyka i rekreacja*. Jednostka w opinii studentów, nie stwarza studentom możliwości uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej. Działalność Koła Naukowego wskazywała na aktywność

przede wszystkim popularnonaukową i wolontariacko-społecznikowską. Widoczne są napięcia na linii Pełnomocnik Dziekana ds. Organizacji Studenckich – Organizacje Studenckie. Spotkanie z kadra akademicką wskazywało, iż studenci są zapraszani do realizacji projektów badawczych. Problem ten wymaga rozmów ze studentami

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1)

Rekrutację kandydatów na studia I stopnia regulują Zasady rekrutacji, zawarte w uchwale Konwent Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu w sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia wyższe. Studentem na studiach pierwszego stopnia na Wydziale Finansów i Bankowości na kierunku *turystyka i rekreacja* może zostać osoba z wykształceniem średnim posiadająca świadectwo dojrzałości. Osoby, które nie są obywatelami polskimi, mogą studiować w Uczelni na zasadach określonych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. O przyjęciu na studia decyduje kolejność zgłoszeń z uwagi na określone limity miejsc na poszczególne kierunki studiów.

Studentem studiów drugiego stopnia na Wydziale Finansów i Bankowości na kierunku *turystyka i rekreacja* może zostać każda osoba z wykształceniem wyższym, po złożeniu kompletu dokumentów. W uchwale rekrutacyjnej oraz w innych dokumentach nie określono wymagań co do posiadania określonej wiedzy i umiejętności pozwalających na efektywne opanowanie zakładanych efektów kształcenia dla studiów II stopnia ocenianego kierunku. Przyjęte zasady rekrutacji na studia II nie gwarantują spełnienia przez kandydatów wymagań wstępnych do rozpoczęcia kształcenia w zakresie niektórych modułów jak Marketijng usług turystycznych, czy Zarządzanie przedsiębiorstwem turystycznym, które to przedmioty powinny być podbudowane wiedzą z zakresu odpowiednio podstaw marketingu i podstaw zarządzania. Tego typu wymagania wstępne zostały sformułowane w kartach przedmiotów, tymczasem system rekrutacji nie gwarantuje ich spełnienia.

Zasady rekrutacji na studia II stopnia nie zapewniają doboru kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia.

W ocenie studentów kryteria rekrutacyjne są przejrzyste i zrozumiałe. Rekrutacja oceniana jest jako obiektywna i sprawiedliwa. Na kierunek *Turystyka i rekreacja* przyjmowane są osoby, które spełnią określone wymogi zawarte w uchwale Konwentu WSB w Poznaniu w sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia wyższe. Procesem rekrutacji zajmuje się Biuro Rekrutacji i Komisja Rekrutacyjna. Nadzór nad sprawnym i prawidłowym przebiegiem procesu rekrutacji sprawuje Dziekan. W przypadku negatywnej decyzji, kandydat może złożyć odwołanie do Rektora Uczelni. O przyjęciu na studia I i II stopnia decyduje przede wszystkim kolejność zgłoszeń,

7.2)

W kartach przedmiotów nie zostały szczegółowo opisane w wymiarze godzinowym nakłady czasu pracy studentów. Zostały one opisane natomiast w wymiarze punktów ECTS, a charakterystyka tego opisu została zawarta w części 3.1.. **Należy wnioskować o uzasadnienie wskazanych w punkcie 3 cim raportu niektórych rozbieżności w formie szczegółowego bilansu nakładów czasu pracy studenta.**

Na podstawie udostępnionej dokumentacji oraz opinii wyrażanych przez studentów podczas spotkania, należy stwierdzić, że system ocen jest przejrzysty i klarowny, jednak studenci uważają że nie zawsze obiektywny. Obecni na spotkaniu zgłosili zastrzeżenia do sprawiedliwości niektórych ocen. Studenci mają możliwość otrzymania informacji na temat popełnionych błędów, które nie są im jednak wyjaśniane. Studenci wiedzą jednak, jak

ewentualnie wesprzeć swoje starania egzaminem komisyjnym. Oceny z egzaminów i zaliczeń rejestrowane są w systemie Extranet oraz karcie okresowych osiągnięć studenta

System weryfikacji efektów kształcenia został opisany w części 2 niniejszego Raportu. W tym miejscu należy przytoczyć wnioski z tego opisu w kontekście zorientowania systemu osiągnięć na proces uczenia się. Stosowane w Uczelni rozwiązania stosowane w ramach systemu osiągnięć studentów pozwalają na odpowiednią standaryzację wymagań oraz zapewnienie przejrzystości i obiektywizmu formułowania ocen. W związku z powyższym można potwierdzić, iż system oceniania studentów jest zorientowany na proces uczenia się.

7.3)

WSB oferuje studentom możliwość odbywania praktyk w ramach programu Erasmus + – SMP (Student Mobility Placements). Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA podkreślili słabą jakość lektoratów, które nie są zorientowane na praktyczne wykorzystanie języka, co nie pomaga w ich przekonaniu dostosować umiejętności do wymagań programów wymian. W przekonaniu obecnych na spotkaniu lektoraty są pozbawione języka specjalistycznego. Z uwagi na niską frekwencję studencką w programach wymian wpływ współpracy międzynarodowej jest minimalny.

7.4)

Studenci na spotkaniu z członkiem Zespołu Oceniającego PKA podkreślili wysoką jakość obsługi naukowej i dydaktycznej. W ocenie osób, które uczestniczyły w spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA jakość obsługi administracyjnej stoi na wysokim poziomie. W ich opinii godziny pracy sekretariatów są odpowiednie, zaś wiedza i umiejętności pracowników pomagają w rozwiązywaniu wszelkich problemów formalno-prawnych studentów. Studenci dostrzegają wsparcie, tak przy okazji rozwiązywania problemów studenckich, związanych ze studiowaniem, jak i ze sprawami socjalno-bytowymi. Wszystkie niezbędne informacje znajdują się w systemie Extranet oraz na stronie internetowej WSB w Poznaniu. Wykładowcy są dla nich dostępni na konsultacjach oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej. Na kierunku *Turystyka i rekreacja* istnieje dobra praktyka swobodnego doboru promotorów, co zasadniczo umożliwia możliwość swobodnego wyboru tematu pracy. Uczelnia nie prowadzi na wizytowanym kierunku kształcenia na odległość. Studenci wskazali rozczarowanie informacją – zakomunikowaną pod koniec drugiego semestru – dotyczącą jednej ze specjalizacji (zarządzanie turystyką), która nie została uruchomiona. Studenci, którzy rozpoczęli studia w celu uzyskania tych kwalifikacji nie otrzymali konkretnej odpowiedzi co dalej z ich studiami.

Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA jednoznacznie stwierdzili, że efekty kształcenia są im przedstawiane w sposób przystępny i zrozumiały. Osoby obecne były świadome tego jakie efekty będą mieli możliwość osiągnąć poprzez udział w zajęciach z danego przedmiotu. Jednak zaznaczyli, że treść dokumentów zasadniczo odbiega od faktycznego efektu zajęć. Warto zastanowić się nad analizą stopnia realizacji sylabusów i szerszego zaangażowania studentów w tej sprawie. Studenci podczas spotkania z przedstawicielem Zespołu Wizytującego ocenili system oceny efektów kształcenia jako dostępny, transparentny i zrozumiały. Zasady oceniania i zasady zaliczania przedmiotów są dostępne odpowiednio w Regulaminie Studiów oraz w sylabusach przedmiotów. Oba dokumenty są łatwo dostępne w Internecie. Warto podkreślić, że nauczyciele akademicy przedstawiają treści sylabusów, w tym zasad oceniania i zasad zaliczeń na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu, co jest niewątpliwie dobrą praktyką. Studenci wskazali jednak, że nie na wszystkich zajęciach ta zasada jest przestrzegana.

Studenci czują wsparcie Uczelni oraz doceniają jej regionalny prestiż, ale dostrzegają wady proponowanego kształcenia praktycznego. Jako główną motywację, studenci kierunku *Turystyka i rekreacja* wskazują pewność odnalezienia się na rynku pracy. Przejrzyste kryteria

dostępu do pomocy materialnej w opinii studentów pomagają w osiągnięciu lepszych efektów kształcenia i ich skuteczności.

Programy opieki materialnej i socjalnej w WSB w Poznaniu są oferowane w zakresie gwarantowanym przez ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym. Informacje na temat świadczeń pomocy materialnej oraz sposobu w jaki student może się o nie ubiegać jest przedstawiana na stronie internetowej Uczelni. W opinii studentów praca administracji wspiera studentów w procesie uzyskania stypendiów, wskazuje i pomaga uzupełnić braki w dokumentacji oraz służy radą. System przyznawania świadczeń jest przejrzysty i dobrze zorganizowany, dzięki czemu pomoc trafia do studentów w terminach, które sami uznają za optymalne, tj. stypendium socjalne w kolejnym miesiącu po złożeniu wniosku, zaś jeżeli chodzi o stypendium rektora dla najlepszych studentów do grudnia roku, w którym złożono wnioski. Taki stan rzeczy potwierdzają wydane decyzje administracyjne, znajdujące się w teczkach osobowych studentów. Wysokość i tryb wypłacania świadczeń ustala Rektor w porozumieniu z samorządem studenckim, co potwierdza dokumentacja oraz spotkanie z przedstawicielami samorządu.

WSB w Poznaniu stara się wspierać rozwój zawodowy studentów, przede wszystkim poprzez dużą liczbę kursów, szkoleń i zajęć aktywizujących studentów poza procesem kształcenia. Rozwój kulturowy i społeczny studentów jest nieco hamowany poprzez bardzo negatywną praktykę braku wpływu Samorządu Studentów na podział środków na cele studenckie. Art. 202 p. 6 ustawy mówi: „Organy samorządu studenckiego decydują w sprawach rozdziału środków finansowych przeznaczonych przez organy Uczelni na cele studenckie. Organy samorządu studenckiego przedstawiają organom Uczelni sprawozdanie z rozdziału środków finansowych i rozliczenie tych środków nie rzadziej niż raz w roku akademickim.” Niestety przedstawiciele studentów nie dysponują stałym budżetem co powoduje niejednokrotnie zmianę budżetu w trakcie roku budżetowego. Kolejnym problemem są działania Pełnomocnika Dziekana ds. Organizacji Studenckich zasadniczo utrudniające aktywność studentów w wielu płaszczyznach. Studenci funkcjonują w poczuciu narzucania im przez Pełnomocnika kierunków działalności, co w połączeniu z brakiem decyzyjności w zakresie środków przeznaczonych na cele studenckie powoduje paraliż organizacyjny. Dobrą praktyką w tym zakresie byłoby przydzielenie Samorządowi Studentów konkretnych, stałych środków, jakie ten dzieliłby autonomicznie na wszystkie cele studenckie. Warto zatem zastanowić się nad reorganizacją kompetencji lub rezygnacją z Pełnomocnika Dziekana ds. Organizacji Studenckich, który w odczuciu przedstawicieli studentów często uniemożliwia im niezależną pracę narzucając akcje i projekty. Złą praktyką w kontaktach z Samorządem Studenckim jest również kwestia utrudnień w korzystaniu z podstawowych zasobów Uczelni, takich jak np. Drukarki, co zasadniczo ogranicza pole działania studentów i wymusza zwiększenie kosztów bieżącej działalności.

Studenci podczas spotkania z przedstawicielem zespołu oceniającego wrażliwość satysfakcję z systemu opieki naukowo-dydaktycznej oraz materialnej. Administracja jest określana jako przyjazna studentowi. Pracownicy administracji są odbierani jako osoby pracowite i chętne do pomocy. Rola starostów lat i samorządu studenckiego jest w kwestii rozwiązywania problemów wskazywana jako element dalszego planu, z którego studenci rzadko korzystają. Natomiast wykazali po stronie słabych stron procesu kształcenia brak specjalizacji „zarządzanie turystyką”, brak promotorów z zakresu turystyki na kierunku turystyka, sposób prowadzenia zajęć, niski poziom trudności, liczne zastępstwa niektórych nauczycieli akademickich, nieaktualne informacje na zajęciach, niski poziom zajęć praktycznych oraz jedynie teoretyczne wprawienie nauczycieli na tych zajęciach.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego- ocena: znacząco
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) W ocenie studentów zasady i kryteria rekrutacji są przejrzyste i dostępne. Uczelnia wspiera studenta w procesie rekrutacji za pomocą dobrze dostępnych i kompletnych informacji na temat oferty dydaktycznej kierunków. Dokumenty dotyczące rekrutacji są sformułowane w sposób zrozumiały. Elektroniczny system rejestracji jest przyjazny dla użytkownika, znajdują się w nim wszelkie potrzebne informacje.

7.2) System ocen jest przejrzysty, ale czasami w opinii studentów niesprawiedliwy i nieobiektywny. Studenci nie mają zarzutów wobec kryteriów ocen, czy też ich przełożenia na faktycznie zdobyte osiągnięcia. Studenci mają dostęp do informacji na temat kryteriów i zasad oceniania, o których są informowani odpowiednio wcześniej.

7.3) Uczelnia oferuje pakiet związany z mobilnością studentów. Niestety nie cieszy się on szerokim zainteresowaniem ze strony studentów.

7.4) Jakość obsługi naukowej i dydaktycznej należy ocenić jako dobrą. Nauczyciele akademicy są dostępni dla studentów, podobnie jak pracownicy administracji. Programy opieki materialnej i socjalnej w WSB w Poznaniu jest dobrze oceniany przez studentów. Studenci są zasadniczo krytycznie nastawieni co do jakości zajęć. Przedstawiciele studentów nie mają swobody w dysponowaniu środkami przeznaczonymi na cele studenckie, Problemem są również relacje organizacji studenckich z Pełnomocnikiem Dziekana ds. Organizacji Studenckich. Zdaniem Zespołu oceniającego niezbędne jest spotkanie władz Uczelni ze studentami w celu wyjaśnienia uwag zgłaszanych przez studentów.

Kryterium 8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

8.1)

Przepisy dotyczące wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia obowiązujące na Wydziale Finansów i Bankowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu uregulowane zostały w Zarządzeniu Nr 6/1/2014 Dziekana z dnia 24 czerwca 2014 r. w sprawie wprowadzenia Wydziałowego Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia. W zarządzeniu tym określono cele, procedury i procesy systemu, strukturę i narzędzia do jego realizacji. Nadzór na Wydziałowym system sprawuje Dziekan Wydziału.

Kanclerz Wyższej szkoły Bankowej w Poznaniu Zarządzeniem nr 14/2013 z dnia 18 lipca 2013 r. określił strukturę zarządzania dydaktyką i nauką na Wydziałach w obszarze studiów wyższych, określając zakresy obowiązków i funkcje w obszarze dydaktyki i nauki, zasady kontraktowania funkcji i powierzania zadań

W celu realizacji zadań Wydziałowego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia Rada Wydziału Finansów i Bankowości Dziekan Zarządzeniem nr 78 2013/2014 z dnia 30 września 2014 r. powołał Menedżerów kierunków, w tym ocenianego kierunku (), Zespoły ds. programów studiów, w tym ocenianego kierunku (Uchwała nr 2/RW/2014 z dnia 26 lutego 2014 r.). Rada Wydziału powołała również Radę Partnerów przy Wydziale Finansów i Bankowości, jako ciało opiniodawcze. Zarządzeniem nr 21/2014 z dnia 19 grudnia 2014 r. Dziekan Wydziału Finansów i Bankowości wprowadził procedurę opiniowania efektów kształcenia (programów studiów) i specjalności przez Partnerów Biznesowych Wydziału Finansów i Bankowości, które określa zasady opiniowania tych efektów mające na celu dostosowanie oferty Wydziału do potrzeb rynku pracy.

Wydział posiada dokumentację potwierdzającą funkcjonowanie zespołów ds. programów studiów, a także protokoły z posiedzeń Rady Partnerów. Przedstawiono dokumentację z ich posiedzeń. Wydział posiada

Na podstawie dokumentów przedstawionych w czasie wizytacji stwierdzono, iż na posiedzeniach Rady Wydziału była omawiana problematyka związana z elementami systemu zarządzania jakością kształcenia.

Zarządzanie procesem dydaktycznym na kierunku *turystyka i rekreacja* opiera się na wewnętrznych przepisach Uczelni a w szczególności na zasadach określonych w wewnętrznym systemie zapewnienia jakości kształcenia wprowadzonym kolejnej już zmodyfikowanej wersji Zarządzeniem nr 6/1/2014 Dziekana Wydziału Finansów i Bankowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu z dnia 24 czerwca 2014 roku. Struktura obowiązującego systemu opisanego w stosownym dokumencie obejmuje 5 rozdziałów. Są to kolejno: Informacje ogólne, Cele systemu, Procedury i procesy systemu, Struktury WSZJK, Narzędzia doskonalenia systemu, Przepisy końcowe.

Analiza struktury WSZJK WSB upoważnia do stwierdzenia, że opisany w tym dokumencie system został określony poprzez wskazanie wszystkich jego czterech aspektów: funkcjonalnego - określający zadania systemu, procesowego - wyznaczający procedury ich realizacji, strukturalnego - ustalający jednostki organizacyjne i ciała kolegialne, powołane i wskazane do realizacji zadań systemu oraz aspekt instrumentalnego sprowadzonego do metod i technik, zapewniających wykonania celów systemu. Ich charakterystyka wyczerpuje podstawowe wymagania, jakie przez WSZJK stawiają obecnie obowiązujące przepisy prawa.

Na podstawie przeprowadzonych podczas wizytacji spotkań z kadrami akademicką, studentami, władzami Wydziału, menedżerem kierunku oraz analizując przedłożone podczas wizytacji dokumenty dotyczące funkcjonowania WSZJK na Wydziale Finansów i Bankowości możemy z pełnym przekonaniem stwierdzić, że system ten funkcjonuje w sposób bardzo sprawny. To co jest szczególnie godne zauważenia to prowadzenie udokumentowanych, systematycznych i kompleksowych działań pro jakościowych dotyczących nie tylko składników WSZJK, ale także czynników determinujących jakość kształcenia. Można także stwierdzić, że Wydział w prowadzonych przez siebie przedsięwzięciach dotyczących analizy, oceny i doskonalenia jakości kształcenia znajduje się już na zaawansowanym etapie budowy, a w pewnych segmentach tego systemu także na etapie rozwoju kultury jakości.

Wydział Finansów i Bankowości określił strukturę zarządzania kierunkami realizowanymi w tej podstawowej jednostce organizacyjnej, którą podporządkował analizie, ocenie i doskonaleniu efektów kształcenia. Dokonane zmiany, które przeprowadzono w roku akademickim 2013/2014 związane były z jeszcze silniejszym powiązaniem koncepcji kształcenia z deklarowanymi i osiąganymi efektami kształcenia.

W funkcjonującą dotąd strukturę zarządzania kierunkiem, której podstawowymi składnikami byli Dziekan Wydziału oraz Prodziekani ds. studentów i Oferty dydaktycznej – włączono trzy nowe jednostki organizacyjne. Są nimi odpowiednio:- Prodziekan ds. Jakości kształcenia, - Menedżerowie kierunków, - Zakład Metodyki Nauczania.

Dla wszystkich osób oraz gremiów odpowiedzialnych za realizację zadań wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia wskazano podstawowy zakres zadań, kompetencji i odpowiedzialności, a także ustalono relacje pomiędzy wszystkimi podmiotami działającymi na rzecz oceny efektów kształcenia.

Ramowo określone zadania Prodziekana ds. Jakości kształcenia sprowadzono do inicjowania/wypracowania Systemu Zarządzania Jakością, zarządzania retencją, pomiaru i analizy stopnia osiągnięcia efektów kształcenia, nadzoru nad hospitowaniem zajęć, analizy wyników, nadzoru nad szkoleniem kadry dydaktycznej, procesu wyboru specjalności oraz realizacji zadań wynikających ze strategii Uczelni. Zadania menedżerów kierunku, nowo utworzonego podmiotu, dotyczyły przede wszystkim procesu kształcenia, a w szczególności

sprowadzały się do kierowania Zakładem Dydaktycznym, tworzenia propozycji obsady przedmiotów dla danego kierunku i specjalności studiów, przeprowadzania hospitacji zajęć w ramach kierunku i specjalności, dokonywania semestralnej oceny wykładowców prowadzących zajęcia w ramach danego kierunku i specjalności, wskazania koordynatorów poszczególnych przedmiotów dla danego kierunku i specjalności studiów i nadzoru nad ich działalnością, zapewnienia korelacji między treściami przedmiotów dla danego kierunku i specjalności, analizy programu kształcenia danego kierunku i specjalności, współpracy w zakresie rekomendowania potencjalnych partnerów biznesowych oraz nawiązywania i utrzymywania relacji z przedstawicielami pracodawców, pozyskiwania miejsc praktyk i staży studenckich, kontaktów ze studentami w celu omówienia programu kierunku i specjalności, poznania opinii studentów na temat kierunku i specjalności.

Menedżerowie kierunków przy realizacji swoich zadań korzystają ze wsparcia koordynatorów przedmiotów.

Podstawowe zadania Zakładu Metodyki Nauczania związane są m.in.: z organizacją szkoleń dydaktycznych dla pracowników, nadzorem nad tworzeniem i gromadzeniem kart przedmiotów, scenariuszy i pozostałej dokumentacji przedmiotu, nadzorem nad tworzeniem kursów e-learningowych na platformie modle czy przeprowadzaniem hospitacji zajęć.

Analizując i oceniając zdania przypisane tym jednostkom należy zauważyć ich kompleksowość, spójność oraz całościowe ujęcie wszystkich podstawowych czynników determinujących jakość kształcenia w kontekście oceny efektów kształcenia.

W wypełnieniu wymogu, aby ocena efektów kształcenia stanowiła podstawę rewizji programu studiów i metod jego realizacji władze Wydziału, budując nową strukturę zarządzania kierunkiem, w sposób szczególny eksponują systematyczność i kompleksowość przeprowadzanych analiz i ocen.

Reasumując można stwierdzić, że Wydział Finansów i Bankowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu określił w pełni zadowalający sposób strukturę WSZJK. Jego wewnętrzna budowa daje przekonujące podstawy do stwierdzenia, że stworzony system stanowi sprawną podstawę oceny programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości efektów kształcenia. Wydział prowadził kompleksowe i systematyczne przedsięwzięcia dotyczące oceny efektów kształcenia. Narzędziami i mechanizmami służącymi monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia realizowanymi w roku akademickim 2014/2015 były: Hospitacje zajęć, Szkolenia metodyczne pracowników, które miały charakter warsztatów metodycznych, technologicznych, sesji projektowych i klasycznych szkoleń, Badania dotyczące ogólnej opinii o jakości kształcenia na Uczelni przeprowadzane w związku z Badaniami Atrybutów Marki – BAM,

Posiedzenie Rad Wydziału i Zespołów programowych poświęcone doskonaleniu programów kształcenia, Działania projakościowe związane z programem „Retencja” związane z uruchamianiem nowych przedmiotów, zmianą zasad współpracy z wykładowcami zewnętrznymi, zmianą zasad zaliczeń języków obcych, wsparciem studentów powtarzających wybrane przedmioty kursami dedykowanymi czy wielokanałowe informowanie studentów o istotnych wydarzeniach związanych z procesem dydaktycznym. Zespół Oceniający otrzymał do wglądu dokumenty źródłowe potwierdzające stosowanie tych instrumentów. Zapoznał się także wynikami badań dotyczących opinii o jakości kształcenia dokonanych przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Wewnętrzny system uwzględnia w szczególności :

a) weryfikację efektów kształcenia

Weryfikacja efektów kształcenia obejmuje ocenę efektów kierunkowych i przedmiotowych. Podstawową formą nadzoru nad procesem kształcenia w wyniku, którego zostaną osiągnięte określone efekty kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* jest nadzór nad dokumentacją przedmiotów (karty przedmiotów) sprawowany bezpośrednio przez Zakład Metodyki Nauczania we współpracy z Koordynatorami przedmiotów. Proces tworzenia i ewaluacji kart

przedmiotów i dokumentów dodatkowych określa odrębna w procedurę. Zadaniem Koordynatorów przedmiotów jest merytoryczny nadzór nad przedmiotem i treściami programowymi i ich spójnością z kierunkowymi efektami. Natomiast efekty kierunkowe i ich zgodność z efektami obszarowymi weryfikowana jest przez odpowiednie macierze odniesień. Istotnym elementem weryfikacji efektów kształcenia są opinie pracodawców. Wydział pozyskał bardzo wiele konstruktywnych opinii przedstawicieli firm sektora turystycznego i rekreacyjnego, które pozwoliły na doskonalenie realizacji efektów kierunkowych oraz przedmiotowych. Ważnym sposobem weryfikacji efektów kształcenia są opinie absolwentów oraz opinie pracodawców o absolwentach Uczelni. Te opinie uwzględniane są w realizowanym systematycznie od roku 2012 projekcie BAM-Badanie Atrybutów Marki. Cele badania obejmują: gromadzenie informacji dotyczących otoczenia gospodarczo – społecznego absolwenta poszukującego pracy, określenie sytuacji, w jakiej znajdują się absolwenci na rynku pracy, określenie planów edukacyjnych i zawodowych absolwentów, badanie marki WSB w Poznaniu. Absolwenci kierunku *turystyka i rekreacja* będą objęci tym badaniem od roku akademickiego 2014/2015.

Na kierunku *turystyka i rekreacja* weryfikowane są efekty kształcenia osiągnięte na praktykach zawodowych. Weryfikacja efektów uzyskanych po odbyciu praktyki/stażu następuje na podstawie dokumentacji przedłożonej przez studenta, która powinna zawierać syntetyczny raport w zakresie określonych zadań. Trwają prace nad doskonaleniem standardów zaliczania praktyk i staży zawodowych w związku z przejęciem przez WSB w Poznaniu Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Turystyki i Zarządzania uwzględniających wzrost umiejętności praktycznych podczas 12 tygodniowej praktyki. Procesem weryfikacji efektów kształcenia objęte są również efekty końcowe czyli egzamin dyplomowy i praca dyplomowa.

b) Ocena jakości kadry

W ramach systemu zapewniania jakości kształcenia prowadzona jest systematycznie pod koniec każdego semestru ocena zajęć dydaktycznych przez studentów. Proces ankietowania określa odrębna procedura systemu. Studenci mają możliwość oceny wszystkich nauczycieli akademickich, z którymi mieli zajęcia. Ankieta oceny zajęć dydaktycznych wypełniana jest przez studentów w formie elektronicznej za pośrednictwem systemu extranet. Wykorzystanie systemu elektronicznego spowodowało jednak, że odsetek zwrotu wypełnionych ankiet nie jest wysoki. Studenci mają zapewnioną możliwość wpisania swobodnego komentarza zawierającego własną opinię. Wyniki oceny przekazywane są do analizy pracownikowi dziekanatu, który opracowuje zbiorcze wyniki ankiet oraz przyporządkowuje oceny i komentarze do konkretnych nauczycieli akademickich. Następnie wyniki analizowane są przez Dziekana i Rektora. Z pracownikiem, który uzyskał niezadowolające oceny, Dziekan odbywa rozmowę ewaluacyjną.

Studenci obecni na spotkaniu z zespołem wizytującym PKA ocenili, że informacja zwrotna z przeprowadzonego badania nie jest dla nich wystarczająca. Zdaniem Zespołu oceniającego należy poczynić stosowne ustalenia, aby studenci mieli dostęp np. do zagregowanych informacji dotyczących wyników badań oraz reakcji władz na te wyniki.

Studenci mają także możliwości oceny swojej satysfakcji ze studiowania w ramach programu BAM (Badanie atrybutów marki), co daje bardzo duże możliwości wypowiedzi.

Ocena kadry odbywa się również w procesie obsady zajęć. Koordynator przedmiotu we współpracy z Menedżerem kierunku przedstawia propozycje obsady zajęć, która ostatecznie leży w zakresie kompetencji Dziekana. W doborze obsady kadry dydaktycznej brane są pod uwagę wyniki ankiety dydaktycznej przeprowadzanej wśród studentów pod koniec każdego semestru. Ponadto kadra podlega ocenie okresowej, w której brana jest pod uwagę działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna. Ocena okresowa uwzględnia opinie studentów oraz wyniki hospitacji. Proces hospitacji na kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzony jest od momentu wprowadzenia kierunku. Zespół oceniający zapoznał się z

zasadami i wynikami hospitacji. Można uznać iż spełniają one zgodną z celami rolę w procesie doskonalenia dydaktyki.

c) System oceny prac etapowych

System oceny prac zaliczeniowych określa Karta przedmiotu. Sposób weryfikacji efektów kształcenia proponuje koordynator przedmiotu. Trafność doboru sposobów weryfikacji efektów kształcenia podlega ocenie metodyka z Zakładu Metodyki Nauczania. Karty przedmiotów podlegają corocznej aktualizacji i weryfikacji z powodu zmian wynikających z potrzeby dostosowania ich do nowych programów studiów. Specyficzną formą zajęć na kierunku *Turystyka i rekreacja* są ćwiczenia terenowe, dla których opracowano odrębny regulamin. Zaliczenie ćwiczeń terenowych wymaga odbycia określonej liczby godzin zajęć terenowych, które przebiegają według określonego programu. Studenci realizują ćwiczenia terenowe w układzie modułowym. Realizacja programu modułowego ma na celu osiągnięcie pożądaných efektów kształcenia.

d) Przeglądy programowe

W ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia dokonywane są systematyczne przeglądy programu studiów kierunku *turystyka i rekreacja*.

Za opracowanie programu odpowiada menedżer kierunku. W zakresie jego obowiązków leży uaktualnienie listy zawartych w programie przedmiotów, ze szczególnym uwzględnieniem związanych z nimi efektów kształcenia. Menedżer korzysta w tym procesie z pomocy Rady Programowej. Zadaniem Rady jest przygotowanie lub modyfikacja programu studiów.. Menedżer kierunku zleca koordynatorom przedmiotów opracowanie bądź aktualizację programu przedmiotu (karty przedmiotu) w określonym terminie. Koordynator przedmiotu określa efekty kształcenia na podstawie matrycy kierunkowych efektów kształcenia. Weryfikacja poprawności metodycznej programu następuje w Zakładzie Metodyki Nauczania. Koordynator przedmiotu wspólnie z metodykiem dopracowuje wówczas efekty kształcenia, ustala metody ich pomiaru oraz metody dydaktyczne służące realizacji efektów kształcenia (akcent jest kładziony na aktywizację studentów oraz kwantyfikację pomiaru osiągnięcia efektu). Zakład Metodyki Nauczania wspólnie z menedżerem kierunku sprawdza zgodność przedmiotowych efektów kształcenia z efektami kierunkowymi. Menedżer kierunku ocenia przygotowaną kartę z punktu widzenia przestrzegania wymogów formalnych oraz jej poprawność merytoryczną do dnia 15 lipca każdego roku. Zaakceptowana karta przedmiotu przed rozpoczęciem zajęć jest archiwizowana w ostatecznej formie na dysku Wydziałowym. Jej upublicznienie następuje poprzez umożliwienie dostępu do niej każdemu studentowi poprzez platformę Moodle, w ramach kursów poszczególnych przedmiotów. Coroczna modyfikacja kart przedmiotów uwzględnia doświadczenia koordynatorów i innych osób prowadzących zajęcia związane z osiaganiem poszczególnych efektów kształcenia przy pomocy deklarowanych w Karcie metod i środków dydaktycznych zebrane w poprzednim roku akademickim. Funkcjonowanie systemu w tym zakresie identyfikuje te elementy programu studiów które wymagają zmian.

Oceniając skuteczność systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia na Wydziale Finansów i Bankowości w zakresie kierunku *turystyka i rekreacja*, należy stwierdzić, że identyfikuje się szereg działań w tym zakresie, które podejmowane są przez władze Wydziału oraz Wydziałowe podmioty funkcjonujące na rzecz doskonalenia jakości kształcenia.

Wewnętrzny system pozwolił na podstawie uzyskanych informacji od pracodawców, studentów i kadry akademickiej na szereg działań doskonalących. I tak np. w procesie dyplomowania od roku akademickiego 2013/14 uległy zmianie w stosunku do lat poprzednich formy obrony prac dyplomowych. W przypadku kierunku *Turystyka i rekreacja* na trybie

niestacjonarnym (I stopień) zwiększono liczbę pytań związanych z kierunkiem studiów zadawanych podczas obrony. W przypadku studiów stacjonarnych (I stopnia) indywidualne prace dyplomowe zastąpiono grupowymi pracami projektowymi. W roku akademickim 2014/15 grupowe prace projektowe są przygotowywane zarówno na trybie stacjonarnym jak i niestacjonarnym. Procedura obrony pracy magisterskiej od roku akademickiego 2013/14 uległa niewielkim modyfikacjom, których celem było bardziej kompleksowe sprawdzenie wiedzy studenta związanej z kierunkiem studiów.

Na podkreślenie zasługują tu działania realizowane przez koordynatorów przedmiotów, menedżerów kierunku oraz Zakład Metodyki Nauczania. Zorganizowano dla kadry prowadzącej zajęcia na kierunku *turystyka i rekreacja* szkolenia metodyczne w zakresie doskonalenia warsztatu dydaktycznego, wprowadzono standaryzację wsparcia dydaktycznego dla studentów poprzez certyfikowanie kursów na platformie e-learningowej. Uwzględniając opinie studentów, pracodawców i kadry wprowadzono zmiany doskonalące regulamin i zasady prowadzenia zajęć terenowych akcentując ich związek z efektami kształcenia. Zajęcia terenowe wprowadzono do harmonogramu zajęć jako stały element dydaktyki i zharmonizowano ich organizację z sekwencją odpowiednich przedmiotów. Powołano opiekunów specjalności w celu poprawy organizacji i dyskusji programowych, zwiększono udział zajęć o charakterze praktycznym, utworzono możliwości zdobywania certyfikatu w zakresie pilotażu wycieczek, animacji czasu wolnego, kursu pierwszej pomocy. W wyniku analiz procesu ankietyzacji wprowadzono elektroniczną formę ankiet. Kadra najwyższej oceny przez studentów otrzymuje nagrody władz Uczelni. Na skutek opinii studentów wprowadzono przedmiot techniki studiowania, który ma wprowadzać studentów do samodzielnej pracy. Rozpoczęto cykl publikacji prac studentów w Uczelnianym czasopiśmie studenckim z zakresu oceny procesu kształcenia.

W roku akademickim 2014/2015 przeprowadzono dodatkową ankietę dla studentów *turystyki i rekreacji* w zakresie badania ich potrzeb dydaktycznych, a wyniki ankiety wykorzystano do konstrukcji programu na rok 2015/2016. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości jest widoczna poprzez pryzmat Kolegium Dziekańskiego, którego tematyka odpowiada na problemy identyfikowane przez wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia.

System upowszechniania informacji obejmuje wyniki monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia. System ten zawiera: System informacji kierowniczej oraz Raporty, analizy Rady Dziekańskiej grupy Wyższych Szkół Bankowych. System informacji kierowniczej kierowany do kadry, kanclerza, rektora, konwentu, dziekanów, menedżerów kierunków, komisji ds. jakości kształcenia obejmuje :

- Raport z ewaluacji zajęć dydaktycznych dokonywanych przez studentów (dostępne również studentom),
- Wyniki badań atrybutów marki (obejmują między innymi ocenę stopnia satysfakcji ze studiów, ofertę programową, zajęcia i wykładowców, ocenę pracy dziekanatu, organizację studiów, obsługę finansową i stypendialną,
- Raport z analizy odpadu studentów , -Analizy wyników sesji egzaminacyjnej,
- Analizę ocen prac dyplomowych,
- Analizę pensów dydaktycznych,
- Analizę obciążeń studentów w odniesieniu do sesji egzaminacyjnych,
- Ocenę hospicji zajęć dydaktycznych,
- Benchmarking grupy WSB w odniesieniu do procesu dydaktycznego.

Raporty, analizy Rady Dziekańskiej grupy WSB obejmują:

- Benchmarking raportów oceny programowej PKA dla poszczególnych kierunków w grupie WSB
- Benchmarking rozwiązań organizacji procesu dydaktycznego z poszczególnych Wydziałów WSB
- Analizę krajowego rynku pracy

- Analizę atrakcyjności i wyborów specjalności w grupie WSB i otoczeniu zewnętrznym
- Analizę potencjału rynku edukacyjnego dla poszczególnych kierunków

Dla studentów dostępne są na stepujące informacje :

- Analiza obciążeń studentów w odniesieniu do sesji egzaminacyjnych
- Oceny hospitacji zajęć dydaktycznych (
- Raport z ewaluacji zajęć dydaktycznych dokonywanych przez studentów (
- Wyniki badań atrybutów marki

Studenci mają zapewniony dostęp do informacji dotyczących stosowanego systemu oceny. osiągnięć studentów. Każdy student posiada swoje osobiste konto w Extranecie (internetowy system wymiany informacji). Student ma na tym koncie informacje dotyczące programu studiów, indywidualnego planu zajęć, warunków zaliczania przedmiotu sposobów weryfikacji efektów kształcenia z podziałem na wiedze umiejętności i kompetencje społeczne, dyżury wykładowców, dyżury władz Uczelni, praktykach stażach, pomocy materialnej. Każdy wykładowca jest zobowiązany do dostarczenia sylabusu programu prowadzonego przez siebie przedmiotu przed rozpoczęciem zajęć dydaktycznych do Działu Dydaktycznego, który jest odpowiedzialny za zebranie i udostępnienie materiałów studentom poprzez Ekstranet. Szczegółowe informacje o przedmiotach efektach kształcenia są zawarte na platformie e learningowej Moodle .

Z informacji udostępnionych przez Wydział i Uczelnię wynika, że przywiązują one szczególną wagę do upowszechniania informacji .Oceniana jest jakość oraz dostępność informacji w sposób kompleksowy czego wynikiem są między innymi opracowane zasady gromadzenia informacji o jakości kształcenia dla Rady Dziekańskiej.

Innym rozwiązaniem pozwalającym na zebranie, a następnie upowszechnianie informacji będących skutkiem badania jakości kształcenia, a realizowanym w ramach projektu Badanie Atrybutów Marki, są coroczne prezentacje wyników badania i przekazywanie jego wyników w wersji elektronicznej wszystkim członkom kadry zarządzającej Uczelni. W razie potrzeby, dla celów zarządczych, zagregowane dane mogą być przedstawione w sposób bardziej szczegółowy np. z podziałem na kierunki, tryby, roczniki etc.

Systemem informacji objęci są również pracodawcy w szczególności w zakresie kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia.

Reasumując powyższe ustalenie można stwierdzić, że na Wydziale Finansów i Bankowości WSB w Poznaniu na kierunku *turystyka i rekreacja* funkcjonuje system upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian. Jego ocena jest wysoka

8.2).

Na podstawie przeprowadzonej wizytacji, spotkań z przedstawicielami rynku pracy, kadrami akademicką i studentami oraz władzami Uczelni i Wydziału można stwierdzić, iż grupy te aktywnie uczestniczą w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę, mających aktywizować uczestników i beneficjentów procesu kształcenia do podnoszenia jego jakości. Szczególnie zauważalny jest udział interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia. Bardzo liczne i różnorodne grono pracodawców skupionych wokół Programu Partnerstwa Biznesowego i Rady Partnerów aktywnie włączony jest w proces analizy i oceny osiąganych efektów kształcenia i ich dostosowywanie do aktualnego poziomu wiedzy i wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy. Wyrażają to opinie gromadzone systematycznie w formie dobrze opracowanej ankiety, spotkania wymienionych gremiów oraz bezpośrednie kontakty podczas wizyt studyjnych i zajęć praktycznych. Wykorzystano opinie Rady Partnerów w procesie uruchamiania nowych specjalności w ramach kierunku *turystyka i rekreacja*. Ocena

udziału interesariuszy zewnętrznych jest w pełni zadowolająca, a zidentyfikowane w toku oceny jakości kształcenia podejmowane przez nich działania w sposób ewidentny przyczyniają się do dostosowania efektów kształcenia do aktualnego poziomu wiedzy oraz wymagań rynku pracy. Kadra akademicka widzi perspektywy rozwoju kierunku i możliwości budowania oferty specjalności, prowadzenia badań naukowych umacniania pozycji nowego wciąż kierunku na Uczelni.

Wpływ studentów na kształt programów studiów oraz proces weryfikacji wybranych elementów efektów kształcenia (np. forma egzaminu dyplomowego na niektórych kierunkach) zapewniał udział członków Samorządu studenckiego w ciałach kolegialnych Uczelni (Konwent, Rada Wydziału). Ponadto od początku roku akademickiego 2014/15 organizowane są okresowe (minimum raz w miesiącu) spotkania Prodziekana ds. Jakości Kształcenia z przedstawicielami RSS pełniącymi funkcję rzecznika praw studenta.

Monitorowanie osiągnięcia założonych efektów kształcenia w ramach poszczególnych przedmiotów i informowanie o zaistniałych nieprawidłowościach mieści się w zakresie obowiązków studentów działających w ramach programu MAXIMUS (pierwotnie 1 student na kierunek). Program ten działa od roku akademickiego 2013/14. Studenci programu MAXIMUS podlegają Pełnomocnikowi Dziekana ds. Organizacji Studenckich oraz Prodziekanowi ds. Jakości Kształcenia.

Wykorzystanie opinii interesariuszy zewnętrznych w kształtowaniu treści programowych (specjalności) oraz efektów kształcenia zgodnych z oczekiwaniami przedstawicieli rynku pracy, ze względu na relatywnie niedawne włączenie Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Turystyki i Zarządzania w strukturę WSB w Poznaniu, znajduje się na etapie opiniowania przez członków Rady Partnerów programu studiów i specjalności proponowanych studentom na akredytowanym kierunku (od roku akademickiego 2014/15).

Doskonalenie sposobów osiągnięcia efektów kształcenia w roku akademickim 2013/14 oraz 2014/15 polegało i polega głównie na krytycznej ocenie formy i treści kart przedmiotów dokonywanej corocznie przez koordynatorów przedmiotów we współpracy z Zakładem Metodyki Nauczania. Coroczna modyfikacja kart przedmiotów uwzględnia doświadczenia koordynatorów i innych osób prowadzących zajęcia związane z osiągnięciem poszczególnych efektów kształcenia przy pomocy deklarowanych w Karcie metod i środków dydaktycznych zebrane w poprzednim roku akademickim.

Od początku roku akademickiego 2014/15 rozpoczęło funkcjonowanie Międzywydziałowe Centrum ds. Akredytacji i Jakości Kształcenia. Jego zadaniem jest wspieranie i inicjowanie działań na rzecz utrzymania pożądanej jakości kształcenia oraz organizowanie działań związanych z akredytacjami międzynarodowymi zarówno na WFIB w Poznaniu, WE w Szczecinie i WZ w Chorzowie.

Jednym z elementów umożliwiających doskonalenie jakości nauczania są realizowane corocznie badania BAM (badania atrybutów marki WSB), których celem jest poznanie opinii studentów, absolwentów, pracowników WSB w Poznaniu i pracodawców na temat jakości kształcenia i postrzegania Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu.

Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym związanym z dydaktyką w roku akademickim 2013/14 oraz 2014/15 miało postać interwencji indywidualnych (Dziekan, menedżer kierunku, prodziekani dedykowani kierunkom) lub systemowych (np. zmiana zasad zaliczania języków obcych; zmiana regulaminu ćwiczeń terenowych, zmniejszenie liczby zaliczeń, przypisanie egzaminów do przedmiotów realizujących kluczowe efekty kształcenia) wynikających z informacji przekazanych przez studentów, menedżerów kierunku i członków programu MAXIMUS. Z inicjatywy tych ostatnich w roku akademickim 2014/15 we wszystkich budynkach Uczelni zawisły skrzynki wrzutowe, które gwarantują studentom pełną anonimowość składanych petycji i skarg. Od początku roku akademickiego 2014/15 studenci pierwszego roku studiów I stopnia, wszystkich kierunków studiów, w ramach przedmiotu Techniki studiowania mieli możliwość bezpośredniego zgłoszenia dostrzeżonych naruszeń

standardów akademickich prowadzącym zajęcia prodziekanom, w tym prodziekanowi ds. jakości kształcenia.

Ocena trafności i skuteczności przyjętych rozwiązań w zakresie weryfikacji zakładanych efektów kształcenia następuje na kilka sposobów. Należy do nich cykliczna niesformalizowana ocena wyników sesji egzaminacyjnej i obron prac dyplomowych (efekty bezpośrednie procesu kształcenia) dokonywana przez Dziekana i dedykowanych prodziekanów, analiza wyników ankiet studenckich oraz hospitacji metodycznych i merytorycznych (ocena jakości zajęć poszczególnych wykładowców) dokonywana przez Zakład Metodyki Nauczania oraz wieloaspektowa analiza opinii studenckich dokonywana przy wykorzystaniu wyników wspomnianych już badań BAM. W uzasadnionych przypadkach Prodziekan ds. Jakości Kształcenia organizuje dodatkowe spotkania z przedstawicielami studentów (RSS) oraz przeprowadza dodatkową ankietyzację (np. dla studentów 1 roku). W roku akademickim 2014/15, z inicjatywy studentów kierunku *Turystyka i rekreacja* z koła naukowego „Student on Tour” zostało przeprowadzone badanie ankietowe, którego celem była identyfikacja oczekiwań i preferencji studentów kierunku TiR w Wyższej Szkole Bankowej. Nadzór merytoryczny nad formą i treścią ankiety sprawowali: menedżer kierunku, prodziekan dedykowany TiR oraz Biuro Karier i Praktyk.

Dotąd stosowane rozwiązanie cechuje umiarkowana skuteczność. Wstępnie określone cele kształcenia wymagają stałej ewaluacji. W najbliższej przyszłości niezbędna jest większa formalizacja części procesów związanych z systemem zapewnienia jakości (m.in. większa synchronizacja działań Prodziekana ds. Jakości Kształcenia z działaniami menedżerów kierunków). Zadanie to stanowi element strategii rozwoju Uczelni w latach 2013 – 2016.

Reasumując można z pełnym przekonaniem stwierdzić, że udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości na Wydziale Finansów i Bankowości i w całej Uczelni jest istotny. Stopień zaangażowania studentów i Samorządu w proces doskonalenia jakości kształcenia jest zauważalny i można ją uznać za satysfakcjonujący. Podobnie należy ocenić rolę przedstawicieli studentów w organach kolegialnych Uczelni i Wydziału.

Udział interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości i budowy kultury jakości jest w pełni rozpoznawalny. Na kierunku *Turystyka i rekreacja* Wydziału FIB Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu realizowanych jest szereg przedsięwzięć, które łącznie składają się na tzw. Wewnętrzny System Zarządzania Jakością Kształcenia (WSZJK), w którym aktywnie uczestniczą interesariusze zewnętrzni.

Wśród różnorodnych form udziału środowiska społeczno -gospodarczego należy wymienić :

- program Partnerstwa Biznesowego
- działalność Rady Partnerów Wydziału Finansów i Bankowości WSZB w Poznaniu
- udział Rady Programowej kierunku *Turystyka i rekreacja*
- współpraca, członkostwo WSB w Poznaniu w wiodących organizacjach gospodarczych (BCC, PKPP Lewiatan)
- bezpośrednią współpracę pracodawców z Menedżerem Kierunku
- organizowanie wizyt studyjnych i spotkań branżowych w powiązaniu z nauczaniem przedmiotowym i adekwatnie do założonych dla kierunku efektów kształcenia
- badanie Atrybutów Marki, w którym także uczestniczą interesariusze zewnętrzni
- działalność Biura Karier i Praktyk w zakresie współpracy z firmami dotyczącymi staży, praktyk, doradztwa zawodowego

Oprócz praktyk zawodowych Uczelnia pozyskała środki z Unii Europejskiej przeznaczone na prowadzenie płatnych staży dla studentów w ramach projektu finansowanego z UE EFS „Staż szansą na rozpoczęcie kariery zawodowej” (3 miesięczne staże dla 20 studentów kierunku *Turystyka i rekreacja*)

Obszary współpracy partnerskiej realizowanej z interesariuszami zewnętrznymi obejmują między innymi :

- doradztwo i konsultacje przy tworzeniu programów studiów programów praktyk danej specjalności
- opiniowanie istniejących programów kierunków i specjalności
- prowadzenie zajęć w zakresie przedmiotów specjalnościowych oraz innych form zajęć (business case'ów, warsztatów, szkoleń)
- wystąpienia praktyka w ramach wykładów/ćwiczeń
- wizyty studyjne
- współpracę w praktykach, stażach, pośrednictwie pracy
- współpracę, udział pracodawców w konferencjach, badaniach naukowych realizowanych przez Uczelnię

Studenci kierunku *Turystyka i rekreacja* w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu są zainteresowani jakością kształcenia. Spotkanie ze studentami pokazało również, że posiadają ponadprzeciętne wprawienie teoretyczne, które wynika z dostępności dokumentów obowiązujących w tych ramach w Uczelni. Nie mają jednak poczucia wpływu na zajęcia, z uwagi na nieprawidłowo według nich skonstruowany kwestionariusz ankiety oraz strach przed brakiem anonimowości. To drugie zjawisko występuje przy okazji wypełniania pytań otwartych. Studenci wiedzą po co są ankietyzowani, jednak nie dostrzegają celu procesu, gdyż w ich przekonaniu nauczyciele akademicy i tak nie wprowadzą formułowanych przez nich uwag w życie. Analiza kwestionariusza ankiet potwierdza obserwację studentów, dotyczącą małej użyteczności badanych przez ankietę aspektów. Jeżeli chodzi o przedstawicieli studentów w organach kolegialnych Uczelni i jednostki, dokumentacja wskazuje na małe zaangażowanie samorządu studentów w prezentowaniu stanowiska studentów. Głównym czynnikiem zdaje się być w tej kwestii specyfika samorządu, która zorganizowana jest w strukturze Uczelnianej. Samorząd pod względem formalnym uczestniczył we wszystkich wymaganych prawnie czynnościach, jednak spotkanie z przedstawicielami samorządu pokazało, że akcenty w działalności studenckiej położone są przede wszystkim na kwestie kulturalno-promocyjne.

Przedstawiciele Samorządu Studentów uczestniczą w spotkaniach PSRP, co przekłada się na zwiększanie świadomego wpływu studentów na jakość kształcenia, optymalizację osiągniętych efektów kształcenia i ich dostosowywanie do aktualnego poziomu wiedzy i wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy. Samorząd Studentów zdaje się mieć jednak nieco odmienne cele skoncentrowane wokół wydarzeń promocyjno-kulturalnych, co potwierdzają spotkania z przedstawicielami studentów, jak i z samymi zakami – którzy o działalności samorządu wiedzą bardzo niewiele.

Uczelnia poddała się ocenie przez amerykańską agencję akredytującą IACBE otrzymując pozytywną ocenę jakości kształcenia

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność między-narodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+	+
umiejętności	+	+	+	+	+	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego - ocena: w pełni
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) Struktura zarządzania kierunkiem turystyka i rekreacja jest sprawna i pozwala na realizację zadań wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Wdrożony system stanowi podstawę oceny programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości efektów kształcenia. Wydział prowadził kompleksowe i systematyczne przedsięwzięcia dotyczące oceny efektów kształcenia, kadry akademickiej, programu studiów. Na Wydziale Finansów i Bankowości WSB w Poznaniu funkcjonuje system upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian. Analiza i ocena skuteczności systemu zapewnienia jakości kształcenia na akredytowanym kierunku studiów pozwala uznać iż system pozwala na doskonalenie jakości kształcenia.

8.2) Zapewniony jest udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości na Wydziale Finansów i Bankowości i w całej Uczelni. Ocena stopnia zaangażowania studentów jakością kształcenia i ich wpływu na jej doskonalenie jest zauważalna, choć wymagająca zwiększenia aktywności i współpracy z władzami Wydziału. Podobnie należy ocenić rolę przedstawicieli studentów w organach kolegialnych Uczelni i Wydziału. Ocena udziału interesariuszy zewnętrznych jest bardzo wysoka, a zidentyfikowane w toku oceny jakości kształcenia podejmowane przez nich działania przyczyniają się do dostosowania efektów kształcenia do oczekiwań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżniająco (6)	W pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1	Koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	Program studiów		X			
4	Zasoby kadrowe		X			
5	Infrastruktura dydaktyczna		X			
6	Prowadzenie badań naukowych		X			
7	System wsparcia			X		

	studentów w procesie uczenia się					
8	Wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Przeprowadzona wizytacja pozwala ustalić, iż władze Uczelni oraz kadra widzi możliwości dynamicznego rozwoju kierunku *turystyka i rekreacja* z uwagi na duże zainteresowanie kandydatów oraz oczekiwania rynku pracy przy perspektywach rozwoju cywilizacyjnego kraju. Uczelnia zakłada monitorowanie sytuacji na rynku pracy oraz wprowadzanie zmian do programów studiów poprzez

- wprowadzenie specjalności kształcenia w jęz. angielskim,
- nasylenia treści kształcenia we wspomaganie informatyczne zgodne z tendencjami rynku pracy
- wprowadzenia szerszych możliwości dla certyfikatów potwierdzających kwalifikacje zawodowe absolwentów we współpracy z interesariuszami zewnętrznymi z branży turystycznej i rekreacyjnej

Jednocześnie planuje się zwiększenie nacisku na rozwój kompetencji absolwentów kierunku *Turystyka i rekreacja* w zakresie :podstaw przedsiębiorczości ,pracy projektowej, wykorzystania nowoczesnych technologii, myślenia analitycznego, prowadzenia analiz i badań marketingowych. Zdaniem Zespołu oceniającego należy dla dalszego rozwoju kierunku wzmocnić współpracę międzynarodową w celu pozyskania doświadczeń krajów o wysoko rozwiniętej turystyce, jak i kształceniu na poziomie wyższym w tym zakresie.

Ponadto należy wzmocnić tę część programową, która realizuje treści kształcenia związane z rekreacją. Rozwój kierunku wymaga poszerzenia bazy dydaktycznej dla prowadzenia zajęć terenowych oraz wykorzystywania profesjonalnego oprogramowania informatycznego do odpowiednich zajęć dydaktycznych.